

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

نظام نامہ جامع اوقات فراغت کانون ہای فرہنگی، ہنری مساجد کشور

تدوین: محمد تابش - حسن مہدوی - آسیہ کربیی - مصومہ عبداللہی - ولی زادہ

ستاد عالی کانون ہای فرہنگی، ہنری مساجد کشور
معاونت فرہنگی، ہنری

به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل
که کر مراد نیابم به قدر وسع بگو شتم

«سعدی»

صفحه	فهرست
۷	چشم انداز
۷	بیانیه ماموریت
۸	مقدمه
۱۰	فصل اول: کلیات و تعاریف
۱۱	۱-۱- نظام نامه
۱۱	۱-۲- کانون مسجد
۱۲	۱-۲-۱- تاریخچه
۱۳	۱-۲-۲- کانون فرهنگی هنری مسجد
۱۳	۱-۳-۲- اهداف تشکیل فعالیت کانون های مساجد
۱۴	۱-۴-۲- راهبردها
۱۵	۱-۵-۲- مخاطبان
۱۶	۱-۶-۲- ساختار و سازمان
۱۸	۱-۷-۲- انواع کانون های فرهنگی هنری مساجد
۱۹	۱-۳- اوقات فراغت
۲۱	۱-۴- نظر اسلام درباره اوقات فراغت
۲۲	۱-۴-۱- اهمیت شناخت وقت
۲۲	۱-۴-۲- تقسیم اوقات
۲۳	۱-۴-۳- فراغت شایسته
۲۴	۱-۵- فلسفه تربیتی و آموزشی اوقات فراغت
۲۵	۱-۶- تبیین حدود معنایی اوقات فراغت
۲۵	۱-۷- کار کردهای اصلی «فراغت»
۲۶	۱-۸- جوان ونحوه ی گذراندن اوقات فراغت
۲۷	۱-۹- اهداف فعالیت های اوقات فراغت
۲۸	۱-۱۰- اصول فعالیت های اوقات فراغت
۲۹	۱-۱۱- تنوع کارکرد و گستردگی فعالیت های اوقات فراغت
۳۷	۱-۱۲- نقش کانون های فرهنگی هنری مساجد در غنی سازی اوقات فراغت
۳۸	۱-۱۳- سخنی با مجریان طرح اوقات فراغت
۴۰	فصل دوم: پایگاه های فراغنی
۴۱	۱-۲- پایگاه های فراغتی کانون ها
۴۲	۲-۲- کارکرد های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد
۴۳	۲-۳- ظرفیت های فراغتی کانون ها
۴۵	۲-۴- سازمان فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد
۴۷	۲-۴-۱- ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور

۴۹	۲-۴-۲-ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد استان
۵۱	۲-۴-۳-ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد شهرستان
۵۳	۲-۴-۴-ستاد اوقات فراغت کانون فرهنگی هنری مسجد
۵۶	۲-۵-گردش کار و فرایند اجرایی
۵۷	۲-۶-نقاط قوت و ضعف در سازمان فراغتی کانون ها
۵۹	۲-۷-فرصت ها و تهدید ها
۶۰	۲-۸-چالش ها
۶۱	فصل سوم: مبانی، اصول و سیاست ها
۶۲	۳-۱-مبانی حاکم بر اوقات فراغت مخاطبان کانون های فرهنگی و هنری مساجد
۶۳	۳-۲-اصول حاکم بر اوقات فراغت کانون های فرهنگی و هنری مساجد
۶۸	۳-۳-سیاست های کلان برنامه های اوقات فراغت کانون های فرهنگی و هنری مساجد
۶۸	۳-۴-اهداف کلی حاکم بر برنامه های اوقات فراغت مساجد
۷۱	فصل چهارم: شیوه نامه های اجرایی
۷۲	۴-۱-آیین نامه نظارت و ارزیابی، ستاد های استانی اوقات فراغت
۷۳	۴-۲-آیین نامه نظارت و ارزیابی، ستاد های شهرستانی اوقات فراغت
۷۵	۴-۳-آیین نامه نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت
۷۸	۴-۴-آیین نامه آموزشی پایگاه های اوقات فراغت
۸۰	۴-۵-آیین نامه اردویی کانون های فرهنگی هنری مساجد
۸۲	فصل پنجم: برنامه های الگویی اوقات فراغت
۸۳	۵-۱-فعالیت فرهنگی
۸۴	۵-۲-اهمیت و کارکرد فعالیت های فرهنگی
۸۵	۵-۳-شاخصه های اصلی کار فرهنگی (ویژگی های کار فرهنگی)
۸۵	۵-۴-اهداف کار فرهنگی
۸۵	۵-۵-ابزارشناسی در کار فرهنگی
۸۶	۵-۷-عناصر سه گانه کار فرهنگی (مربی، تمرین، طرح و برنامه های تربیتی)
۸۶	۵-۸-سه نوع تربیت از دید صاحب نظران علم و تربیت وجود دارد
۸۷	۵-۹-راهکارهای برنامه ریزی در ایام اوقات فراغت
۸۸	۵-۱۰-محتوا در فعالیت های اوقات فراغت
۹۱	۵-۱۱-فعالیت های تربیتی اوقات فراغت (گروه های حلقه های تربیتی)
۹۳	۵-۱۲-اصول و مبانی جذب و نگهداری در گروه
۱۲۵	فصل ششم: نمونه فرم های اوقات فراغت
۱۲۷	پیوست شماره ۱: شناسنامه پایگاه اوقات فراغت آسمانی ها
۱۲۷	پیوست شماره ۲: نمونه کارت شناسایی متریان اوقات فراغت
۱۲۸	پیوست شماره ۳: درخواست عضویت در طرح تابستانه (آسمانی ها)

- پیوست شماره ۴: ثبت مشخصات اعضای کانون فرهنگی هنری
- پیوست شماره ۵: فرم جذب و پذیرش اساتید و مربیان
- پیوست شماره ۶: فرم ارزیابی استاد (مربی) توسط مسئول آموزش کانون
- پیوست شماره ۷: فرم ارزیابی مربی توسط متربیان (مورد استفاده از کلاسهای اوقات فراغت)
- پیوست شماره ۸: جدول ریز هزینه های فعالیت ها و برنامه های اوقات فراغت (آسمانی ها) کانون
- پیوست شماره ۹: نمونه فرم حضور و غیاب کلاسهای تابستانه
- پیوست شماره ۱۰: نمونه جدول برنامه هفتگی (آموزشی و تربیتی) کانون
- پیوست شماره ۱۱: فرم گزارش موضوع کلاس های تشکیل شده در پایگاه اوقات فراغت
- پیوست شماره ۱۲: نمونه کارنامه متربیان طرح تابستانه اوقات فراغت آسمانی ها
- پیوست شماره ۱۳: نمونه گواهینامه پایان دوره آموزشی
- پیوست شماره ۱۴: نمونه متن لوح سپاس
- پیوست شماره ۱۵: نمونه فرم بازدید و ارزیابی پایگاه های فراغت آسمانی ها
- پیوست شماره ۱۶: نمونه فرم جمع بندی فعالیت های پایگاه اوقات فراغت «آسمانی ها»
- پیوست شماره ۱۷: صورتجلسه ستاد اوقات فراغت
- پیوست شماره ۱۸: نمونه فرم درخواست مجوز اردو
- پیوست شماره ۱۹: نمونه فرم رضایت نامه اردو و بازدید
- پیوست شماره ۲۰: نمونه مجوز اردو و بازدید
- پیوست شماره ۲۱: نمونه فرم ارائه گزارش فعالیت کانون های فرهنگی هنری مساجد
- پیوست شماره ۲۲: نمونه حکم مسئولیت اعضای ستاد اوقات فراغت کانون
- پیوست شماره ۲۳: فرم ارزیابی کمی ستاد های اوقات فراغت استانی

منابع

چشم انداز

با توکل به خداوند متعال و اعتصام به حبل المتین قرآن و عترت در پرتو اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم) و با عزم و مجاهدت برای نیل به جامعه‌ی منتظر و زمینه ساز ظهور از طریق گام نهادن در مسیر تربیت انسان کامل و خلیفه الله ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور در نظر دارد چشم انداز فرهنگی ۱۴۰۴ در جهت غنی بخشی به فعالیت های اوقات فراغت کانون ها به اهداف ذیل نیل گردد:

افزایش کمی، کیفی، شبکه سازی و تقویت جایگاه پایگاه های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد به عنوان محیطی امن، آرام و مطمئن برای تربیت متریبانی با ایمان و معرفت، متخلق به اخلاق اسلامی و معنوی دست یافته به تعلیم و تربیت اسلامی متعهد به آرمان های انقلاب و جمهوری اسلامی، آشنا به فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی، تجلی بخش در سبک زندگی اسلامی ایرانی، توانمند در حوزه روابط و مناسبات انسانی، تلاشگر و سازنده، دارای تعهد اجتماعی، توانمند در علوم و فنون، سرشار از خلاقیت و ابتکار، پیشگام در هنر و ادب، بهره برداری از سیر، سیاحت، ورزش و تربیت بدنی در محیط مساجد با هدف قرار گرفتن در سکوی نخست در میان ارائه دهندگان خدمات فراغتی کشور.

بیانیه مأموریت

سازماندهی، هدایت، نظارت و ارتقای فعالیت های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد در راستای احیای نقش محوری مسجد طراز اسلامی مأموریت ما است.

آنچه به صورت واقعیت مشترک بین همه ی انسان ها با هر شغل و حرفه ی گوناگون وجود دارد این است که هر انسانی با توجه به شرایط موجود خود به اندازه ای که بتواند نیازهای اولیه خود را برطرف نماید کار کند. البته هیچ انسانی وجود ندارد که در تمام فصول به طور شبانه روز کار کند و یا به طور کلی کار نکند، با توجه به این واقعیت است که پدیده ای تحت عنوان اوقات فراغت مطرح می شود به عبارت دیگر وقتی انسان در طول روز ساعاتی به کار می پردازد پس از پایان کار بقیه ی وقت خود را به گونه ای سپری می کند که برخی آن را برای رشد و شکوفایی شخصیت خود ، جمعی به صورت تفریح و سرگرمی وعده ای دیگر طی این زمان به استراحت می گذرانند. (داوودی و فروزان کیا، ۱۳۹۰)

از آنجا که اوقات فراغت نقش مؤثری در زندگی جوان دارد، برنامه ریزی برای استفاده از این اوقات گرانبها که چون برق و باد در گذرند، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. و هر ساله دستگاه های فرهنگی در جوامع مختلف مشغول برنامه ریزی و استفاده ی بهینه از این زمان جهت ارتقای فرهنگی جامعه در مسیر اهداف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خود می باشند.

در کشور ما ایران نیز با توجه به سابقه ی نه چندان طولانی در حوزه ی برنامه ریزی اوقات فراغت دستگاه های مختلف با توجه به وظایف ذاتی خود در حال تلاش برای سیاستگذاری و برنامه ریزی فعالیت های اوقات فراغت می باشند؛ تاضمن بهره برداری از این زمان جهت توسعه ی فرهنگی جوانان و نوجوانان و جلوگیری از انحرافات اجتماعی حاصل از بطالت، در جهت غنی سازی اوقات فراغت مخاطبین خود اقدام نمایند. در این میان نهاد ها و سازمان های فرهنگی (دولتی یا مردم نهاد) که ارتباط چهره به چهره و مستقیمی با مخاطبان دارند مانند مدارس، مساجد و... نقش پررنگ تری در حوزه ی برنامه ریزی اوقات فراغت برعهده دارند. وجود عرضه کنندگان متعدد کالا و خدمات فراغتی توسط این مراکز که با پراکندگی و تنوع بالا مشغول به فعالیت هستند، باعث گردیده تا دستگاه های نظارتی ویژه ای جهت هماهنگی و سازماندهی این مراکز ایجاد شده یا به عنوان وظیفه ای در سایر نهاد ها در نظر گرفته شود.

یکی از فعال ترین نهاد های حوزه ی اوقات فراغت که دارای سابقه ای طولانی می باشد؛ نهاد مسجد و به تبع آن نهاد های فرهنگی مستقر در مساجد، نظیر پایگاه های مقاومت بسیج و کانون های فرهنگی هنری مساجد است. پراکندگی و گسترش بالا، مردمی بودن، فعالیت براساس بوم و جغرافیای فرهنگی، بهره گیری از نیروی انسانی بومی از جمله نکات حائز اهمیت در بررسی این نوع از پایگاه هاست که نقش تأثیر گذاری در جریان

سازی و توسعه ی فرهنگی جامعه برعهده دارد. لذا استفاده از این ظرفیت عظیم نیروی انسانی متعهد و فعالیت های آن باید مد نظر مسئولین و برنامه ریزان قرار گیرد. با ایجاد هم افزایی میان این مراکز و بسیج منابع است که می توان در درجه ی اول اوقات فراغت مخاطبین را غنا بخشید و در درجه ی دوم توسعه ی فرهنگی کشور را با بهره گیری از این الگوی بومی توسعه رقم زد.

ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور در راستای تحقق وظایف مندرج در مصوبه ی ۳۰۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب ۱۳۷۱/۱۲/۱۸ در جهت ساماندهی به کانون های فرهنگی هنری مساجد، نیز اهداف و موضوع فعالیت کانون ها، مندرج در اساسنامه ی کانون های فرهنگی هنری مساجد مصوب ۱۳۷۲/۷/۱۰ شورای فرهنگ عمومی کشور اقدام به تدوین و تصویب نظام نامه ی جامع اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد نمود.

این نظام نامه مجموعه های منسجم مشتمل بر توصیف وضع موجود اوقات فراغت کانون ها در ابعاد مختلف و تبیین آن، چالشها و تنگناهای اساسی، اصول پایه و مبانی نظری، سیاست های کلی، اهداف، راهبردها و رویکردها، سیاستها و خط مشی های اجرایی، برنامه ها ی الگویی، اقدامات اجرایی، شیوه نامه ها و آیین نامه ها، چشم انداز آینده و سازمان اجرایی است که از نتایج تحقیقات بنیادی، کاربردی و تطبیقی مراکز پژوهشی کشور و فعالیت های پژوهشی ستاد عالی و دبیرخانه های استانی تهیه شده است. معنی تدوین نظام نامه آن نیست که کار تمام شده است بلکه ریل گذاری است جهت پیشرفت به جلو که با نزدیک شدن به موانع مسیر خود را به سمت تعالی اصلاح میکند.

فصل اول

کلیات و تعاریف

۱-۱- نظام نامه

نظام نامه 'سندی' است که سیستم مدیریتی یک سازمان را تشریح می نماید و از نظر ساختار و جزئیات، متناسب با اندازه و پیچیدگی هر سازمان متفاوت می باشد. نظام نامه به عنوان منطق و چارچوب، مجموعه ای منسجم و به هم پیوسته است که شامل مبانی، اصول، رویکردها، ساختارها، فرایندها و قواعد و ضوابط حاکم بر یک سازمان یا بخشی از آن؛ که هدف از آن ایجاد بینش و درک مشترک و یکپارچه از فلسفه، هدف، مختصات، روش شناسی طراحی و تدوین و راهبری سازمان می باشد؛

۱-۲- کانون مسجد

اگر آرمان های انقلاب اسلامی مورد توجه و بازخوانی قرار گیرد مطمئناً انسان سازی و تربیت الهی انسان به عنوان اساسی ترین و مهم ترین مؤلفه های آن به چشم خواهد خورد، چرا که در فرهنگ و اندیشه ی اسلامی موضوع تمامی حرکت ها و جهت گیری ها انسان است و البته نه هر انسانی، بلکه انسان متعبد و انسانی که قرار است خلیفه ا... باشد. لذا ضرورت توجه به ایجاد و تقویت ساز و کار مناسب انسان سازی در جامعه، کاملاً ملموس می باشد و از آنجایی که هر انسان در جامعه نقش و جایگاه و نسبت به آن مسئولیت هایی دارد. در حقیقت هر انسان یک عضو مؤثر و یک کادراز شبکه ی انسانی و اجتماعی خواهد بود. در گذشته وظیفه ی تربیت بیشتر به دوش خانواده ها بود ولی امروزه با توسعه ی اطلاعات و ارتباطات و متأسفانه کاهش زمان حضور افراد در خانواده این رسالت مهم و حیاتی با سایر نهادها، تشکل ها و رسانه ها تقسیم شده است. با این اوصاف کادر سازی و تربیت نیروی مجاهد منتظر انقلابی برای جامعه ی اسلامی دارای سطوح و عرصه های خود خواهد بود چرا که هر فرد در جامعه، یک حضور عمومی و یک رسالت تخصصی دارد. عده ای در بخش سیاسی مشغول به فعالیت هستند عده ای در بخش علمی و عده ای دیگر در بخش های فرهنگی و ... در نتیجه باید یک نظام انسان سازی عمومی و تربیت اخلاقی و الهی برای عموم جامعه خصوصاً نسل نوجوانان و جوانان و یک کادر سازی و تربیت تخصصی برای خواص آن در نظر گرفت. در گذشته گام هایی مقدس جهت نیل به هدف فوق برداشته شده است ولی بصورت کافی و نظام مند انجام نشده و البته در مواردی با رویکردهای کوتاه مدت و صرفاً سیاسی از جاده ی اصلی خارج شده است لذا نکته ی مهم اینست که رسالت اشاره شده نه تنها در اهداف، بلکه در متولیان و روش ها، قالب ها، و برنامه ها و محتوا نیز رعایت شود. مسلماً یکی از بهترین قالب ها که از حیث ساختار، نیروی انسانی، رویکرد، ارکان شکل گیری و پویایی مناسب جهت کادر سازی، رشد و

اعتلای نیروی انسانی می باشد مسجد است. مسجد محوری به ما کمک خواهد کرد که اهداف خود را بهتر و متعالی تر پیش ببریم چرا که مسجد در رویکرد الهی و انسانی و در ارکان و نیروی انسانی با حضور روحانی آشنا به مبانی دینی و مراکزی چون پایگاه مقاومت بسیج و کانون های فرهنگی هنری و ... تحقق این امر را مهیا خواهد ساخت.

البته ذکر این نکته نیز اهمیت دارد که مساجد ما تا سطح ایده آل و مطلوب خود فاصله دارد و همت تمامی عوامل، دستگاه های اجرایی و عموم مردم را می طلبد تا هویت و تفکر جوانان را با بکارگیری روش های صحیح، متناسب، خلاقانه و محتوای اسلامی پایه گذاری نموده و احیاء نماید. چرا که سبب تقویت و تعمیق باورها، نگرش ها و رفتارهای دینی و معنادار کردن زندگی نوجوانان و جوانان خواهد شد و این امر با دادن شناخت صحیح مسئولیت های فردی، اجتماعی و جبران غفلت های گذشته میسر خواهد بود تا حافظ ارزش های والای اسلامی و انقلابی باشد.

تربیت انسان منتظر، متخصص، متعهد و کارآمد با رویکرد تعمیق معنویت، بسط بصیرت و عقلانیت، تقویت روحیه ی مجاهدت، تکلیف مداری، ولایت پذیری، عدالتخواهی و عمل به اصول و مبانی دستورات و احکام دین، با محوریت سنگر معنوی و مستحکم مسجد به عنوان خانه ی خدا و پرهیزکاران با نظارت یک عالم دینی وارسته و فرزانه رسالت اصلی کانون فرهنگی هنری مسجد می باشد (سعادت، مهدوی، ۱۳۹۰).

۱-۲-۱- تاریخچه:

مساجد از پایگاه های مهم و استراتژیک جامعه ی اسلامی است که نقش مؤثری در روشنگری و انسجام اقشار مختلف جامعه دارند بنای مسجد النبی که مسجد نمونه ی اسلام است تنها تأسیس یک عبادتگاه نبوده بلکه به شهادت محققان و مورخان، پی ریزی یک مدرسه ی بزرگ اسلامی است. نقش آفرینی مسجد در جذب جوانان و فرهنگ سازی این مراکز حساس بر اساس نیازهای جامعه اسلامی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در عین حال برنامه های مسجد نیز باید دارای آنچنان ارزش و جذابیت معنوی باشد که جوانان به سمت این مراکز مقدس و با برکت گرایش پیدا کرده و باورهای آنها را تقویت و عقیده و ایمان آنان را از ناخالصی ها صیقل یابد.

بدین منظور جهت اعتلای اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی و تحقق منویات مقام معظم رهبری در برنامه ریزی و مقابله با تهاجم فرهنگی دشمن و ترویج فرهنگ دینی، استفاده از این ظرفیت عظیم مد نظر قرار گرفت بر این اساس پیرو مصوبه ی ۳۰۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ سه شنبه ۱۳۷۱/۱۲/۱۸، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با تأسیس ستاد عالی هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی هنری مساجد در جهت احیای نقش واقعی فرهنگی و تبلیغی مساجد اقدام نمود.

در تاریخ ۱۳۷۱/۷/۱۰ اساسنامه ی این کانون ها مشتمل بر یک مقدمه، ۵ فصل، ۳۴ ماده و ۳ تبصره به عنوان مرکزی غیر تجاری و غیر انتفاعی که در جهت ارائه ی فعالیت های فرهنگی و هنری بر اساس موازین و ضوابط اسلامی و ایجاد کانون مذهبی، اجتماعی و مردمی در مقابله با تهاجم فرهنگی تشکیل می گردد توسط شورای فرهنگ عمومی کشور به تصویب رسید. پس از آن به سرعت کانون های فرهنگی و هنری مساجد در سطح کشور گسترش یافت (تابش و راعی، ۱۳۹۰).

بر اساس مصوبه ی شورای عالی انقلاب فرهنگی یکی از مهم ترین وظایف این ستاد، راه اندازی، توسعه و تجهیز کانون های فرهنگی هنری در مساجد سراسر کشور می باشد. توزیع جغرافیایی این کانون ها که دارای برنامه های گسترده ی در حوزه های علوم قرآنی، فرهنگی، هنری، اجتماعی و علمی می باشند. به حدی است که در دور افتاده ترین نقاط مرزی اعم از روستایی و شهری شاهد فعالیت آنان با محوریت ائمه ی محترم جماعت و حمایت هیأت امنای معزز و همراهی جوانان سخت کوش مسجدی می باشیم.

۱-۲-۲- کانون فرهنگی هنری مسجد:

کانون های فرهنگی و هنری مساجد سازمانی فرهنگی، مردم نهاد، غیر دولتی و غیرانتفاعی وابسته به مسجد است؛ که با کسب مجوز ذیربط از ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد، با استفاده از نیروهای متخصص و متعهد، زیر نظر ائمه ی محترم جماعات با انجام فعالیت های مختلف فرهنگی و هنری ضمن حضور مؤثر و معنوی جوانان و نوجوانان در مسجد زمینه ی توسعه، تعالی فرهنگی جامعه را فراهم می آورند.

۱-۲-۳- اهداف تشکیل فعالیت کانون های مساجد:

۱. تبلیغ، گسترش و تعمیق فرهنگ روح بخش اسلام و تأکید بر آرمانها و ارزش های معنوی و فرهنگ

اسلامی

۲. گسترش زمینه ی مشارکت و مباشرت مردم در امور فرهنگی ، هنری ، اجتماعی ، علمی و غیره
۳. همگانی و عمومی نمودن تمامی عرصه های فرهنگی و هنری و تحقق آزادی فعالیت های فرهنگی مردمی
۴. زمینه سازی برای حضور فعال جوانان و نیروهای متعهد در عرصه ی فعالیت های فرهنگی و هنری و شناسایی و تربیت استعداد های درخشان و غنی سازی اوقات فراغت جوانان و ترویج فرهنگ بسیجی
۵. ایجاد جاذبه های فرهنگی و هنری در مساجد بر اساس موازین و ضوابط اسلامی و کانون های پر تحرک و فعال مذهبی ، اجتماعی و مردمی در مقابله با تهاجم فرهنگی مبتذل استکبار و کفر جهانی (شورای فرهنگ عمومی، ۱۳۷۲)

۱-۲-۴- راهبردها:

- ۱ - ارتقاء سطح آگاهی و بینش معرفتی نوجوانان و جوانان و شناسایی و رشد استعدادهای نهفته ی آن ها
- ۲ - شناسایی، جذب، سازماندهی، آموزش و توانمندسازی نوجوانان و جوانان با محوریت مسجد
- ۳ - تقویت و احیای کارکردها و نقش واقعی مسجد طراز اسلامی در زمینه های مختلف تربیتی، فرهنگی، اعتقادی، علمی، آموزشی و... و بهره مندی حداکثری از ظرفیت آن در اعتلای فرهنگ عمومی و اخلاق جامعه
- ۴ - فراهم نمودن زمینه ی حضور و ارتباط نوجوانان، جوانان و نخبگان با مساجد
- ۵ - ایجاد فضای مناسب و با نشاط دینی برای نوجوانان و جوانان
- ۶ - تعمیق معنویت، بسط بصیرت و تقویت روحیه ی مجاهدت و خدمت رسانی به اهالی محل، نمازگزاران مسجد و اعضاء کانون
- ۷ - پاسخگویی به شبهات بنیادین و سئوالات اساسی در مسائل اعتقادی، اخلاق، احکام و افزایش مشارکت های اجتماعی نوجوانان و جوانان
- ۸ - نهادینه کردن باورهای دینی و اخلاقی و ایجاد روحیه ی تکلیف محوری در میان اعضا از طریق فعالیت های تربیتی
- ۹ - تبیین دستاوردهای انقلاب اسلامی و تقویت روح ایمان، تدبیر و روحیه ی انقلابی در جامعه.

۱۰ ایجاد جریان تربیتی و فرهنگی پایدار و تأثیرگذار در جامعه اسلامی در جهت غنی سازی اوقات فراغت نوجوانان و جوانان

۱۱ تشکیل گروه ها و رشته های هنری در کانون ها جهت جذب جوانان و نوجوانان به فضای هنری مساجد

۱۲ تشکیل هسته های ایمانی، حلقه های تربیتی، معرفتی در محله، مسجد و حمایت از گروه های فرهنگی و مذهبی فعال در جهت تحکیم نظام اسلامی و تحقق اهداف انقلاب و روشنگری جامعه.

۱۳ تلاش در جهت نهضت قرآن آموزی، فهم قرآن و عمل به دستورات آن و ایجاد انس با قرآن در میان جامعه به ویژه نمازگزاران نوجوان و جوان.

۱۴ تبیین اهداف عالی حکومت جهانی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و انقلاب اسلامی و اصول نظام اسلامی و شبهه زدایی و مقابله با فتنه ی دشمنان.

۱۵ ترویج فرهنگ اقامه ی نماز جماعت و اول وقت در جامعه و دعوت و جذب عموم مردم جهت تقویت نماز جماعت مسجد.

۱۶ ترویج فرهنگ ولایت مداری و تبیین اصل ولایت فقیه در میان جوانان و نوجوانان.

۱-۲-۵- مخاطبان:

با توجه به ماهیت محوری مساجد، مخاطبان کانون های فرهنگی و هنری مساجد، مجموعه ای از تمامی افراد در سنین مختلف را شامل می شود که در درون حوزه ی نفوذ مسجد در سنین مختلف اعم از زن و مرد وجود دارند. مخاطبین کانون ها در دو گروه عام و خاص قابل دسته بندی و فعالیت می باشند:

مخاطبین خاص: مجموعه ی اعضا و مربیان کانون که به صورت فعال در برنامه های فرهنگی، آموزشی و تربیتی کانون مشارکت دارند. مانند اعضای حلقه های تربیتی کانون، اعضای گروه های هنری و یا اعضای هیأت تحریریه نشریه کانون. این گروه را کودکان، نوجوانان و جوانان شکل می دهند.

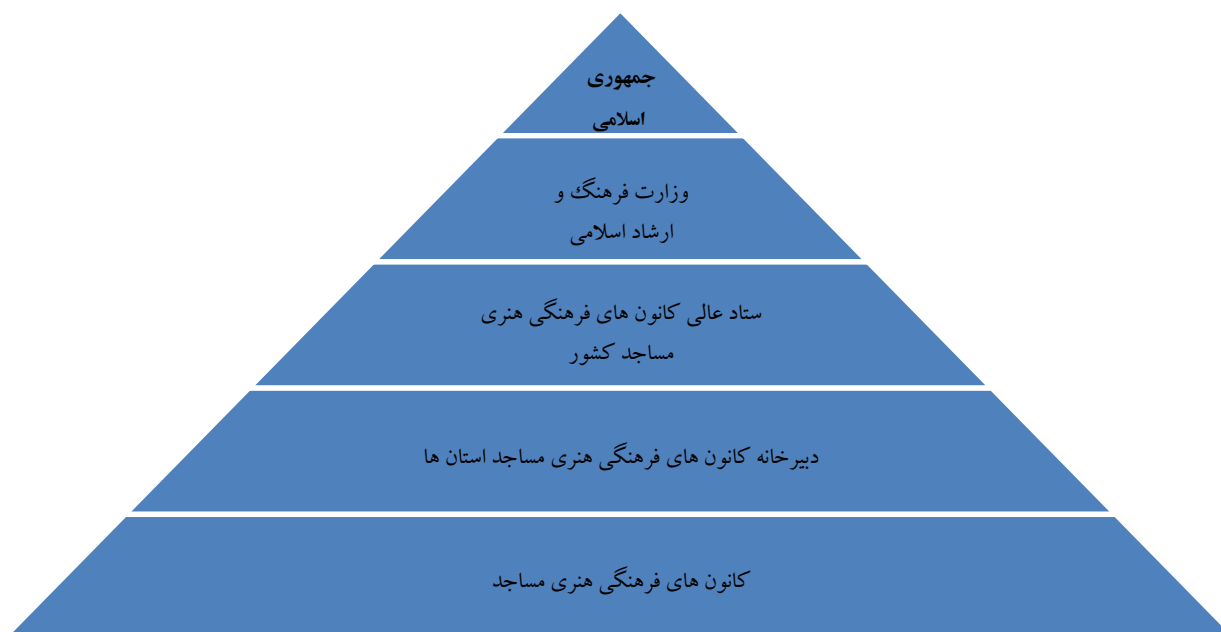
با توجه به شکل خاص سازمانی کانون های فرهنگی هنری مساجد متولیان و فعالان کانون های فرهنگی هنری مساجد ضمن اینکه عرضه کننده ی خدمات فرهنگی می باشند خود مصرف کننده و مخاطب کانون نیز می باشند؛ و می بایست برای آنها نیز برنامه ی تربیتی و ارتقایی پیش بینی و طراحی شود.

مخاطبین عام: مجموعه ی اهالی و مرتبطين مسجد اعم از خانواده ی اعضاء، نمازگزاران، کسبه و... که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم تحت تأثیر فعالیت های فرهنگی، هنری و تبلیغی کانون قرار می گیرند. مانند حاضران در هیأت مذهبی کانون و خانواده ی اعضا که اعتلای فرهنگی و مذهبی فرزند خود را شاهد هستند.

۱-۱۰-۶- ساختار و سازمان

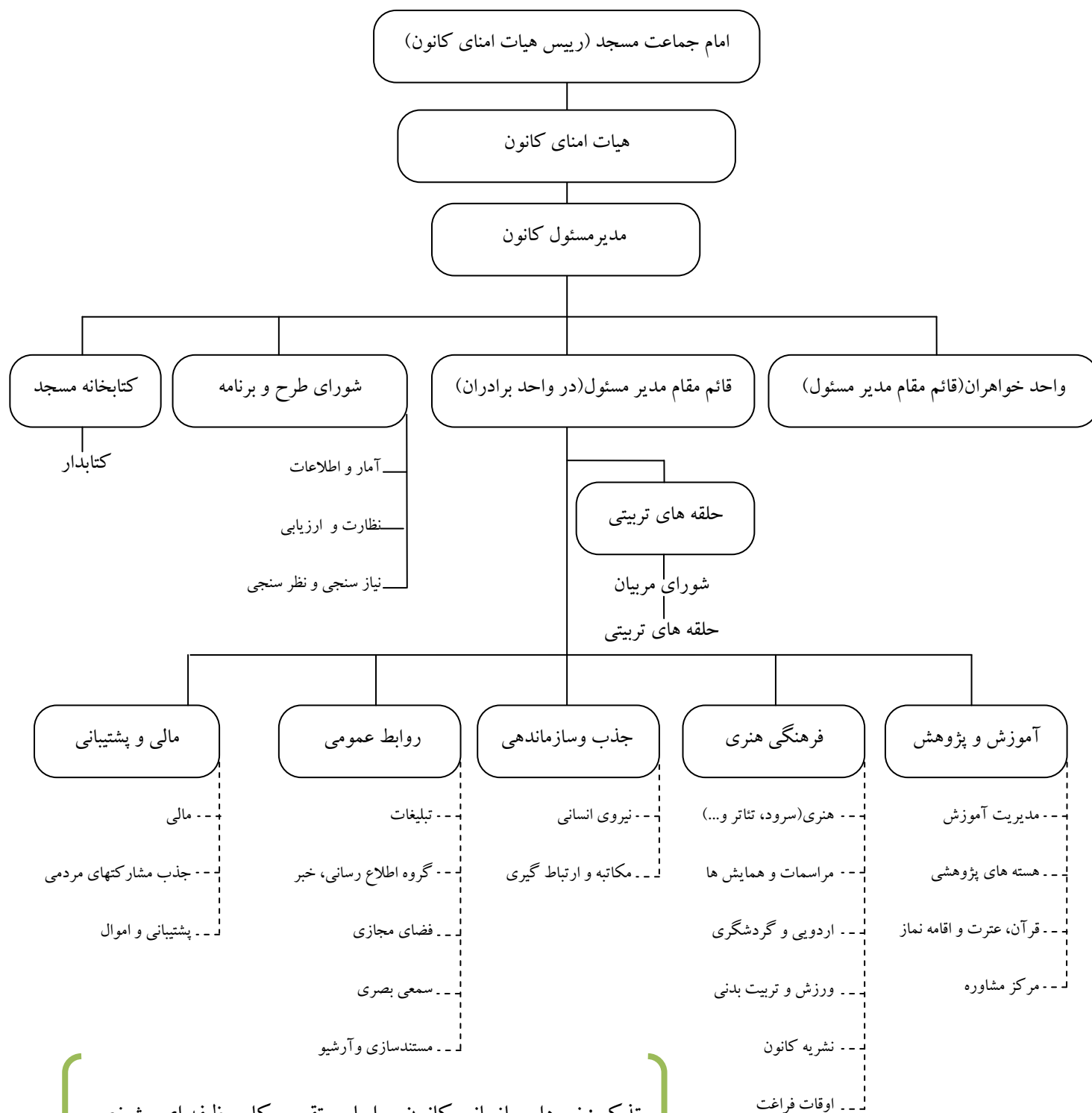
ساختار سازمانی کانون های فرهنگی هنری مساجد در دو سطح حاکمیتی و فعالیتی قابل تفکیک است. در سطح حاکمیتی ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور در ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تعریف می شود و در استان ها نیز دبیرخانه کانون های فرهنگی هنری مساجد فعالیت می کند. ساختار سازمانی در سطح حاکمیتی وظیفه ی شناسایی مراکز فعال در مساجد، ثبت و ساماندهی، هماهنگی، نظارت و حمایت از کانون های فرهنگی هنری مساجد را بر عهده دارد.

با توجه به تعریف ارائه شده، کانون های فرهنگی هنری مساجد به صورت غیر دولتی و مردم نهاد به فعالیت می پردازند. هر کانون دارای یک هیأت امنا به ریاست امام جماعت مسجد و یک مدیر مسئول به انتخاب و تأیید امام جماعت می باشد. در ذیل مدیر مسئول ارکان کانون تعریف می شود که واحد های مختلف فعالیتی کانون را شکل می دهند. همچنین ساختار آموزشی تربیتی کانون در قالب حلقه های تربیتی، وظیفه ی آموزش، ارتقا و کادر سازی کانون را بر عهده دارند.

نمودار تشکیلاتی کانون فرهنگی هنری مسجد

تذکر: نمودار سازمانی کانون بر اساس تقسیم کار وظیفه ای مشخص شده است لذا مدیران کانون ها با توجه به پتانسیل کانون در جهت تکمیل نمودار سازمانی اقدام می کنند.

- کلیه ارکان یاد شده جهت واحد خواهران به صورت جداگانه چینش خواهند شد و اختلاط میان دو واحد وجود ندارد. برنامه ریزی و هماهنگی میان دو بخش برادران و خواهران در شورای طرح و برنامه انجام خواهد شد

۱-۲-۲- انواع کانون های فرهنگی هنری مساجد

کانون های فرهنگی هنری بر اساس جغرافیا به کانون های شهری (محل محوری)، و کانون های روستایی و عشایری تقسیم می شوند همچنین بر اساس کارکرد به کانون های تخصصی، کانون های معین، کانون های ویژه و کانون های مصلی نماز جمعه دسته بندی می شوند.

الف) کانون های شهری (محل محوری): این کانون ها که عمومی ترین گروه کانون های فرهنگی هنری مساجد را شکل داده اند با توجه به ظرفیت های خود برنامه های فرهنگی ویژه ای جهت ارتقای فرهنگی محیط خود (مسجد، محل، منطقه و شهر) به اجرا در می آورند. عضو محوری و برنامه محوری در جغرافیای خاص عامل مشخص کننده ی این گروه از کانون هاست.

ب) کانون های روستایی و عشایری: لزوم توجه به توسعه ی فرهنگی در مناطق روستایی و عشایری باعث گردید کانون های فرهنگی هنری مساجد در مناطق روستایی و عشایری تفکیک شده، برنامه ریزی ویژه ای برای تقویت این گروه از کانون ها انجام شود. جغرافیا مشخص کننده ی این گروه از کانون هاست.

ج) کانون های تخصصی: دسته ای از کانون ها که از سال ۱۳۸۶ از کانون های فرهنگی هنری مساجد منشعب گردید کانون های تخصصی است. این نوع از کانون ها با توجه به وجود نیروی انسانی متخصص و علاقه مند؛ ضمن انجام فعالیت های محل محوری خود در یک رشته ی تخصصی به فعالیت پرداخته و خدمات تخصصی خود را به سایر کانون ها و مردم ارائه می نمایند. کانون تخصصی آموزش؛ پژوهش؛ قرآن و عترت؛ فن آوری اطلاعات؛ ورزش؛ مهدویت؛ سمعی و بصری؛ سرود، تئاتر، کتابخانه ای، چاپ و انتشارات و مشاوره ... از جمله کانون های تخصصی قابل ذکر در این حوزه است. تخصص محوری، عامل مشخص کننده ی این گروه از کانون هاست.

د) کانون های معین: شبکه سازی کانون های فرهنگی هنری مساجد جهت تقویت شبکه ی ارتباطی و هم افزایی میان مراکز و نیز تقویت ارتباط کانون ها با دبیرخانه های استانی باعث بروز گروه دیگری از کانون ها با عنوان کانون های معین شهرستانی و منطقه ای گردید. این کانون ها که از جمله فعال ترین کانون های منطقه ی خود می باشند ضمن انجام ماموریت های محل محوری خود در جهت برگزاری جلسات منطقه ای میان کانون ها، بازدید از فعالیت ها، تعریف فعالیت های محوری، تقویت ارتباط دوسویه دبیرخانه های استانی و کانون ها و...

باعث ایجاد هم افزایی میان کانون ها و تسهیل و تسریع در فرایند ها و ارتباطات می شوند. نقش محوری این کانون ها در جغرافیای مشخص، عامل مشخص کننده ی این گروه از کانون هاست.

ه) کانون های مخاطب ویژه: روند گسترش کانون های فرهنگی هنری مساجد در سطح جامعه به عنوان الگویی موفق باعث گردید درخواست های متعددی از نهاد ها و مراکز جهت گسترش کانون های فرهنگی هنری مساجد ایجاد شود. بر این اساس از سال ۱۳۸۹ به بعد کانون های مساجد در پادگان ها، زندان ها و دانشگاه ها فعال سازی می شود. این کانون ها فعالیت ها و خدمات فرهنگی خود را نه به عموم مردم، بلکه به مخاطبانی با ویژگی های مشخص و هماهنگ ارائه می نمایند و این عامل مشخص کننده ی کانون های ویژه است.

ز) کانون مصلی ها: وجود مصلی های نماز جمعه در سطح کشور و لزوم ارائه ی خدمات فرهنگی از طریق این مصلی ها به مخاطبین در نماز های جمعه، نماز های اعیاد و مراسم مذهبی از یک سو و ایجاد نقش محوری برای ائمه محترم جمعه جهت ایجاد هماهنگی میان ائمه محترم جماعات کانون ها از سوی دیگر باعث گردید کانون های فرهنگی هنری مصلی راه اندازی و فعال شود. قرار گرفتن کانون در مصلی نماز جمعه شاخص تشخیص کانون های مصلی می باشد.

۱-۳- اوقات فراغت

افراد از اصطلاح اوقات فراغت تحت تأثیر عوامل مختلف، برداشت های متفاوت و تعاریف مختلفی داشته اند که این تعاریف از نظر اقتصادی، اجتماعی، فلسفی، تاریخی، تعلیم و تربیت یا فرهنگی بسیار متفاوت است .

کلمه ی «فراغ» یا «فراغت» در زبان محاوره و ادبیات عامه ، دارای چند معنی متفاوت است ؛ یک معنی آن ، فارغ بودن ، فراغت داشتن و بیکاری است . معنی دیگر آن خلاف «شغل» است ؛ یعنی دست کشیدن از کار، به پایان رساندن امری ، رها شدن و رهیدن از کاری و خالی شدن از کوششی و معنی آخر آن در ترکیب «فراغ بال» ، آسودگی خاطر و آسایش است که در برابر رنج و سختی به کار برده می شود.

در لغت نامه ی «عمید»، فراغت به آسودگی ، آسایش و آسودگی از کار و شغل معنی شده است . در فرهنگ فارسی معین نیز در تعریف لغوی اوقات فراغت آمده است : «اگر چه در لغت عربی فراغت به معنی اضطراب است و فراغ به معنای آسایش ، اما فصیحای فارسی زبان فراغت را به معنی آسودگی ، استراحت ، آرامش و نیز مجال و فرصت بکار می برند.» (سازمان آموزش و پرورش استان خراسان، ۱۳۸۶)

در فرهنگ دهخدا، فراغت به معنای آسایش و استراحت، ضد گرفتاری از کار و مشغله، فراغت داشتن و فراموش کردن است (دهخدا، ۱۳۹۰: ۱۲) البته اوقات فراغت به معنای بیکاری نیست، چون در اوقات بیکاری فرد کاری برای انجام دادن ندارد ولی در اوقات فراغت کارهای متعددی می تواند داشته باشد که تفاوت آن با اوقات دیگر که در آنها نیز به انجام کار و فعالیت مشغول است. فقط هدف این کارها و فعالیتهاست. که هدف از فعالیتهای اوقات فراغت کسب آرامش و لذت است (لومسدن ۱۳۸۰: ۶۵).

سازمان ملی جوانان به بررسی تعاریف مختلف، مبتنی بر سه رویکرد اقدام کرده است که این سه رویکرد عبارتند از: فراغت به مثابه زمان، فراغت به عنوان فعالیت و فراغت به عنوان یک تجربه ی درونی، در نظر گرفته می شود (سازمان ملی جوانان ۱۳۸۱: ۶۹).

از تعاریف متعدد صاحب نظران نکات مشترک را می توان به دست آورد از جمله این که، اوقات فراغت مخصوص قسمتی از اوقات آزاد فرد است نه زمان کار، بدیهی است با پیشرفت صنعت و تکنولوژی اوقات فراغت افراد افزایش یافته و از اهمیت بیشتری برخوردار می باشد و در نتیجه، گذران اوقات فراغت نوعی رضایت خاطر، آرامش و رفع خستگی حاصل می شود. البته فعالیتهای اوقات فراغت بسته به فراغت گر این گونه تعریف می شود که باید در زمان اوقات فراغت افراد را به دور از هر گونه تعهد شخصی، اجتماعی، خانوادگی و مذهبی دانست (احمدی، ۱۳۸۵: ۹۶).

گذری اجمالی به کارکردها و ویژگیهای اوقات فراغت به وضوح نشان می دهد که موضوع یاد شده، مناسب ترین مکمل برای نظام تعلیم و تربیت است؛ زیرا غیرموظف و آزاد بودن انتخاب در زمان پرداختن به فعالیتها ، موجب ایجاد شوق و رغبت می شود، تنوع برنامه ها سبب سهولت انتخاب متناسب باعلاق و استعدادهای شخص می گردد و علاقمندی جوانان به این عرصه، پویایی آنها را بدنبال دارد چنانچه براساس نتایج تحقیقات انجام شده از سوی سازمان ملی جوانان، اغلب الگوهای رفتاری جوانان را چهره های مورد علاقه ی آنان در میان موضوعات فراغتی تشکیل می دهند.

از اینرو، می توان گفت که اوقات فراغت، زمینه ساز رشد شخصیت و شکل گیری هویت جوان است و او را قادر خواهد ساخت که به عنوان عنصری فعال، خلاق و پویا در جریان هویت یابی خویش به ایفای نقش پردازد. پس، بهره برداری صحیح و سازماندهی شده از این زمان می تواند در نقش عنصری مکمل، خلأ نظام تعلیم و تربیت رسمی کشور را در شکل دهی به هویت جوانان، برطرف نماید. (سازمان آموزش و پرورش استان خراسان، ۱۳۸۶)

۱-۴- نظر اسلام درباره ی اوقات فراغت

بر اساس آموزه های اسلام، میل به تفریح یکی از نیازهای طبیعی است که با سرشت انسان آمیخته شده و از آغاز تا پایان زندگی همواره وجود دارد، به نحوی که در دوران کودکی به شکل بازی های کودکانه انجام می شود و در بزرگسالی به اعتبار تفاوت شرایط اجتماعی و خانوادگی به اشکال گوناگون تحقق می پذیرد. همچنین به همان اندازه که انسان به انجام امور عبادی و مادی دعوت شده در مورد توجه به اوقات فراغت نیز توصیه هایی شده است. بنابراین توجه به اوقات فراغت از موارد خاصی است که هر مسلمان نباید نسبت به آن بی اعتنا باشد و باید نهایت بهره ی روحی و معنوی را از آن کسب نماید (وفا، ۱۳۷۲: ۱۴).

در فرهنگ اسلامی که انسانیت و آزادگی انسان را تأمین می کند، هیچ گاه به دلیل کار و تلاش، مسلمان با خود، بیگانه نمی شود و اختیار و اراده طو سلب نمی گردد. در فرهنگ اسلامی طبق آنچه از قرآن و سنت برداشت می شود، بین «کار»، «فراغت» و «استراحت» هماهنگی کامل وجود دارد. در فرهنگ اسلامی، انسان باید وقت شناس باشد، زمان مناسب هر کار را تشخیص دهد و در فعالیت های مختلف، همه ی جوانب شخصیت خود را مد نظر داشته باشد. کار و تلاشش به هنگام، عبادت و ارتباطش با خدا به جا و نیز ساعاتی را به ارتباط با مردم و مراوده با هم کیشان خود اختصاص دهد و در مساجد در جمع آنها حاضر شود تا از اثرات معنوی آن بهره مند گردد؛ نه آنکه کار، او را از یاد خدا و یا حضور در اجتماع مسلمانان بازدارد. قرآن کریم می فرماید: «یا ایها الذین آمنوا اذا تُودى للصَّلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر اللّٰه و ذروا البیع ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون»؛ ای کسانی که ایمان آورده اید! هنگامی که ندای نماز جمعه را شنیدید، به سوی ذکر خدا بشتابید و خرید و فروش را رها کنید که برای شما بهتر است اگر بدانید (قرآن کریم، جمعه / ۹ و ۱۰).

در دین اسلام اوقات فراغت به مفهوم رها و آزاد از بار ایدئولوژی و عقیده، سخنی عبث است. بنابراین انسان خداشناس حتی در اوقات فراغت نیز نباید جهت گیری الهی خود را کنار بگذارد. هر چند بخشی از اوقات فراغت صرف لذت جویی می شود، اما در این مورد نیز، نیت الهی متضمن جهت گیری الهی درگذران اوقات فراغت است (فرج اللهی، ۱۳۸۳: ۲۶).

زینت عابدان، امام سجّاد علیه السلام می فرماید:

«اللّٰهُمَّ صلّ علی محمّد و آله و ارزقنی صحّة فی عبادّة و فراغاً فی زهاده و علماً فی استعمال و ورعاً فی اجمال ... تبّهنی لذكرک فی اوقات الغفلة و استعملنی بطاعتک فی ایام المهلة. (صحیفه سجّادیّه، ۱۴۰ و ۱۴۱)؛ خداوند! بر محمد و آل او درود فرست و صحّت در عبادت را روزی من کن و فراغت مرا در بی میلی نسبت به دنیا و علم مرا در عملی بر طاعت و پرهیزگاری در نیکی ها... و در ایام غفلت مرا به ذکر و یاد خود آگاه کن و در ایام مهلت در دنیا مرا به طاعت خود مشغول کن».

۱-۴-۱- اهمیت شناخت وقت

انسان مسلمان، قدر بهترین سرمایه ای که در اختیار او گذاشته شده؛ یعنی عمر خود را می داند و هیچ گاه آن را بیهوده و بی ثمر هدر نمی دهد؛ چه رسد به اینکه آن را در امور ناپسند و در معصیت و نافرمانی خداوند صرف کند. حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم در وصایای خود به ابوذر غفاری می فرماید:

«كُنْ عَلَى عَمْرِكَ أَشْحَ مَنْكَ - عَلَى - دِينَارِكَ وَ دِرْهَمِكَ؛ ای ابوذر در مورد صرف عمرت از صرف کردن دینار و درهم بخیل تر باش و آن را به رایگان از دست مده.» (بحارالانوار، ج ۷۷، ۷۸).

در سیره ی رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم آمده است که بسیار سخت کوش و پرکار بود؛ به گونه ای که یاران به او اعتراض می کردند. به ویژه آن حضرت ساعاتی را که به عبادت و مناجات اختصاص می داد، گاه خود را به سختی می انداخت. یکی از اصحاب به او اعتراض کرد، حضرت به او فرمود:

«أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؛ آیا بنده ای شکرگزار نباشم؟»

در ارزش و اهمیت شناخت اوقات، همین بس که مولا علی علیه السلام فرمود:

«لَا يَعْرِفُ قَدْرَ مَا بَقِيَ مِنْ عَمْرِهِ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صَدِيقٌ؛ قدر و ارزش باقی مانده از عمر را نمی شناسد مگر پیامبر و صدیقی از اولیاء الهی.» (غررالحکم، ج ۲، ۳۶۵ و ۸۴۸).

۱-۴-۲- تقسیم اوقات

انسان با توجه به استعدادهای بالقوه، نیازها و آرزوهای خود، که برآورده شدن آنها منجر به رشد و کمال او می گردد، بعد از شناخت ارزش وقت و عمر، لازم است بداند که عمر خود را در چه اموری صرف کند تا ابعاد وجودی اش را به صورت هماهنگ و متعادل رشد دهد؛ چرا که افراط یا تفریط در هریک از ابعاد وجودی، او را از مسیر سعادت و فضیلت باز می دارد. برای این منظور بهتر است انسان سراغ الگوهای الهی، که دارای علم و حکمت کامل، بلکه منبع آن هستند، برود و باز برای صرفه جویی و استفاده ی کامل از اوقات خود، دستورالعمل های آنان را پیش روی خویش قرار دهد.

در این رابطه مولی الموحّدین علی بن ابی طالب علیه السلام می فرماید:

«لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ؛ فَسَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ؛ وَ سَاعَةٌ يُرْمُ مَعَاشَهُ؛ وَ سَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَحِلُّ وَ يَجْمَلُ؛ مؤمن وقت و ساعات خود را به سه قسمت تقسیم می کند؛ ساعتی که در آن با پروردگارش راز و نیاز می نماید، ساعتی که در آن معاش خود را اصلاح می کند و ساعتی که بین خود و بین لذّت و خوشی آنچه حلال و نیکو و زیبا است می گذارد.» (نهج البلاغه، دشتی، ۷۲۴).

از این روایت، نکات زیبایی به دست می آید؛ از جمله اینکه:

اعتدال در برآوردن نیازهای روحی و جسمی و کار و تلاش برای اصلاح معاش که در روایات دیگر، نشانه ی مروّت و مردانگی انسان مؤمن به شمار آمده است و ساعات لذت، که همه در یک جهت، یعنی طاعت و فرمانبری از ذات اقدس الهی است. انسانی که ساعات روزش را با مناجات و ارتباط با خدا شروع می کند و با

توکل به او به دنبال کار و کسب و تلاش برای معیشت خود می رود، در پایان روز برای اطاعت امر حق با همسر خود با انس و الفت، اوقات می گذرانند.

۱-۴-۳- فراغت شایسته

در فرهنگ اسلامی، فراغت به معنای بیکاری، بطالت و تبلی وجود ندارد. انسان مسلمان نمی تواند وقت را به بیهودگی بگذرانند. خداوند کریم به حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید:

«إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا، فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب»^۱؛ همانا همراه سختی ها، آسانی و آسودگی است؛ پس هرگاه فراغت پیدا کردی، خود را به کار دیگری مشغول کن و تن پروری و تبلی پیشه مکن و به سوی خدا و رضایت او رغبت کن.

در اینکه منظور از «فَانصَبْ» چه کاری است، مفسران نظرات مختلفی بیان نموده اند. آنچه لازم به ذکر است، اینکه فراغت شایسته و سالم در فرهنگ قرآن، تبلی و بیکار نشستن نیست.

در یکی از دعا‌های امام سجّاد علیه السلام می خوانیم:

«إِنْ قَدَرْتَ لَنَا فَرَاغًا مِنْ شَغْلٍ فَاجْعَلْهُ فَرَاغَ سَلَامَةٍ لَا تُدْرِكُنَا فِيهِ تَبَعَةٌ وَلَا تُلْحِقُنَا فِيهِ سُمْئَةٌ؛ خداوند! هرگاه برای ما فراغی از کارها مقدّر نموده باشی، پس آن را با سلامتی (از آفات) قرارده که در آن به گناهی آلوده نشویم و خستگی به ما رو نیاورد.»

نکته ی جالب در سخن امام سجّاد علیه السلام اینکه فراغت به معنای بطالت، خستگی و فرسودگی ایجاد می کند و روح و جسم را آزار می دهد. و این نکته ای است که پدر ان و مادران و تمام دست اندرکاران اوقات فراغت باید به آن توجّه داشته باشند که همیشه فرزندانشان را به کارهای متنوع مشغول کنند. امام باقر علیه السلام در روایتی می فرماید:

حضرت موسی علیه السلام در مقام مناجات عرض کرد: پروردگارا! مبعوض ترین بندگان تو کدامند؟ خداوند فرمود: «جِفَةُ اللَّيْلِ وَبَطَالُ النَّهَارِ (سفینه البحار، ج ۵، ۳۶۸)؛ آنان که همه شب را همچون مردار و در روز بیکار هستند.»

البته در سخنان امامان علیهم السلام - از جمله کلام امام سجّاد علیه السلام - از یک نوع فراغت سخن گفته شده که «فراغت ممدوح» است. آن حضرت از خداوند می خواهد که طعم شیرین چنین فراغتی را با وسعت در رزق و روزی به او بپوشاند: «وَأَذِقْنِي طَعْمَ الْفَرَاغِ لِمَا تُحِبُّ بِسَعَةٍ مِنْ سَعَتِكَ...» (سفینه البحار، ج ۵، ۳۶۸).

بسیاری از سختی ها و رنج های ما، که موجب فشارهای روحی و روانی ما می شوند، از زیاده طلبی و حرص و طمع زیاد ناشی می گردند. حضرت از خدا می خواهد که با وسعت در روزی که خداوند به او عطا می کند،

^۲ - سوره مبارکه الشرح آیه ۷

طعم و مزه ی فراغت و آسودگی را به او بچشانند؛ زیرا این امور، انسان را آن چنان مشغول می کند که از یاد و ذکر خدا غافل می شود.

۱-۵- فلسفه تربیتی و آموزشی اوقات فراغت

دنیای امروز، با سلطه ی ماشین و ماشین گرایی بر جزء جزء پیکره ی آن، کار و حتی تحصیل را از روح انسانی تهی ساخته است و خلاقیت و شادی و شادابی را از آن سلب نموده است. در واقع انسان مواظب است که ماشین کارش را درست انجام دهد و تمرکز او بر ماشین استوار است نه بر خود و این حالت شرایطی یکسان، پیش بینی شده و یکنواخت را به وی تحمیل می سازد و چه بسا با گم شدن هدف و نقش او در اعمال و رفتاری که انجام می دهد، خود را از ماشین نیز ناتوان تر ببیند. هر چند که اعمالش تکراری نباشد، بسیار روشن است که این کیفیت عملکرد باعث انجماد قدرت خلاقیت و عدم ظهور توان و استعداد های نهفته و جلوه گر شدن هنر و ذوق انسان می گردد. در چنین ساحت و موقعیتی، تنها زمان آزاد و فرصت فراغ است که زمینه ی طرح توانایی ها و بروز خلاقیت ها را فراهم می آورد؛ چرا که خلاقیت (هنری، ادبی، علمی و عملی و...) جز در میدان وسیع زمان و فضای آزاد از هر مشغله و مستقل از هر برخورد و اصطکاک بروز نخواهد کرد که در آن نه الزامی در کار است و نه فشاری، و نه برنامه ی خشک و غیر قابل انعطافی. عقل فعال آنگاه جلوه گاه حقیقت می گردد که از هر برنامه ی تحمیلی و دستور دیکته شده هر چند در مسیر دریافت حقیقت و تحصیل علم به دور باشد. بنابراین با این بیان به نخستین نظریه در فلسفه ی اوقات فراغت دست می یابیم که می گوید: اوقات فراغت مولود زندگی پیچیده ی امروز، انسان و طرز کار و فعالیت اوست. در حالی که گروهی دیگر، در فلسفه ی اوقات فراغت بر این باورند که فرصت فراغ، ریشه در رسوم مذهبی آدمی دارد، آن گونه که از آداب و رسوم دینی تفکیک پذیر نیست؛ همان طور که در جوامع اولیه ی باستانی پرداختن به اوقات فراغت جزئی از آئین مذهبی آنها بوده است. در نقطه ی مقابل این طرز تفکر، عقیده ی برخی از شعب مسیحیت قرار می گیرد که تفریح و اوقات فراغت داشتن یک نوع معصیت تلقی می گردد؛ به گونه ای که حتی آن را در خور مطالعه و بررسی نمی دیدند. در این دیدگاه، آدمی یک لحظه نباید از آن راهی که باید برود، باز ایستد و گرنه گناهکار محسوب می گردد.

از سه نظریه ی فوق که بگذریم، نظریه ی چهارم ثابت می کند که قائل به غریزی و ذاتی بودن تفریح و فعالیت های نشاط آور و فراغت است و آن را به عنوان یک نیاز غریزی برای انسان مطرح می نماید: گویا همان گونه که تأمین غذا برای رفع گرسنگی از یک ضرورت نهفته در نهاد آدمی ناشی می شود، روی آوردن به اوقات فراغت که از هر نوع فعالیت الزام آور خالی است، در نهاد آدمی ریشه دارد. از این اختلاف در ساحت عقیده ی یک نقطه ی اشتراک به دست می آید که همان تأکید بر استفاده ی مطلوب از اوقات فراغت در جهت آموزش مناسب و مفید و سرگرم کننده و فعالیت های مثبت می باشد که منجر به

شکوفای شدن استعدادها می گردد؛ چون تنها اوقات فراغت است که زمینه ساز تعادل روحی و شکوفایی روحیه ی مسئولیت پذیری و قانون مندی رفتار و روابط اجتماعی و همکاری با همسالان و بزرگسالان می باشد. آن گونه که در یکی از اسفار عهد قدیم، حکمت یسوع پسر سیراخ، آمده است، حکمت و فرزانه گی کاتب ، حاصل فرصتی است که در ایام فراغت نصیب او می شود. هنر، فن آوری، معرفت، ادبیات و سیاست تنها به کسانی تعلق دارد که سعادتِ سرنوشت ، برای آنها فرصت فراغت را فراهم آورده است تا بیندیشند و تأمل کنند و گر نه آنکه همیشه به کارهای یکنواخت و برنامه های از پیش رقم خورده، دل بسته است، هرگز ره به جایی نمی برد و کارش پایانی ندارد و ذهنش پرورش نمی یابد. از این روست که ارسطو از والدین و معلمان می خواهد فرزندان را به راهی بیندازند که با مهمترین تجارب آشنا شوند آن هم در سالهایی که فکر و نیروی خیال، فعال است و تمام وجود فرد درگیر کارهایی می باشد که خود بر می گزیند.

۱-۶- تبیین حدود معنایی اوقات فراغت

در اوقات فراغت حداقل پنج عنصر معنا قابل توجه است؛

- ۱) از تعهدات و الزامات تحصیلی، خانوادگی، شغلی، اجتماعی ... (به حسب مورد) است، نه از کمی فعالیت؛ بلکه چه بسا فعالیت او بیشتر نیز می شود.
 - ۲) سطح مسئولیت پذیری در این زمان به شدت افت می کند.
 - ۳) فعالیت های اوقات فراغت اعمالی ملائم طبع و چه بسا لذت آور و ارضاء کننده ی تمایلات می باشد و به هر میزان که لذت بخش تر باشند، دلزدگی و احساس خستگی کمتری را به جا میگذارند.
 - ۴) نفس فعالیت های اوقات فراغت، خود مقصود هستند، نه نتیجه ی (اقتصادی، اجتماعی، ..) آنها و لذا رهگشائی و فرح بخش بودن، خصیصه ی برجسته ی این نوع فعالیت ها است. البته، با توجه به مثبت یا منفی بودن هدف در این اعمال، رهگشای آنها مشخص می شود توضیح بیشتر در آینده خواهد آمد انشاءالله.
 - ۵) با توجه به دخیل بودن سن، طبقه ی اجتماعی و سطح فرهنگ در نوع فعالیت های اوقات فراغت، هر سن و طبقه ای، فعالیتی خاص را می طلبد و چه بسا در جامعه یا طبقه ای خاص، اوقات فراغت آن قدر کوتاه باشد که حتی گنجایش تحصیل استراحت را نداشته باشد.
- نیک پیداست که هر گونه برنامه ریزی برای اوقات فراغت، بدون در نظر گرفتن نکات فوق الذکر، نه تنها اعتبار و ارزش علمی آن برنامه را زیر سؤال می برد، بلکه از کارآیی و مفید بودن آن بشدت می کاهد و به جای آنکه زمینه ساز خلاقیت و نوآوری باشد، راه بروز اندک نبوغ را نیز سد می سازد و قوای موجود را سرکوب و یا منجمد می سازد.

۱-۷- کارکردهای اصلی «فراغت»

سه کارکرد اصلی برای «فراغت» قابل ذکر است:

- ۱- **رفع خستگی:** فراغت به فرد، فرصت می دهد که خستگی کارها و تکالیف را از تن بیرون کند.
 - ۲- **تفریح و سرگرمی:** به وسیله ی سرگرمی، فضاهای جدیدی گشوده می شود که در آنها فرد می تواند از رنج روزانه ی یک سری وظایف محدود و عادی و نیز کارهای تکراری و محیط یکنواخت فرار کند، تا به رکود یا شکنندگی روانی دچار نشود.
 - ۳- **رشد و تعالی شخصیت:** فراغت، فرد را قادر می سازد تا از کارهای روزمره ی کلیشه ای که او را مجبور به پذیرش الزامات سازمان های اصلی اجتماعی می کنند، رهایی یابد، به کشف و اختراع و ابتکار دست بزند و بااندیشه، محیط و افراد مرتبط با خود را متحول کند.
- فراغت، در واقعی ترین مفهوم کلمه، هر سه ی این کارکردهای اساسی را برآورده ساخته، نیاز انسان را که با هر یک از آنها مرتبط است، ارضا می کند. (فرهنگ علوم اجتماعی، ۲۰۳).
- بر همین اساس، از دیدگاه اکثر جامعه شناسان، اوقات فراغت، صرفاً وقتی نیست که فرد به کار مشغول نباشد؛ بلکه وقتی است که در آن، فرد از الزامات عملی آزاد باشد و فعالیتی است که فرد، آزادانه انتخاب می کند و موجب رشد استعدادها و آرامش و خشنودی او می گردد.

۱-۸- جوان و نحوه ی گذراندن اوقات فراغت

اوقات فراغت برای همه ی جوانان یکسان نیست. جوان روستایی شاید وقت فراغتی نداشته باشد و همیشه مددکار والدین و درگیر باشد و ساعت فراغت وی همان ساعتی است که به استراحت می پردازد. جوان کارگر نیز با توجه به اینکه اغلب از صبح تا شام مشغول کار است و تمام انرژی او در همین ساعات مصرف می شود، فراغت از کار به معنای زمان استراحت است. همچنین جوانی که خود را برای امتحانات پایان ترم یا کنکور آماده می کند، معمولاً تمام وقت او را درس و مطالعه می گیرد و کمتر ساعاتی باقی می ماند که بتوان آن را وقت فراغت نامید. چنین به نظر می رسد که جوان در ایام تحصیل وقت اضافی ندارد و تمام وقت او را دروس و مطالعات علمی گرفته است. اما واقعیت این است که با برنامه ریزی دقیق و زمان بندی مناسب، می توان ساعات فراغتی را در بین برنامه های درسی گنجاند و در این اوقات به عبادت، تلاوت قرآن، مطالعه ی کتاب ها و مجلات سودمند، ورزش و فعالیت های اجتماعی پرداخت و ساعاتی را نیز برای کمک و یاری پدر، مادر و دیگر اعضای خانواده اختصاص داد. با توجه به بررسی های انجام شده توسط صاحب نظران علوم اجتماعی و علوم تربیتی، بهترین وسیله برای گذراندن اوقات فراغت جوانان، تفریحات سالمی چون ورزش، مطالعه و فعالیت های اجتماعی است.

۱-۹- اهداف فعالیت های اوقات فراغت:

هر فعالیتی در اوقات فراغت که برای سن و طبقه ای خاص در نظر گرفته شده باید سه هدف عمده ی ذیل را تعقیب نماید:

الف) رفع نواقص و کمبودهای گذشته

اولین و اساسی ترین هدف در فعالیت های فراغتی، رفع کاستی های قبلی است. این کاستی ها و کمبودها می توانند نارسایی های روحی، روانی، عاطفی، شناختی، حسی حرکتی، انگیزشی، ذهنی، اخلاقی و حتی شغلی باشند. لازم نیست این کمبودها از عدم پیشی بینی در برنامه ی همیشگی ناشی شده باشند، بلکه چه بسا علیرغم پیش بینی لازم این نواقص و کاستی ها بروز می کنند؛ مثلاً یک دانش آموز، علی رغم پیش بینی لازم برای درس هندسه، در یادگیری این درس احساس کمبود و نقص می کند و یا رئیس یک اداره علیرغم پیش بینی لازم و کار فشرده، قسمتی از حسابرسی های مربوط به مسئولیت وی ناتمام باقی می ماند. لذا باید در فرصت فراغت این نقص را جبران نماید تا از این ناحیه دچار آسیب بزرگتر نشود و یک آسیب شناختی و شغلی با گسترده شدن دامنه ی تأثیرش، دیگر حوزه های فعالیت را نیز تحت تأثیر قرار ندهد.

ب) برآورده ساختن نیازها و ضروریات فعلی

گاهی برنامه ی تنظیم شده برای فعالیت های همیشگی برخی نیازها را پوشش نمی دهد و یا اصلاً به گونه ای است که آنها را در خود جای نمی دهد و ضرورت آن در برنامه پیش بینی نشده است که در این صورت باید از فرصت فراغت برای جبران آن گروه فعالیت های پیش بینی نشده بهره گرفت؛ مثلاً، اگر در برنامه ی تحصیلی، آموزش نقاشی پیش بینی نشده و در عین حال دانستن آن برای شما یک ضرورت است، باید از اوقات فراغت جهت رسیدن به این امر ضروری استفاده نموده، آن را تحصیل کنید.

ج) برآورده ساختن نیازهای آینده و یا زمینه سازی برای آینده

یکی دیگر از اهداف فعالیت های فوق برنامه، هموار ساختن راه آینده و یا تأمین آینده است بدین معنا که با پیش بینی لازم مقدمات کارهای اساسی و همیشگی را از خلال اوقات فراغت فراهم نماید. به عنوان نمونه، دانش آموزی که از سال آینده می خواهد فیزیک بخواند، باید زمینه ی آشنایی خود را در فرصت آزاد فراهم آمده، تأمین کند. این هدف، مانند اهداف پیشین در زمینه ی امور روحی، ذهنی، اخلاقی، گسترش روابط اجتماعی و تقویت توان حسی حرکتی و... سخت مؤثر است. همچنین فرد باید برای ورود به یک کار سخت و طولانی، مدتی قبل نشاط روحی لازم را با سیر و سیاحت و تفریح و... فراهم آورد و یا اگر در صدد ورود به یک مجمع بزرگ (علمی تفریحی و...) می باشد، باید در فرصت مناسب با آداب و رسوم و مقررات چنین جلساتی آشنا گردد و به نوع روابط اجتماعی آن گروه و کیفیت آن آگاه شود و...

۱-۱۰- اصول فعالیت های اوقات فراغت

الف) برنامه ریزی: هر فعالیتی برای اوقات فراغت، باید از برنامه ریزی دقیق، جامع و هدفداری برخوردار باشد. گرچه شرکت در فعالیت های اوقات فراغت، الزامی نیست و براساس میل و اشتیاق انجام می پذیرد، این سخن به معنای بی برنامه بودن اوقات فراغت نیست؛ همان گونه که به معنای ذوقی و سلیقه ای بودن آن نیز نیست. لذا هر چند دامنه ی فراغت گسترده تر باشد، نیازمند برنامه ی دقیق تر، جامع تر و جزئی تر است و اگر فراغت یک فراغت ملی است، باید یک برنامه ریزی ملی برای آن تدارک نمود؛ همانند اوقات فراغت تحصیلی که در مدت ۹۰ روز، بیش از میلیون ها دانش آموز، فرصت آزاد دارند، که باید برای این فراغت ملی برنامه ی سراسری تدارک دیده شود.

ب) شرکت کنندگان در یک برنامه ی آزاد و فعالیت های اوقات فراغت نباید در تمام فعالیت ها مشارکت داشته باشند، بلکه باید براساس اهدافی که هم اینک در نظر دارند، از روی رغبت و ذوق، فعالیت مورد نظر را انتخاب و در آن شرکت نمایند. آنچه در این مورد اهمیت دارد و یک اصل شناخته می شود، نوع فعالیت نیست، بلکه کیفیت آن است که باید شرکت کننده، فعالانه در فعالیت، کار و کلاس مورد نظر شرکت نماید، نه به صورت منفعل و با حالتی پذیرنده که فرآورده های فعالیت های هوشی و عملی دیگران را به طور انفعالی بپذیرد و از محصول هوش و نبوغ دیگران استفاده کند. لذا باید برنامه ها به گونه ای طراحی شوند که همه ی شرکت کنندگان در تمام فعالیت های مورد نظر، فعالانه مشارکت داشته باشند.

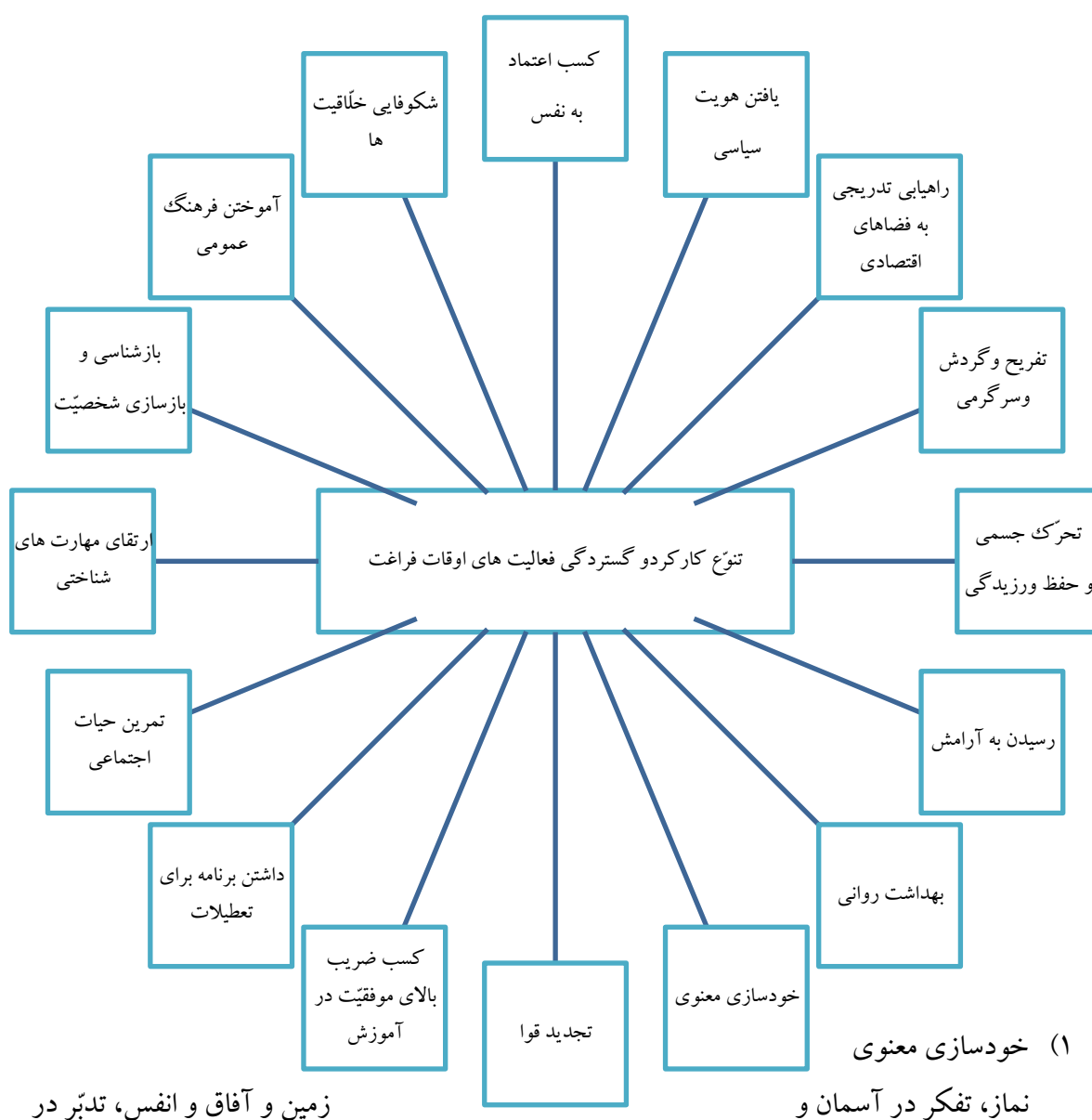
ج) برنامه ی طراحی شده برای اوقات فراغت باید تمام انواع فعالیت های آموزشی و پرورشی را در خود داشته باشد تا مراجعه کننده براساس اهداف و تمایلات خود در هر فعالیتی که می خواهد شرکت کند. برنامه نباید محدودیت موضوعی داشته باشد و به گونه ای شرکت کننده را مجبور به پذیرفتن یک موضوع و عمل خاص نماید. در واقع، برنامه ی اوقات فراغت باید به تمام تمایلات، نیازها و فعالیت های درخواستی پاسخ مناسب دهد و به تنوع افراد، برنامه ی پیش بینی شده داشته باشد.

د) اگر چه فعالیت های اوقات فراغت از برنامه ی دقیق برخوردار است و دقت و نظم لازم را دارد، شکل و چارچوب یک آموزش کلاسیک را به خود نمی گیرد، بلکه بنیان آن بر تفریح و سرگرمی بنا شده است و از این طریق اهداف خود را دنبال می کند.

۱۱-۱- تنوع کارکرد و گستردگی فعالیت های اوقات فراغت

در چارچوب کارکردهای کلی سه گانه ای که برای اوقات فراغت برشمردیم، کارکردهای جزئی متنوعی نیز قابل شناسایی اند که می توان هر کدام از آنها را سرفصلی برای فعالیت های اوقات فراغت (فوق برنامه) قرار داد، از جمله:

کلام خدا و پیشوایان معصوم، حضور در جماعات مسلمانان، عمل به سفارش های دین درباره ی انجام دادن مستحبات و ترک مکروهات، دعا، ذکر، محاسبه ی اعمال، مراقبت از نفس، آموختن معارف دین

و اخلاق، کسب نشاط برای عمل به واجبات و ... همه و همه در اوقات فراغت، ممکن اند (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: کلاسهای قرآن، اصول عقاید، اخلاق و احکام، توجه به متون نهج البلاغه صحیفه سجادیه، دیدار علما، دیدار از خانواده های شهدا و حاضر شدن بر سر قبور شهدا، برگزاری مراسم ادعیه مانند زیارت عاشورا، زیارت امین الله، دعای ندبه، طرح حلقه های تربیتی و...

۲) بازشناسی و بازسازی شخصیت

اوقات فراغت از دو جهت در تعالی بخشیدن به شخصیت، نقش دارند: اولاً اوقات فراغت به عنوان مناسب ترین فرصت به انسان این امکان را می دهند تا رفتار فردی و اجتماعی خود را مورد ارزیابی و ارزشیابی قرار داده، با آرامش خاطر، نسبت به خصوصیات اخلاقی، رفتاری و ..ی خود به تفکر پردازد و نقاط قوت و ضعف خود را دریابد؛ ثانیاً اوقات فراغت - از آن جهت که فرصت مناسبی برای ظهور و رشد و شکوفایی استعدادها و توانایی ها و خلاقیت ها و نوآوری های فردی هستند - می تواند در تعالی بخشیدن به شخصیت فرد، مؤثر و مفید باشند.

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: حضور فرد در فعالیتهای مختلف کانون می تواند فرد را در ارزشیابی شخصیت خود یاری نماید (صفورایی، ۱۳۸۷).

۳) تمرین حیات اجتماعی

یکی از مهم ترین ویژگی های فعالیت های اوقات فراغت، انجام دادن برنامه های گروهی و دسته جمعی است که خود، عاملی است برای زندگی اجتماعی و رشد اجتماعی و نیز در این فعالیت هاست که انسان با جمع، آشنا می شود و دوستانی تازه پیدا می کند و از زندگی فردی و تنهایی خویش، رهایی می یابد. همان طور که می دانیم، زمینه سازی رشد انسان، در شکل گرفتن به موقع بعد اجتماعی وی است. (صفورایی، ۱۳۸۷)

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: شرکت فرد در تمام برنامه های کانون نوعی تمرین حیات اجتماعی محسوب می گردد.

۴) کسب اعتماد به نفس

روان شناسان می گویند: «هر نوع فکر و خیالی این گرایش را در خود دارد که به صورت یک واقعیت خارجی جامه ی عمل بر تن کند و عملی گردد. بنابراین می توان گفت نگرش و اندیشه ای که هر فرد

درباره ی خودش دارد، به زندگی او هویت می بخشد و نوع رفتار و شیوه ی زندگانی اش را بر روی این کره ی خاکی تعیین می کند. صاحب نظران بر این عقیده اند که یأس انسان بعد از هر شکست، به مراتب، تأثیرات ویرانگرش بیشتر از خود شکست است. کسی در برابر شکست، تسلیم می شود که به توانایی ها و نیروهای درونی خویش ایمان ندارد. برای ایجاد روحیه ی خودباوری و تلقین مثبت در خویش، ابزاری لازم است تا بتوان با استفاده از آن، به این روحیه ی شکوفاگر رسید. بهترین ابزار و بستر برای ایجاد انگیزه و روحیه ی خودباوری، فعالیت های اوقات فراغت اند که شخص در جریان آنها می تواند در کمال آرامش و آسودگی، ثبات درونی خویش را به منصفه ی ظهور برساند و به تمرین ایجاد و تقویت این روحیه پردازد (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: واگذاری بخشی از وظایف برگزاری کلاسها به افراد در کانون (مانند نوبتی کردن حضور و غیاب نفرات در هر کلاس که این کار می تواند توسط مربی یا استاد در کلاس درس توضیح داده شود) به کارگیری فرد برای اجرای مراسم ها با نظارت مسئول برگزاری مراسم کانون - به کارگیری فرد در اجرای گردشها و اردوها

۵) یافتن هویت سیاسی

در برنامه های اوقات فراغت، به مخاطبان کمک می شود تا دریابند که: کیستند؟ چه دارند؟ و چه می توانند باشند؟ چگونه باید خویشتن سازی کنند؟ چگونه در مقابل هجوم های فرهنگی وایدئولوژی های استعماری مقاومت کنند؟ و چگونه از آنها انتقاد علمی به عمل آورند؟ چگونه مسائل سیاسی را تجزیه و تحلیل کنند؟ چگونه فرهنگ های مختلف را مورد ارزیابی قرار دهند؟ چگونه فرهنگ موجودشان را در صورت مطلوب نبودن، به فرهنگ مطلوب تبدیل کنند و آن را کمال بخشند؟ و... (صفورایی، ۱۳۸۷). برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری کلاسهای اصول عقاید، اخلاق، کلاسهای احکام، کلاسهای امام شناسی، مهدویت و پاسخگویی به شبهات رایج شده در زمان کنونی پیرامون دین مبین اسلام، برگزاری کلاسهای آشنایی با فرقه های ضاله و نحوه ی تبلیغ آنها، جریان شناسی سیاسی، اخلاق سیاسی، بررسی روز نامه ها و اخبار و...

۶) راهیابی تدریجی به فضاهای اقتصادی

جوان و نوجوان، در جهان پرشتاب کنونی و بویژه در شرایط دشوار جوامع در حال توسعه، ناگزیر از این است که پس از سنوات تحصیل، خیلی زود به بازار کار و تولید، وارد شود. چنین جوانی، چنانچه در سال های پیش توانسته باشد در اوقات فراغت خود به حرفه ای یا فعالیتی اقتصادی یا علمی نزدیک

شود و در سطوحی خود و توانایی های شرا نیازماید، در هنگام ورود به بازار کار، نیروی انسانی آزموده (ماهر) خواهد بود. بماند که این گونه کارآموزی ها و کسب مهارت ها کمک بزرگی به رشد اقتصادی کشور نیز هست (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری کلاسهای آموزش مهارتهای فنی حرفه ای (مانند رایانه، الکترونیک، نقشه کشی، جوشکاری، تعمیر موتور ماشین، و... برای پسر ها و کلاسهای رایانه، الکترونیک، نقشه کشی، خیاطی، گلدوزی، گلسازی و... برای دخترها)، کار آفرینی و...

۷) شناخت مقتضیات زمان

از آن جا که معمولاً متون درسی و آموزشهای رسمی و نظام اداری کشورها از تحولات روز جهانی فاصله دارند. فعالیت های فوق برنامه هستند که وظیفه ی به روز کردن اطلاعات و توانایی های شهروندان را به عهده دارند. همچنین اطلاع یافتن از مباحثات و مجادلات علمی و فرهنگی میان روشنفکران ملت ها و فرهنگ های مؤثر جهانی و نیز تجهیز نمودن خویشان به فرهنگ خودی، فقط در اوقات فراغت، ممکن هستند (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری کلاسهای آموزشی علمی مانند کامپیوتر، مکالمه ی زبان انگلیسی، رباتیک، ساخت گلایدر و نمونه های پروازی، کیم کار و خودرو های شیمی و...

۸) تفریح و گردش و سرگرمی

سرگرمی، تفریح و گردش، در واقع، پاسخی است صحیح و منطقی به نیازها و غرایز درونی انسان و زمینه ای است برای ارتقای فکری و انبساط خاطر و تخلیه ی روحی و روانی. همان گونه که انسان به پرورش جسمی نیازمند است، به تفریح سالم نیز نیازمند است تا بتواند از این طریق، به آرامش روحی و فکری برسد (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری اردوها- سیرو سفر و گردشهای چند ساعته مانند حضور در فضای سرسبز نزدیک یا پارک، حضور در کتابخانه ی مسجد و اجازه ی استفاده و برداشتن یک کتاب مورد علاقه و سپس توضیح درباره ی آن کتاب برای دیگران در صورت تمایل، برگزاری مسابقات متنوع فرهنگی و ورزشی

۹) تحرک جسمی و حفظ ورزیدگی

یک ضرب المثل قدیمی است که می گوید: «عقل سالم در بدن سالم است». اگر بدن بخواهد سالم بماند، باید فعالیت های متنوع و مطابق با وضعیت عمومی و مقتضیات سن انجام دهد. پرداختن به انواع فعالیت های ورزشی که به عنوان یکی از ضرورت های انکارناپذیر برای سلامت انسان مطرح است، در زمان اوقات فراغت، میسر است. به عقیده ی کارشناسان، کم تحرکی و پرداختن به فعالیت های تحرک زا می تواند عواقب وخیم جسمی و روانی و بویژه افسردگی روحی به جا بگذارد. بماند که ورزش و نرمش صحیح و برنامه ریزی شده، در ایجاد روحیه ی نشاط و شادابی و اعتماد به نفس، فوق العاده مؤثر است (صفورایی، ۱۳۸۷).

- برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری انواع کلاسهای ورزشی، مانند فوتبال-والیبال
- کشتی- کوهنوردی -ورزشهای رزمی -شنا-بسکتبال-پینگ پنگ - ژیمناستیک - طناب کشی - دو - بدمینتون - دوچرخه سواری - ورزشهای محلی و...

۱۰) رسیدن به آرامش

فعالیت هایی که انسان در اوقات فراغت انجام می دهد، چون از روی میل و با اشتیاق است و شخص در این راه، انگیزه ی لازم و آزادی کامل برای انتخاب نوع فعالیت را دارد، به همین خاطر، نوعی احساس رضایت و تمدّد اعصاب را در پی دارند. معمولاً در افرادی که در کار و اشتغال روزانه ی خود انگیزه و رغبت لازم را ندارند و از روی اجبار و اکراه به انجام آن می پردازند، به مرور زمان، نوعی ناراحتی روانی و عصبی و نیز عدم رضایت و دلزدگی ناشی از کار مداوم و یکنواخت به وجود می آید که شایسته است جهت رفع این معضلات اقدام لازم و مقتضی انجام دهند. بهترین اقدام در این زمینه، روی آوردن به فعالیت های متنوع اوقات فراغت، مطابق ذوق و سلیقه ی شخصی است، تا بعد از یک تمدّد اعصاب و راحتی روان، مجدداً تمرکز اعصاب یافته، به کار و فعالیت پردازند. (صفورایی، ۱۳۸۷)

برنامه هایی به این کارکرد توجه دارند: برقرای ارتباط با خدا و حضرات معصومین علیهم السلام از طریق شرکت در کلاسهای قرآن - کلاسهای اعتقادی - برنامه های متنوع دینی مانند شرکت در مراسم ادعیه چون دعای کمیل، شرکت در برنامه های مورد علاقه ی فرد چون کلاسهای هنری (نقاشی، طراحی، خطاطی، سرود، گل سازی و...) شرکت در گردشهای دسته جمعی چند ساعته و...

۱۱) بهداشت روانی

برای یک زندگی سعادتمندانه، سلامت جسمانی و سلامت روانی لازم و ملزوم یکدیگرند. برای تأمین بهداشت روانی، فعالیت های متعددی را باید به انجام رساند، از جمله فراهم آوردن شرایط لازم برای تخلیه ی برخی از فشارهای روانی که در دوره ی اشتغال به کار به انسان وارد می شوند. اگر انسان در

طول دوره ی اشتغال، مجبور به تحمّل شرایط و اشخاصی باشد که برای او آزار دهنده اند، در دوره ی فراغت می تواند ناراحتی های حاصل از تحمّل آنها را به اشکال گوناگون، از جمله هم صحبتی با افراد مورد علاقه ی خویش تخلیه کند. اگر فرصت لازم برای تخلیه ی چنین فشارهایی فراهم نشود، ممکن است تحمّل طولانی مدّت آنها به نوعی، تعادل روانی انسان را تهدید کند (صفورایی، ۱۳۸۷).

بررسی های متخصصان تربیت بدنی نشان داده است که بسیاری از ناراحتی های جسمی، ریشه ی روانیدارند. از آثار و نتایج فعالیت های اوقات فراغت، جبران صدمات جسمی و روانی ناشی از هیجانات مداوم کار و نیز رهانیدن انسان از کسالت ناشی از یکنواختی انجام وظایف روزانه است.

۱۲) تجدید قوا

فعالیت در قالب برنامه هر قدر هم لذت بخش باشد، باز خستگی هایی به دنبال خود دارد. بخشی از این خستگی، جسمانی است که معمولاً با استراحت (از جمله خواب) برطرف می شود. بخش دیگری از آن، خستگی روانی است که معمولاً به دلیل مواجهه ی مستمر با یک محرک به وجود می آید. انسان، وقتی به شکل مستمر با محرک واحدی سر و کار داشته باشد، به لحاظ روانی از آن خسته و خواستار تغییر شرایط می شود. این خستگی بسیار مضر است و گاه ممکن است موجب دوری دائمی فرد از چیزی شود.

اشباع، یک پدیده روان شناختی است که می تواند موجب ترک کامل یک رفتار شود. در چنین مواردی ضروری است فرد، جهت دوری از تکرار، تنوّع در کار ایجاد نماید. بهترین کاری که شخص می تواند در چنین مواقعی به انجام برساند، برنامه ریزی برای فراغت است، تا از این طریق، قوای جسمانی خود را بازسازی کند و بتواند هم از نظر جسمانی و هم از نظر روحی و روانی برای شروع مجدد کار، آماده شود. از این طریق، هم ضریب موفقیت و کارآمدی فعالیت وی افزایش می یابد. و هم خللی در میزان انگیزه و ذوق و شوق وی برای انجام دادن آن فعالیت مستمر، ایجاد نمی گردد.

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برگزاری گردشهای چند ساعته در جایی خوش آب و هوای نزدیک کانون مانند پارک به صورت دسته جمعی با حضور مسئولین کانون برای تمام مقاطع سنی، از دیگر برنامه هابرای کودکان، گفتن قصه های جذاب با هدف آموزش اخلاق دینی، شرکت در کلاسهای هنری مورد علاقه (صفورایی، ۱۳۸۷).

۱۳) کسب ضریب بالای موفقیت در آموزش

مقید شدن و اجبار در فعالیت جسمی و روحی، باعث کاهش بازده (راندمان) کار می شود و شخص، همیشه خویش را در حصار، احساس می کند. اکثر قریب به اتفاق دانش آموزان و دانشجویان، چنین حالتی را در زمان تحصیل دارند. وجود انواع و اقسام فعالیت های آموزشی در زمینه های فرهنگی،

مذهبی، هنری، تربیتی، فنی و ... در برنامه های اوقات فراغت، باعث می شود که این اوقات، در واقع، نقش زمان حضور در کلاس های رسمی را ایفا کنند. با این تفاوت که شخص در این زمان، با میل و رضایت خاطر و علاقه ی خویش در سر کلاس های آموزشی حضور می یابد. به همین خاطر، چون این فعالیت ها و زمان استفاده از آنها مطابق سلیقه و ذوق وی هستند باعث افزایش ضریب یادگیری حرفه و آموزش می شوند (صفورایی، ۱۳۸۷).

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: انواع دوره های آموزشی در کانون که برگزار می شود از فنی حرفه ای گرفته تا دوره های آموزش اصول عقاید و اخلاق

۱۴) داشتن برنامه برای تعطیلات

تعداد کل روزهایی که در طول سال با تعطیلی مواجه می شویم، چند ماه است، که این همه فرصت و زمان اوقات فراغت، نیاز به برنامه ریزی و تأمل بیشتری دارد. ملتی موفق و خوشبخت است که حداکثر بهره برداری و استفاده را از زمان ببرد و فرصت ها را غنیمت بشمارد و برای لحظه لحظه ی اوقات، دارای برنامه ی مدوّن و کارشناسی شده باشد. (صفورایی، ۱۳۸۷)

۱۵) ارتقای مهارت های شناختی

اوقات فراغت، مناسب ترین فرصت ها برای توسعه ی مهارت های شناختی (مطالعه، پژوهش، پرسشگری، سخنرانی، و گفتگو و ...) و شکوفایی استعدادها هستند؛ زیرا هنگامی که فرد براساس علاقه و انگیزه ی شخصی (بدون داشتن اجبار و وظیفه ی رسمی) بخواهد در زمینه های متنوع فعالیت داشته باشد، مسلماً تلاش او در چنین شرایط مطلوب و خوشایند ذهنی و روانی، از یک طرف در تأمین بهداشت جسمی و روانی وی مؤثر خواهد بود و از طرف دیگر، موجب فراگیری های پایدار در او خواهد شد.

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: برنامه هایی که هسته ی پژوهش کانون برای مدت اوقات فراغت انجام می دهد یا مسابقات کتابخوانی، خلاصه نویسی، سیر های مطالعاتی و... (صفورایی، ۱۳۸۷).

۱۶) آموختن فرهنگ عمومی

عده ای از صاحب نظران بر این عقیده اند که فعالیت های اوقات فراغت، در نهایت، موجب رشد و توسعه ی فرهنگی در جامعه خواهند شد. در اثر فعالیت های سالم، از جمله: کتاب خوانی، فعالیت های هنری، شرکت کردن در اردوهای جمعی، انجام دادن فعالیت های جسمانی و ورزشی، انجام دادن

فعالیت های فوق برنامه ی عملی و ذوقی و ... نه تنها از فرصت های بیکاری و بعضاً تمایل به بزهکاری های اجتماعی کاسته می شود، بلکه فرهنگ عمومی اشاعه می یابد و توسعه ی فرهنگی و نشاط و سرزندگی در جامعه افزایش خواهد یافت (صفورایی، ۱۳۸۷) .

۱۷) شکوفایی خلاقیت ها

خلاقیت یعنی نوآوری انسان. در این زمینه تفکر را، به تفکر «همگرا» و «واگرا» تقسیم می کنند. تفکر همگرا تلاشی است برای حل مسئله با روش های سنتی و آموخته شده، در حالی که تفکر واگرا تفکری است مبتنی بر روش های نو و تازه . در تفکر همگرا اندیشه صرفاً روی مسئله متمرکز می شود. در حالی که در تفکر واگرا اندیشه بر پدیده های جانبی و حتی دور از مسئله نیز تمرکز پیدا میکند . جهت تأمین فضای لازم برای رشد خلاقیت، لازم است فرد در شرایطی قرار گیرد که ضمن مواجه شدن با مسئله به دنبال یافتن راه حل آن باشد . دومازیه، جامعه شناس فرانسوی، معتقد است که یکی از اهداف و نتایج فعالیت های اوقات فراغت، به ظهور رساندن استعدادها و خلاقیت های فرد است . دنیس کیور- که مطالعات زیادی در زمینه ی اوقات فراغت انجام داده است- می گوید: اوقات فراغت، فرصتی به فرد می دهند تا انرژی نهفته خود را آزاد کند و به خلاقیت و خود شکوفایی نایل شود (چگونگی گذران اوقات فراغت، ۷۷)

برنامه هایی که به این کارکرد توجه دارند: تشکیل گروه نشریه، تولید بروشور برای مباحث مختلف ، برگزاری مسابقات مختلف مانند نقاشی ، عکاسی و...

برخی کارکردهای دیگر برنامه های اوقات فراغت (فعالیت های فوق برنامه)، عبارت اند از: سیر و سفر در سرزمین ها و عبرت گرفتن از تاریخ پیشینیان، شناخت طبیعت و حفظ و بهره گیری از آن، تحکیم خانواده و صله ی رحم و تعمیق پیوندهای خویشاوندی، رویکرد به هنر و هنرآموزی و لذت بردن از آثار هنری، آموختن کمک های اولیه ی پزشکی و فوریت های امدادی و بهداشت فردی و اجتماعی، آشنایی با حقوق فردی و اجتماعی و آیین شهروندی و نظام مدنی، شناخت آسیبهای اجتماعی (که عمدتاً ناشی از بهره ی صحیح نگرفتن از اوقات فراغت اند) و راه های مصون ماندن از آنها، دیدن آموزش های دفاع نظامی و غیر نظامی (بسیج نظامی، امدادی، بهداشتی و فرهنگی)، شادی آفرینی و برگزاری آیین ها (جشن ها، همایش ها و مراسم سوگواری)، فعالیت های خیریه ی اجتماعی در محله و مدرسه و دانشگاه و شهر، و ...

(یک منبع بسیار سودمند برای آشنایی با کارکردهای متنوع برنامه های اوقات فراغت، کتاب جوانان و تجربه ی زندگی در اوقات فراغت است که از سوی «سازمان ملی جوانان» تهیه و توسط نشر اسپید

(تهران/۱۳۷۹) منتشر شده است. در این کتاب، فهرستی از صدها فعالیت فوق برنامه به صورت دسته بندی شده، به جوانان و نهادهای مدنی مرتبط با آنان، معرفی شده است. همچنین کتاب شکوفایی در فراغت به تالیف آقای حسن میرزایی سیجانی (اصفهان/۱۳۸۷) ۷۵ فعالیت را جهت بهره برداری مجریان در ایام فراغت معرفی می نماید.)

۱-۱۲- نقش کانون های فرهنگی هنری مساجد در غنی سازی اوقات فراغت

همانگونه که از اهداف تشکیل کانون های فرهنگی هنری مساجد برمی آید غنی سازی اوقات فراغت با هدف تربیت فردی متدین از مأموریت های اصلی این کانون ها تعریف شده است. گسترش جغرافیایی بالا، برنامه ریزی بومی و محلی، مردمی بودن، بهره برداری از نیروی انسانی متعهد، جوان و متخصص، قرار گرفتن در حریم مسجد، حفظ شئون اسلامی، تربیت محوری در کنار فعالیت های آموزشی اوقات فراغت و ... از جمله مواردی است که نقش کانون های فرهنگی هنری مساجد را در پوشش فعالیت های فراغتی نمایان ساخته و استقبال عمومی از برنامه های این مراکز را افزایش داده است.

با توجه به موارد یاد شده در جایگاه کانون های فرهنگی هنری مساجد در غنی بخشی به فعالیت های اوقات فراغت کودکان نوجوانان و جوانان بر متولیان، سیاستگذاران و برنامه ریزان واجب است در جهت تقویت و حمایت از این مراکز گام بردارند.

۱-۱۳- سخنی با مجریان طرح اوقات فراغت:

بهره گیری از رایزنی و مشورت با نسل نو برای تنظیم برنامه های اوقات فراغت، اشتیاق آنان را در شروع و استقبال آنها را در استمرار برنامه ها به طور چشمگیری افزایش می دهد و باعث کامیابی، تعهد و روحیه مسئولیت پذیری می شود.

رعایت تنوع روحی نسل نو برای موفقیت در برنامه ریزی و اجرای آنها بطور غیر قابل باوری می افزاید! این مهم از آن روست که نوجوانان و جوانان «تنوع طلب»، «نوگرا» و گاه «ساختار شکن» هستند و از برنامه های «خشک و بی روح» یا «رسمی و سطحی» که جسم را در بند و روح را در زنجیر می کشند، استقبال نمی کنند. ضمن اینکه به یقین، توجه به شور و نشاط، تنوع طلبی و نوگرایی این نسل از تکرار خستگی و افسردگی آنها جلوگیری می کند و از بی مسئولیتی آنان به طور قابل توجهی می کاهد. ترغیت جوانان به استفاده از «خلوت شخصی» و لحظاتی با خود بودن موجب تقویت ذهن و رشد خود آگاهی آنان می شود، علاوه بر آن درک جامع تری از زندگی نیز بدست می آورند.

تشویق نسل جوان به داشتن برنامه ای مفید و جامع که شامل ورزش و فعالیت های فیزیکی ، کتابخوانی بر اساس یک سیر منظم مطالعاتی ، جُبران عقب افتادگی احتمالی آموزش ، پرورش ذوق ، هنر و سلیقه های متنوع ، آموزش مهارت های اجتماعی ، تعلیم دوره های مختلف زبان و رایانه ، تقویت مبانی دینی و اخلاقی ، مطالعه ی زندگی نامه ی الگوها و پیشوایان الهی و سایر موارد مُفید ارزنده باشد . ضمن اینکه آنان را در تحقق زندگی متعال ، بالنده و پویا یاری خواهد نمود و به آنان هویت دینی و ملی می بخشد .

توجه به تربیت و پرورش ابعاد جسمانی و روحانی قبل از تعلیم در سیر برنامه ها موجب کشف انسان از سوی خود (خودیابی و خود شکوفایی) و شناخت استعداد ها و نیروهای بالقوه می شود .

مراقبت از فعالیت های اجتماعی، رفت و آمد ها ، معاشرت ها درایام فراغت یک ضرورت غیر قابل انکار است ، زیرا در ایام فراغت ، میزان جرائم و بزهکاری ها افزایش می یابد و در این ایام بیشترین گرایش ها به سوی رفتارهای ضد اجتماعی ، مُعاشرت های آلوده و دوستی های مشکوک است و گاه فرصت جبران را از جوان و خانواده او سلب می کند .

ضمن اینکه درانجام امور ، همیشه به این نکته توجه شود که استقلال شخصیتی نسل جوان مورد احترام قرار گیرد .

در ادامه به بررسی و تدوین اصول و سیاست های اوقات فراغت در کانون های فرهنگی هنری مساجد پرداخته و ضمن تبیین جایگاه فراغتی کانون ها؛ آیین نامه ها و رویه های مناسب جهت انسجام بخشی و هدایت کانون های فرهنگی هنری مساجد و همچنین نمونه فرم های مورد نیاز کانون ها و برنامه های الگویی قابل اجرا در ایام اوقات فراغت آورده خواهد شد.

فصل دوم

پایگاه های فراغتی

کانون های فرهنگی هنری مساجد

به جهت قداست و جایگاه ویژه ی مساجد به عنوان خانه ی امن الهی، از دیرباز بسیاری از خانواده ها تمایل داشته اند که فرزندان شان به ویژه در ایام فراغت تابستان، بیش از پیش وقت خود را در این اماکن مقدس سپری کنند.

در این بین، کانون های فرهنگی- هنری مساجد با گستره ی قابل توجهی که در سراسر کشور دارند، متولی بخشی از برنامه های اوقات فراغت نه تنها در ایام تابستان بلکه در طول سال نیز هستند. این کانون ها از جمله مهم ترین و پرمخاطب ترین نهادهای تربیتی به شمار می روند که هر ساله هزاران نوجوان و جوان با حضور در برنامه های فرهنگی، تفریحی و آموزشی آن ها، اوقات فراغت خود را در این مراکز سپری می کنند.

فعالیت و اثر بخشی مناسب این کانون ها در ایام اوقات فراغت باعث گردیده تا ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد و دبیرخانه های استانی آن همواره تقویت و بهینه سازی عملکرد این مراکز را به عنوان یک دغدغه ی اصلی دنبال نمایند.

تشخیص جامعه ی هدف، تعیین گستره و جغرافیای فرهنگی، تبیین کارکرد های فراغتی کانون ها، تدوین چرخش کار و فرایند اجرایی، هم افزایی میان پایگاه ها با سایر شبکه های همکار، سازماندهی و هماهنگی، سازوکار حمایتی، اولویت شناسی و نیاز سنجی، تقویت انگیزه مجریان و دست اندرکاران، استاندارد سازی و الگوسازی فعالیت ها، سازوکار نظارتی و ارزیابی و... از جمله مواردی است که در جهت افزایش بهره وری و اثر بخشی پایگاه های فراغتی می بایست دنبال گردد.

۳-۱- پایگاه های فراغتی کانون ها

پایگاه های فراغتی به کانون های فرهنگی هنری اطلاق می گردد که مجری برنامه های فرهنگی و هنری در ایام اوقات فراغت بوده و این فعالیت با تبلیغات مناسب به مخاطبین محلی اعلام می گردد. پایگاه های اوقات فراغت می بایست حداقل های ذیل را داشته باشند تا با یک کانون فاقد پایگاه فراغتی متمایز شوند.

۱- تشکیل ستاد اوقات فراغت در کانون و برنامه ریزی در جهت اوقات فراغت حداقل ۳ جلسه (سنجه):

وجود صورت جلسات مکتوب)

۲- ثبت شناسه ی کانون در پایگاه اینترنتی آسمانی ها

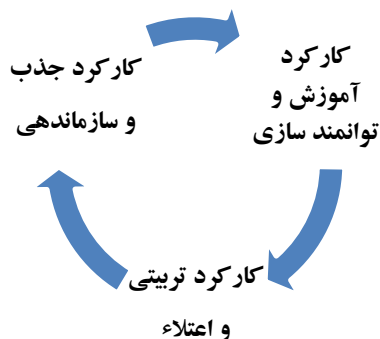
۳- نصب پلاکارد یا بنر و شناسه ی اوقات فراغت کانون ها (آسمانی ها) در محل مسجد و وجود این شناسه

در کلیه ی فعالیت های تبلیغی و اجرایی فراغتی کانون به عنوان هویت واحد

- ۴- تدوین و اطلاع رسانی برنامه ی اوقات فراغت کانون
- ۵- توجه ویژه به ترویج و ارتقای سطح معلومات و دانش دینی مخاطبان در موضوعات قرآنی، اعتقادی، اخلاق و نیز اهتمام مضاعف به بزرگداشت مناسبت های مذهبی و فرهنگی مقارن با ایام اوقات فراغت
- ۶- برنامه ریزی جذب حداقل ۲۵ عضو جدید در مقاطع سنی مختلف
- ۷- برگزاری حداقل ۵ دوره ی علمی، آموزشی و مهارتی
- ۸- برگزاری حداقل ۲ اردوی فرهنگی تربیتی
- ۹- برگزاری حداقل ۲ برنامه ی فرهنگی ورزشی مستمر
- ۱۰- برگزاری حداقل ۲ مسابقه ی فرهنگی
- ۱۱- برگزاری مراسم افتتاحیه و اختتامیه
- ۱۲- مستند سازی، ارائه ی آمار و اطلاعات به ستاد های اوقات فراغت شهرستان و استان و نیز درج آمار در سامانه ی آسمانی ها

۳-۲- کارکرد های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد

- کارکرد جذب و سازماندهی: جذب اعضای جدید از میان نوجوانان و جوانانی که به دنبال غنی سازی زمان فراغت خود و یا انجام فعالیت های اجتماعی هستند یکی از کارکرد های فراغتی کانون ها محسوب می شود.
- کارکرد آموزش و توانمند سازی: استفاده از زمان آزاد مخاطبین جهت برگزاری دوره های آموزشی بر اساس نیاز منطقه ای، همواره بخش اصلی فعالیت های کانون ها را تشکیل می دهد. اما باید توجه داشت که برگزاری دوره های آموزشی و تفریحی در کانون ها ابزاری جهت جذب به محیط مسجد و کانون است و نباید به هدف اصلی کانون مبدل گردد.

- کارکرد تربیتی و اعتلاء: انجام فعالیت های تربیتی مهمترین هدف و کارکرد اوقات فراغت کانون های مساجد محسوب می شود. وجود تقاضا از جانب مخاطبین کودک و نوجوان و عرضه دوره های مختلف آموزشی و تفریحی از سوی کانون ها دوضلع از اضلاع مثلث فعالیتی کانون هاست و فعالان فرهنگی مساجد می بایست با بهره برداری از این دو هدف اصلی خود، فعالیت های تربیتی خود را جهت اعتلای فرهنگی مخاطبان دنبال کنند. کوتاه سخن آنکه فعالیت های آموزشی کانون ها ابزاری جهت دستیابی به کارکرد تربیتی کانون ها است.

۳-۳- ظرفیتهای فراغتی کانون ها

کتابخانه های مساجد: کتابخانه های مساجد (مخزن باز، مخزن بسته) می توانند با تعریف برنامه های مختلف فرهنگی نظیر جشن کتاب، مسابقات، معرفی کتاب، نذر کتاب، جلسات نقد و نظر، خلاصه نویسی کتاب و... در کنارسرویس دهی کتابخانه در جهت تقویت فرهنگ کتاب و کتابخوانی و غنی سازی اوقات فراغت اقدام نمایند.

حلقه های تربیتی: فصل تابستان فرصتی مناسب جهت جذب مربیان جدید به کانون و ساماندهی آنها در گروه های تربیتی حلقه های تربیتی (بر اساس جنسیت و سن مربی) می باشد. حلقه های تربیتی وظیفه ی ارتقای مربیان کانون را در طول سال بر عهده دارند و اوقات فراغت زمانی مناسب برای ایجاد و یا تقویت این حلقه هاست. چرا که اعضای حلقه زمان آزاد بیشتری دارند تا در برنامه های فرهنگی، تفریحی و آموزشی شرکت کنند. اگر کانون ها از فرصت ایجاد شده در فصل فراغت در قالب طرح حلقه های تربیتی به خوبی استفاده نمایند می توان شاهد تداوم حضور اعضا در فعالیت های کانون در طول سال بوده و ریزش کمتری در پایان اوقات فراغت خواهیم داشت.

مناسبت ها و هیئت مذهبی: وجود مناسبت های مذهبی مختلف در طول ایام فراغت فرصت مناسبی است تا به این واسطه برنامه ریزان بخشی از فعالیت های فراغتی کانون را بر اساس آن تنظیم نمایند.

دوره های آموزشی: برگزاری دوره های علمی و آموزشی در طول اوقات فراغت از فعالیت های فراغتی کانون ها است که بر اساس تقاضا و نیازسنجی مخاطبان برنامه ریزی و به اجرا در می آید.

هسته های پژوهشی: هسته های علمی و پژوهشی یکی دیگر از توانمندی های کانون ها جهت غنی سازی اوقات فراغت است؛ که می تواند با جذب جوانان مقاطع تحصیلی مختلف بویژه دانشجویان، ضمن مرتفع کردن نیاز های پژوهشی کانون (نیاز سنجی، نظر سنجی، آسیب شناسی و...) به عنوان فعالیت فراغتی کانون به کار گرفته شود.

خانه های نور: جلسات و محافل قرآن و معارف کانون که در طول سال در حال اجراست می تواند در ایام اوقات فراغت تقویت و در سنین مختلف به اجرا در آید. وجود مخاطبین گسترده از ویژگی های این ظرفیت و توانمندی کانون هاست.

گروه های فرهنگی و هنری: گروه های فرهنگی هنری کانون ها نظیر نشریه، سرود و تئاتر می توانند به عنوان ابزاری جهت جذب نوجوانان و جوانان در غنی سازی فعالیت های اوقات فراغت به کار گرفته شود. لازم

به ذکر است ماحصل ایجاد شده توسط این گروهها، خود ابزاری جهت غنی سازی فعالیت های اوقات فراغت و ابزاری جهت انتقال معانی فرهنگی می باشد.

مسابقات فرهنگی و هنری: برگزاری مسابقات مختلف حضوری و غیر حضوری به عنوان ابزاری با گسترش مخاطب بالا یکی دیگر از ظرفیتهای فراغتی است که در کانون های فرهنگی هنری مساجد به کار گرفته می شود.

اردویی و گردشگری: اردوهای علمی، فرهنگی، زیارتی، سیاحتی و جهادی از ظرفیتهای فراغتی کانون هاست که با توجه به استقبال عمومی جهت غنی سازی اوقات فراغت مخاطبان به کار گرفته شده و هر اردو دارای بسته های فرهنگی و تربیتی خاص خود است.

خانه های دیجیتال و فعالیت های سایبری (وبلاگ یا وب سایت کانون): وبلاگ ها، وب سایت های کانون ها، گیم نت ها و کافی نت ها یکی دیگر از وجوه فراغتی کانون هاست که می تواند با جذب جوانان علاقه مند و متخصص زمینه ی حضور این افراد را در فعالیت های سایبری کانون فراهم آورد.

کانون های تخصصی: وجود کانون های تخصصی در سطح استان ها یکی از ظرفیت های بالقوه فراغتی است که می تواند در جهت تقویت فعالیت های فراغتی کانون ها بالفعل گردد. به عنوان نمونه کانون تخصصی گردشگری وظیفه پشتیبانی از اردو های کانون ها (وسیله نقلیه، اسکان، راهنما، بیمه و ..) برعهده بگیرد. کانون های تخصصی قرآن و عترت، نماز، آموزش، پژوهش، فن آوری اطلاعات، مهدویت، عفاف و حجاب، نظارت و ارزیابی، سمعی و بصری و... از جمله تخصص های فعال هستند که می توانند در موضوع تخصصی خود از سایر کانون ها پشتیبانی نمایند.

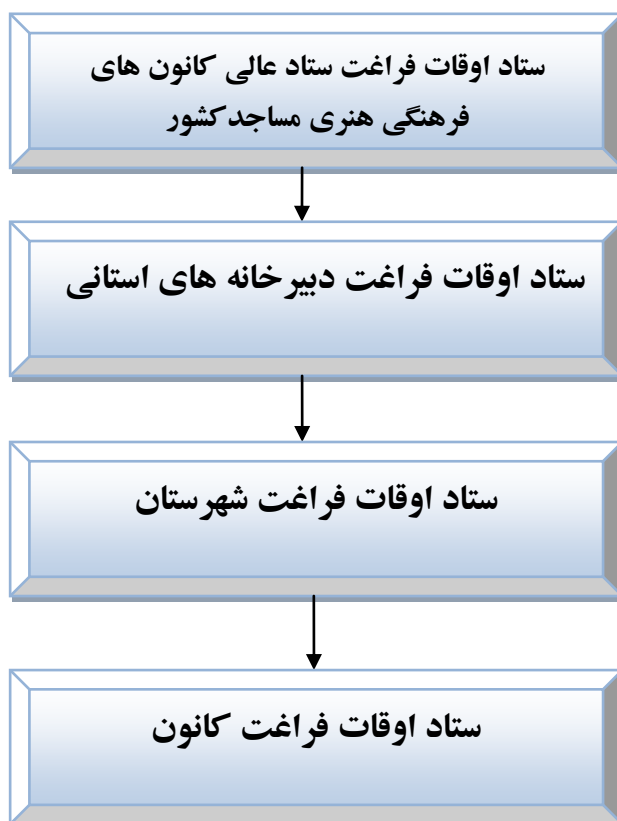
۳-۴- سازمان فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد

اوقات فراغت فرصتی است مغتنم به منظور فراهم آوردن بستری مناسب برای جذب حداکثری نوجوانان و جوانان به برنامه های کانونهای فرهنگی و هنری مساجد، که این امر محقق نمی شود، مگر با برنامه ریزی جامع و دقیق، استفاده از تمام ظرفیتهای، تنوع بخشی به فعالیتهای و برنامه ها و نیز اهتمام نسبت به اجرای فعالیتهای شادی آفرین و نشاط آور در پرتو آموزه های دینی.

بر این اساس برنامه ها و فعالیتهای ارائه شده باید به گونه ای باشد که افراد با میل، انگیزه و اشتیاق درونی خود در یکی از محورهای مرتبط با فعالیتهای تابستانی کانونها، شرکت نموده و نتیجه ی این ارتباط پر برکت افزایش معلومات دینی و فرهنگی باشد.

بی شک بهره گیری از نظرات و تجربیات ارزشمند شخصیت های فرهنگی در قالب ستاد اوقات فراغت می تواند ما را در رسیدن به اهداف مورد نظر یاری نماید.

جهت ساماندهی فعالیت های اوقات فراغت در کانون ها ستاد های اوقات فراغت در ۴ سطح کشور، استان، شهرستانها و کانون تقسیم شده تا با استفاده از ظرفیت های بومی و لحاظ خط مشی های کلان در جهت برنامه ریزی بهینه ی اوقات فراغت گام برداشته شود.

۳-۴-۱- ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور

ستاد مرکزی اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد با محوریت معاونت فرهنگی هنری ستاد عالی به منظور برنامه ریزی، تسهیل و هدایت برنامه های اوقات فراغت تشکیل شده و به عنوان عالی ترین سطح از سطوح برنامه ریزی اوقات فراغت کانون ها محسوب می شود.

الف) اهداف:

- ۱- تدوین سیاست ها و راهبرد های کلان فرهنگی در قالب طرح اوقات فراغت
- ۲- سازماندهی سطوح فراغتی کانون ها در جهت غنی سازی اوقات فراغت
- ۳- ایجاد هماهنگی میان بخشی در ستاد عالی جهت اجرای طرح اوقات فراغت
- ۴- هدایت فعالیت های فراغتی کانون ها در ابعاد ستادی و عملیاتی

ب) اعضا:

- ۱- معاونت فرهنگی هنری ستاد عالی
- ۲- کارشناس مسئول اوقات فراغت ستاد عالی
- ۳- کارشناس مسئول آموزش و پژوهش ستاد عالی (رابط و هماهنگ کننده ی معاونت آموزش و پژوهش ستاد)
- ۴- کارشناس مسئول نظارت و ارزیابی ستاد عالی (رابط و هماهنگ کننده نظارت و ارزیابی ستاد)
- ۵- مسئول یا کارشناس مسئول روابط عمومی ستاد عالی
- ۶- کارشناس مسئول اداری مالی (رابط و هماهنگ کننده ی معاونت اداری مالی ستاد)
- ۷- کارشناس مسئول هنری ستاد عالی
- ۸- کارشناس مسئول فرهنگی ستاد عالی
- ۹- کارشناس کانون های تخصصی

تبصره ۵:

- ۱- در جلسات اصلی ستاد یکی از کارشناسان فرهنگی هنری دبیرخانه ها به نمایندگی دعوت شود.
- ۲- در صورتی که ساختار سازمانی ستاد اصلاح گردیده و بخش های دیگری اضافه یا کاهش گردد ستاد مرکزی در جهت تغییر اعضا تصمیم گیری خواهد کرد.

ج) مخاطبان: ستاد های استانی و کارشناسان فرهنگی هنری دبیرخانه های استانی

د) شرح وظایف و اقدامات:

- ۱- مطالعه و تدوین طرح ها و فعالیت های فرهنگی براساس اولویت های زمانی و مکانی
- ۲- سیاستگذاری و تدوین راهبرد ها و اهداف کلان در حوزه ی غنی سازی اوقات فراغت
- ۳- معرفی، اطلاع رسانی و تبلیغ پایگاه ها و طرح های فراغتی کانون ها در قالب بسته ای واحد.
- ۴- پیاده سازی سامانه ی ثبت، سامانه ی اطلاعات آماری، نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت در قالب شناسنامه ی فراغتی
- ۵- اجرای طرح های پژوهشی و برگزاری فراخوان ها و همایش های تخصصی با هدف شناسایی جایگاه کانون ها در غنی سازی اوقات فراغت
- ۶- ارتقاء و بروز رسانی آیین نامه ها و دستور العمل های اوقات فراغت کانون ها در قالب نظام نامه ی جامع اوقات فراغت و تدوین پیوست های تخصصی مورد نیاز
- ۷- اجرای نیاز سنجی و هدف گذاری فعالیت های اوقات فراغت
- ۸- تدوین سیستم رصد و پایش ستاد ها، پایگاه ها و فعالیت های فراغتی کانون ها
- ۹- نظارت بر حسن فعالیت ستاد های استانی اوقات فراغت و تدوین و ابلاغ سنجه های مورد نیاز
- ۱۰- برنامه ریزی در جهت پر رنگ کردن مشارکت کانون ها در حوزه ی برنامه ریزی و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت در قالب تعریف کانون های معین اوقات فراغت در استان ها و شهرستان ها
- ۱۱- ایجاد هماهنگی های فراسازمانی با نهادهای همکار جهت تسهیل در فرایند برنامه ریزی و اجرای فعالیت های فراغتی کانون ها در قالب تفاهم نامه های همکاری
- ۱۲- تدوین بسته های حمایتی مالی، حقوقی و مشوق های لازم جهت تقویت فعالیت پایگاه ها
- ۱۳- شناسایی و تقدیر از فعالان فراغتی کانون ها و معرفی کانون ها و ستاد های الگویی

۳-۴-۲-ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد استان

ستاد اوقات فراغت در استان ها در چند ماه منتهی به اوقات فراغت تشکیل و بعد از جمع بندی و ارائه گزارش در پایان فصل اوقات فراغت به کار خود پایان می دهد. در ادامه به بیان اهداف و وظایف این ستاد می پردازیم.

الف) اهداف

- ۱- ساماندهی فعالیت های اوقات فراغت در سطح استان
- ۲- شناسایی دستگاه های مرتبط با برنامه های اوقات فراغت و استفاده از پتانسیل های موجود در استان
- ۳- تدوین راهکارهای اجرایی برای هماهنگی میان بخش های اجرایی ستاد

ب) اعضای ستاد اوقات فراغت استان:

- ۱- مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان
 - ۲- مسئول دبیرخانه هیأت هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی و هنری مساجد استان
 - ۳- کارشناس فرهنگی هنری دبیرخانه استان (دبیرستاد)
 - ۴- کارشناس آموزش و پژوهش دبیرخانه استان
 - ۵- کارشناس ساماندهی و نظارت
 - ۶- کارشناس روابط عمومی (یا خبرنگار ثابت خبرگزاری شبستان)
 - ۷- کارشناس اداری و مالی
 - ۸- کارشناس کانون های تخصصی
 - ۹- کارشناس امور بانوان
 - ۱۰- ۴ نفر نماینده مدیران مسئول کانون های فرهنگی و هنری استان با انتخاب دبیرخانه استان
- تبصره: در صورت عدم حضور مدیر کل، مسئول دبیرخانه و در نبود وی کارشناس فرهنگی دبیرخانه مسئول برگزاری جلسات ستاد است و مصوبات مربوطه معتبر می باشد.

ج) مخاطب: ستاد های شهرستانی و کانون های معین اوقات فراغت، پایگاه های اوقات فراغت

د) شرح وظایف و اقدامات:

- ۱- شناسایی و رایزنی با دستگاه های مرتبط با امر اوقات فراغت در استان و استفاده از پتانسیل های موجود در آن سازمان ها
- ۲- انعقاد تفاهم نامه فی ما بین دستگاه ها از جمله (آموزش و پرورش، تربیت بدنی، شهرداری، میراث فرهنگی و گردشگری و...) جهت استفاده از امکانات رفاهی و ورزشی موجود آنها

- ۳ - انعقاد تفاهم نامه با دستگاه های مجری برنامه های آموزشی و کسب مهارت از جمله سازمان فنی و حرفه ای ، آموزش و پرورش و ... جهت استفاده از امکانات آموزشی و اعطاء گواهینامه پایان دوره
- ۴ - هماهنگی جهت برگزاری مراسم افتتاحیه و اختتامیه اوقات فراغت در سطح استان
- ۵ - نظارت بر فعالیت و برنامه های اوقات فراغت در سطح استان
- ۶ - جمع آوری اطلاعات و ارزیابی و پایش آنها در راستای حل مسائل و مشکلات در روند اجرایی برنامه ها
- ۷ - هماهنگی با ستادهای اوقات فراغت شهرستان ها در جهت فعال نمودن آنها و تدوین آیین نامه های شهرستانی
- ۸ - اختصاص بودجه ی لازم به ستادهای شهرستانی از طریق منابع کشوری و استانی
- ۹ - هماهنگی تبلیغات رسانه ای از طریق صدا و سیما و سایر دستگاه های مرتبط
- ۱۰ - اختصاص بودجه ی اوقات فراغت به کانون های فعال پس از ارزیابی فعالیت آنها
- ۱۱ - دریافت سیاست ها و برنامه ها از ستادعالی و بومی سازی آن جهت اجرا در شهرستان ها
- ۱۲ - تدوین برنامه ی جامع اوقات فراغت شهرستان بر اساس توانمندی های پتانسیل های استانی
- ۱۳ - جمع بندی گزارشات به صورت دوره ای جهت ارسال به ستادعالی و مراجع ذیربط

۳-۴-۳-ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد شهرستان

ستاد اوقات فراغت در شهرستان ها با محوریت فرهنگ و ارشاد اسلامی و حضور برگزیدگان کانون ها جهت بهبود برنامه ریزی در سطوح شهرستانی به شرح ذیل تشکیل می گردد.

الف) اهداف:

- ۱- انسجام و ساماندهی فعالیتها و برنامه های اوقات فراغت در سطح شهرستان
- ۲- هماهنگ سازی و ایجاد وحدت رویه در برنامه ها و فعالیتها
- ۳- شناسایی ظرفیتهای کانون ها و ارتقاء سطح توانمندی آنها
- ۴ فراهم آوردن زمینه ی جذب هر چه بیشتر جوانان و نوجوانان به مساجد
- ۵ استفاده از ظرفیت های شهرستانی در تقویت برنامه های اوقات فراغت کانون ها

ب) اعضای ستاد:

- اعضای حقیقی و حقوقی ستاد اوقات فراغت کانونهای فرهنگی و هنری مساجد شهرستان شامل:
- الف) ریاست اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان (به عنوان رئیس ستاد)
- ب) کانون معین اوقات فراغت شهرستان (به عنوان دبیر ستاد اوقات فراغت)
- ج) ۲ نفر از مدیران مسئول کانون های برتر شهرستان
- د) یک نفر عضو حقیقی از بین شخصیت های برجسته ی فرهنگی مذهبی به انتخاب رئیس ستاد
- ج) مخاطبان: مدیران پایگاه های اوقات فراغت در کانون ها

د) شرح وظایف و نکات ضروری:

- ۱) پیگیری و اهتمام ویژه در جهت تحقق سیاست ها و برنامه های ابلاغی از سوی ستاد مرکزی اوقات فراغت
- ۲) بومی سازی فعالیتهای اوقات فراغت متناسب با برنامه های ابلاغی از ستاد عالی، دبیرخانه، پیشنهادی کانونها و اقتضائات منطقه ای و فرهنگی
- ۳) توجه جدی به نامگذاری سال در برنامه ریزی های اوقات فراغت
- ۴) اهتمام و برنامه ریزی منسجم در راستای استفاده از ظرفیت های گسترده ی ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، تربیت بدنی، میراث فرهنگی گردشگری، صنایع دستی، فنی و حرفه ای، شهرداری ها و ... به منظور تنوع بخشی به فعالیتهای اوقات فراغت
- ۵) فعال سازی پایگاه های فراغتی کانون ها در حوزه پرداختن به سبک زندگی ایرانی و اسلامی، فرهنگ ایثار و شهادت، عفاف و حجاب، توسعه فرهنگ مطالعه و...

- ۶) فعال سازی تیم های نظارتی با محوریت اعضای ستاد و کانون معین اوقات فراغت به منظور بازدید از کلیه ی کانونهای مجری طرح اوقات فراغت در شهرستان و نیز تکمیل فرم های ارزشیابی مربوطه
- ۷) اتخاذ تدابیر لازم به منظور اطلاع رسانی مناسب برنامه های اوقات فراغت کانونهای مساجد به گروه های مرجع به ویژه ائمه جماعات ، هیأت امناء، معتمدین محلات و ... با عنایت به جایگاه بسیار مهم و اثر گذار ایشان
- ۸) اتخاذ تدابیر لازم برای مستند سازی، ارائه ی آمار و اطلاعات ، تجزیه و تحلیل عملکرد کانونها مطابق فرمهای مربوطه (ابلاغی ستاد مرکزی)
- ۹) بررسی گزارش های کمی و کیفی گروه های نظارتی از میزان فعالیت پایگاه های اوقات فراغت و نیز اتخاذ تدابیر مناسب به منظور رفع موانع و ارتقای نقاط قوت
- ۱۰) توجه ویژه برای حمایت از فعالیت های شاخص کانونهای فعال در امر اوقات فراغت
- ۱۱) بررسی و شناسایی کانونهای مستعد جهت اجرای برنامه های شاخص ابلاغی از دبیرخانه استان
- ۱۲) برنامه ریزی و اتخاذ تدابیر اجرایی لازم، برای بهره گیری از کلیه ی ابزارهای هنری و نیز ظرفیتهای تبلیغی استان به منظور اطلاع رسانی و انعکاس مطلوب برنامه های اوقات فراغت (از مراحل مقدماتی تا پایان)
- ۱۳) اتخاذ اقدامات اجرایی مناسب جهت ارتقای سطح تبلیغات محیطی (بوئژه نصب بنر آسمانی ها در پایگاه های اوقات فراغت و سطح شهرستان)
- ۱۴) معرفی کانون های فعال شهرستان جهت انتخاب به عنوان کانون معین اوقات فراغت
- ۱۵) جهت معرفی توانمندی های کانون ها تربیتی اتخاذ گردد که مسئولین استانی و شهرستانی از فعالیت های کانون های مجری طرح اوقات فراغت بازدید نمایند.
- ۱۶) اقدام مؤثر جهت جلوگیری از موازیکاری دستگاه های فعال در حوزه ی مسجد با برگزاری جلسات هماهنگی مشترک و استفاده از ظرفیت شورای سیاستگذاری مساجد، شورای فرهنگ عمومی و... شهرستان
- ۱۷) برنامه ریزی شهرستان جهت گردهمایی مدیران مسئول و مسئولین فرهنگی کانونها به منظور توجیه برنامه های اوقات فراغت
- ۱۸) جذب و تخصیص اعتبارات شهرستانی و استانی به کانونها متناسب با فعالیت آنها
- ۱۹) با توجه به اینکه برنامه های اوقات فراغت کانون های مساجد با رویکرد دینی انجام می پذیرد انتظار می رود توجه به شعائر اسلامی از قبیل نماز جماعت، قرائت قرآن، آموزش احکام، اخلاق و اعتقادات، پاسخ گویی به شبهات دینی و مسائل شرعی وسایر موارد مشابه در رأس برنامه های کانون طراحی شود

۳-۴-۴-ستاد اوقات فراغت کانون فرهنگی هنری مسجد

ستاد اوقات فراغت کانون به منظور برنامه ریزی در جهت غنی سازی اوقات فراغت مخاطبان کانون (کودک، نوجوان و جوانان) در سطح مسجد و با عضویت فعالان فرهنگی کانون به شرح ذیل تشکیل می گردد.

الف) اهداف:

- ۱- ساماندهی فعالیت های اوقات فراغت کانون
- ۲- هماهنگ سازی و ایجاد وحدت رویه در فعالیت های مسجد
- ۳- استفاده از کلیه ظرفیت های موجود در تشکّل های حوزه ی مسجد
- ۴- برنامه ریزی در جهت غنی سازی زمان اوقات فراغت کانون ها
- ۵- ایجاد هم افزایی و دوری از موازی کاری با سایر نهاد های مستقر در مسجد.

ب) اعضای ستاد:

ستاد اوقات فراغت در سطح کانون با عضویت حداقل ۶ و حداکثر ۱۰ نفر از افراد مجرب و فعال با مسئولیت مدیر مسئول کانون تشکیل می شود.

الف) مدیر مسئول کانون

ب) قائم مقام مدیر مسئول در واحد برادران

ج) قائم مقام مدیر مسئول د واحد خواهران

د) مسئول فرهنگی کانون به عنوان دبیر ستاد

ه) مسئول آموزش کانون

و) مسئول جذب و تشکیلات

ک) مسئول روابط عمومی

ی) مسئول اداری و مالی

توضیح:

۱- از امام جماعت مسجد، رئیس هیأت امناء، فرمانده ی پایگاه بسیج مسجد و سایر تشکّل های فعال در مسجد

جهت حضور در ستاد و مشارکت در برنامه ریزی ها دعوت شود.

۲- بر اساس نیاز از سایر ارکان کانون جهت برنامه ریزی تخصصی و بخشی جهت شرکت در ستاد دعوت شود.

ج) مخاطبان: اعضا، متربیان و سایر مخاطبان کانون و مسجد

د) شرح وظایف و نکات ضروری:

۱- ستاد اوقات فراغت کانون باید حداقل ۳ جلسه تشکیل شود.

۲- مراجعه و ثبت پایگاه فراغتی کانون در پرتال آسمانی ها بر اساس قالب مندرج در پیوست شماره ۱

- ۳- ایجاد وحدت رویه و جلوگیری از موازی کاری و احتمال بروز اختلافات داخلی ناشی از آن در میان مراکز فعال در مسجد
- ۴- مسئولیت هر یک از اعضای ستاد، طی حکم کتبی از سوی مدیر مسئول کانون فرهنگی هنری به آنان ابلاغ شود. (پیوست شماره ۲۲ نظام نامه)
- ۵- تدوین برنامه ها و فعالیت های اوقات فراغت مساجد متناسب با اصول و سیاست های مندرج در نظام نامه و نیازسنجی محلی و نیز برنامه های ابلاغی یا پیشنهادی دبیرخانه (مندرج در فصل ۵ نظام نامه) یا ستاد اوقات فراغت شهرستان
- ۶- شناسایی ظرفیت های موجود در کانون (کتابخانه، هسته های پژوهشی، خانه های نور، فعالیت های قرآنی، نشریه تجربی، گروه های سرود و تئاتر و ...)، شهر، شهرستان، استان (مدارس، اردوگاه ها، مرکز ورزشی، سالن ها، سینماها، آموزشگاه ها و ...) جهت برنامه ریزی مناسب
- ۷- شناسایی ظرفیت های موجود در میان اعضا، نمازگزاران و ... جهت برنامه ریزی مناسب و توجه ویژه به نوآوری علمی، فرهنگی و هنری در فعالیت های اوقات فراغت
- ۸- برنامه ریزی طرح اوقات فراغت کانون بر اساس ویژگی های قومی و جغرافیایی و محلی.
- ۹- تدوین برنامه ی اوقات فراغت کانون در دو سطح داخلی (ویژه ی اعضا و مربیان، برنامه های عمومی ویژه نمازگزاران و اهالی محل با توجه ویژه به سطوح سنی مختلف و مقاطع تحصیلی مخاطبین) (پیوست شماره ۱۰ نظام نامه)
- ۱۰- در برنامه ریزی ها الگوی حلقه های تربیتی مندرج در نظام نامه اجرایی شود.
- ۱۱- توجه جدی به نامگذاری سال در برنامه ریزی های اوقات فراغت
- ۱۲- در برنامه ریزی ها فرهنگ سازی سبک زندگی ایرانی اسلامی، فرهنگ مطالعه، فرهنگ ایثار و شهادت و ... در اولویت برنامه ریزی های اوقات فراغت قرار گیرد.
- ۱۳- با توجه به اینکه برنامه های اوقات فراغت کانونهای مساجد با رویکرد دینی انجام می شود انتظار می رود توجه به شعائر اسلامی از قبیل نماز جماعت، قرائت قرآن، آموزش احکام اخلاق و اعتقادات، پاسخگویی به شبهات دینی، مسائل شرعی، حجاب برتر و سایر موارد مشابه در رأس فعالیت های کانون طراحی شود.
- ۱۴- توجه ویژه به اردوهای جهادی (بوژه در کانون های حوزه ی شهری مناطق برخوردار) جهت حضور در مناطق محروم.
- ۱۵- تدوین برنامه ی جذب و تبلیغ اوقات فراغت کانون (نصب بنر آسمانی ها در اولویت قرار دارد)

تذکر: فعالیت های تابستانه کانون ها (اوقات فراغت) با عنوان رسمی «آسمانی ها» می باشد. لذا در تبلیغات عمومی، مکاتبات، مستندات و... از عنوان مذکور استفاده شده و ذیل آن با امضا و آرم رسمی کانون ها مشخص گردد.

۱۶ برنامه ها و فعالیت های فراغتی کانون از طریق خبرگزاری شبستان، برد خبری کانون و نشریه کانون اطلاع رسانی شود.

۱۷ برگزاری با شکوه مراسم افتتاحیه و اختتامیه اوقات فراغت کانون در دستور کار قرار گیرد.

۱۸ معرفی توانمندی های مسجد و کانون به صورت فعالیت های نمایشگاهی یا برگزاری جلسه با والدین متربیان

۱۹ ارائه گزارش فصول برنامه ها، گزارش ماهیانه و فصلی و معرفی ستاد اوقات فراغت کانون به ستاد اوقات فراغت شهرستان (لازم است گزارشات به همراه صورت جلسه های برگزار شده در پایان اوقات فراغت ارسال شود). (پیوست شماره ۱۶-۱۷-۲۱ نظام نامه)

۲۰ تلاش در جهت بازدید مسئولین از فعالیت های کانون و دیدار حلقه های تربیتی با نمازگزاران و اعضا و ... و تلاش در جهت رفع مشکلات محل و ...

۲۱ توجه ویژه به نظارت و ارزیابی دقیق فعالیت ها

۲۲ شفافیت مالی ستاد در حوزه ی درآمد و هزینه (پیوست شماره ۸ نظام نامه)

۳-۵- گردش کار و فرایند اجرایی اوقات فراغت

گردش کار و فرایند اجرایی برنامه های اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد به شرح ذیل است:

- ۱- تشکیل ستاد اوقات فراغت کشور در نیمه ی اول اردیبهشت هر سال و بررسی اولویت های فراغتی کانون ها در سال جاری (تنظیم صورت جلسات در قالب پیوست شماره ۱۷)
- ۲- برگزاری جلسه ی تبادل نظر و همفکری با کارشناسان استانی
- ۳- تدوین بسته ی کلان اوقات فراغت کانون ها ابلاغ به استان ها
- ۴- ابلاغ آیین نامه ی تشکیل ستاد اوقات فراغت به استان ها
- ۵- رایزنی و انعقاد تفاهم نامه با نهاد های همکار و اطلاع رسانی نتایج به پایگاه ها
- ۶- تشکیل ستاد اوقات فراغت در دبیرخانه های استانی، شهرستان ها و کانون ها در ابتدای اردیبهشت ماه هر سال در امتداد آن تا پایان فصل فراغت (تنظیم صورت جلسات در قالب پیوست شماره ۱۷)
- ۷- بررسی بسته ی کلان فراغتی کشور در استان و لحاظ ویژگی های بومی و منطقه ای در آنها
- ۸- ابلاغ آیین نامه و بسته ی فراغتی به ستاد های شهرستانی
- ۹- انعقاد تفاهم نامه ی فعالیت با کانون ها در نیمه ی خرداد ماه
- ۱۰- اجرای موج تبلیغی اوقات فراغت به صورت کشوری و استانی در نیمه ی پایانی خرداد و اوایل تیر ماه
- ۱۱- برگزاری افتتاحیه ی اوقات فراغت به صورت کشوری، استانی و شهرستانی
- ۱۲- ثبت شناسنامه ی پایگاه های فعال اوقات فراغت در سامانه ی اینترنتی آسمانی ها (پیوست شماره ۱)
- ۱۳- صدور کد شناسایی پایگاه توسط سامانه ی آسمانی ها
- ۱۴- شروع ثبت نام اوقات فراغت کانون ها
- ۱۵- اجرای بسته های فعالیتی تدوین شده بر اساس مختصات زمانی و مکانی در پایگاه ها
- ۱۶- بازدید، نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت توسط ستاد های استانی، شهرستانی و کانون های معین (پیوست شماره ۱۵)
- ۱۷- ثبت فعالیت پایگاه های اوقات فراغت در سامانه ی آسمانی ها (پیوست شماره ۱۶)
- ۱۸- جمع بندی نتایج ارزیابی ها و رتبه بندی پایگاه های اوقات فراغت
- ۱۹- تخصیص اعتبار به پایگاه های فراغتی کانون ها بر اساس امتیاز و رتبه ی کسب شده
- ۲۰- برگزاری اختتامیه اوقات فراغت در استان ها و تقدیر از پایگاه های برتر

۲۱ جمع بندی آماری و تدوین گزارش فعالیت ستاد های شهرستانی، استانی به رده ی مافوق بر اساس

الگوی واحد

۲۲ بررسی فعالیت های ستاد های استانی و ارزیابی آنها

۲۳ برگزاری جلسه ی جمع بندی اوقات فراغت و بررسی نقاط قوت و ضعف عملکرد ها و مستند سازی

جهت بهره برداری در دوره های بعدی

۳-۶) نقاط قوت و ضعف در سازمان فراغتی کانون ها

نقاط قوت و ضعف درون سازمان فراغتی کانون ها در حوزه ی مجریان، مخاطبان، ساختار سازمانی، سیستم های اطلاعاتی و روابط عمومی مورد بررسی قرار می گیرد.

نقاط قوت:

- ۱- در دسترس بودن کانون های فرهنگی هنری مساجد در سطح کشور بویژه در مناطق روستایی و محروم
- ۲- افزایش استقبال جوانان برای حضور بیشتر در برنامه های فراغتی کانون ها
- ۳- مردم نهاد بودن پایگاه های فراغتی کانون ها
- ۴- استمرار حضور مجریان در فضای کانون و مسجد و ارتباط حلقه های تربیتی با مخاطبان
- ۵- کم هزینه بودن فعالیت های فراغتی کانون ها به نسبت سایر نهاد های همکار
- ۶- وجود کادر مردمی متعهد و فعال در پایگاه های فراغتی
- ۷- متنوع بودن طیف تخصصی مجریان
- ۸- استقبال عمومی والدین از ثبت نام فرزندان خود در فعالیت های فراغتی مسجد به حیث احساس اطمینان خاطر
- ۹- پایبندی مجریان به اصول و مبانی اعتقادی
- ۱۰- توجه به ارتقای سطح معلومات و دانش دینی مخاطبان
- ۱۱- تربیت محور بودن برنامه های آموزشی در کانون ها
- ۱۲- استمرار فعالیت کانون ها در طول سال
- ۱۳- وجود ظرفیت های بالقوه جهت غنی سازی اوقات فراغت در کانون ها (کتابخانه، هسته های پژوهش، کانون های تخصصی و...)

نقاط ضعف:

- ۱- به رغم پیش بینی اوقات فراغت جوانان در وظایف کانون های فرهنگی هنری مساجد مکانیسم و ساز و کار قانونی متقن و پایداری در این زمینه وجود ندارد .
- ۲- پایین بودن میزان اعتبارات اوقات فراغت در بسته ی حمایتی کانون ها
- ۳- آگاهی کم مجریان نسبت به نیاز های عاطفی، روانی و شخصیتی مخاطبان (کودکان، نوجوانان و جوانان)
- ۴- آگاهی اندک در خصوص اوقات فراغت، بهره برداری و برنامه ریزی آن
- ۵- ضعف مجریان در فعالیت های گروهی
- ۶- کم توانی برقراری ارتباط موثر میان مجریان و مخاطبان
- ۷- عدم تناسب برنامه های ارائه شده با میزان فراغت مورد نیاز جوانان
- ۸- محدودیت فضا و امکانات پایگاه های فراغتی کانون ها جهت پاسخ به نیاز مخاطبان
- ۹- غلبه ی برنامه های فردی گذران اوقات فراغت جوانان به فعالیتهای جمعی آن
- ۱۰- ضعف سیاستگذاری یکپارچه در جهت هماهنگی، پشتیبانی و نظام ارزیابی و نظارت سطوح ستادی و پایگاه های فراغتی
- ۱۱- کم توجهی به فعالیت های فراغتی خواهران
- ۱۲- نارسائی در روشهای تبلیغی و اطلاع رسانی امور اوقات فراغت کانون ها
- ۱۳- نارسایی و کم توجهی به فعالیت های تربیتی در کنار فعالیت های آموزشی و نبود الگوی تربیتی مشخص
- ۱۴- کم توانی مجریان در تامین منابع مالی و مدیریت آن در ایام اوقات فراغت
- ۱۵- ناهمخوانی و نامتناسب بودن امکانات و منابع با نیازهای فراغتی مخاطبان
- ۱۶- کم رنگ بودن مشارکت مخاطبان در نظام مدیریت و برنامه ریزی گذران اوقات فراغت
- ۱۷- عدم برداشت صحیح از مفهوم اوقات فراغت در کانون های فرهنگی هنری مساجد
- ۱۸- عدم آگاهی و آشنایی با پایگاه های فراغتی کانون ها و نارسائی در روشهای تبلیغی و اطلاع رسانی
- ۱۹- عدم بهره گیری مناسب از دانش و فن آوری نوین در ساماندهی، نظارت و ارزیابی پایگاه ها
- ۲۰- ضعف سیاستگذاری یکپارچه در واحدهای هماهنگ کننده، پشتیبانی کننده و نظام ارزیابی و نظارت
- ۲۱- عرضه محوری در برنامه ریزی و اجرای اوقات فراغت
- ۲۲- ناهمخوانی و نامتناسب بودن امکانات و منابع با نیازهای فراغتی کانون ها
- ۲۳- ضعف هماهنگی فی مابین برنامه ریزها در سطح ستاد و صف در زمینه ی اوقات فراغت کانون ها
- ۲۴- محدود بودن برنامه های اوقات فراغت کانون ها به دوره های زمانی خاص
- ۲۵- فعالیت های کانون ها به اجرای برنامه های آموزشی و تفریحی خلاصه شده و بخش تربیتی آن کم رنگ می شود.

۳-۷- فرصت ها و تهدید هادر سازمان فراغتی کانون ها

فرصت ها و تهدید ها در محیط پیرامونی سازمان فراغتی کانون هادر حوزه های محیط اقتصادی، محیط سیاسی، محیط اجتماعی، محیط فرهنگی، محیط طبیعی، محیط بین الملل، تکنولوژی، رقبا و.. دنبال می شود مواردی که از محیط برسازمان تاثیر می گذارند.

فرصت ها:

- ۱- توجه به جایگاه مسجد به عنوان خانه ی امن الهی
- ۲- گسترش جغرافیای مساجد در سطح کشور که محل فعالیت را در اختیار قرار می دهد.
- ۳- گسترش تبادلات و مناسبات بین فرهنگی از طریق فضاهای مجازی و شبکه های ارتباطی
- ۴- توسعه و گسترش فعالیتهای تبلیغاتی واطلاع رسانی و افزایش سطح آگاهی از اهمیت اوقات فراغت
- ۵- متنوع شدن برنامه های فراغتی و ارائه ی برنامه های جدید فراغتی
- ۶- بالا رفتن آگاهی آحاد جامعه و نیاز تلقی کردن گذران اوقات فراغت و تأثیر آن در سلامت جسمانی و روانی
- ۷- توسعه ی زیرساختها، گسترش ارتباطات و رسانه ها، توسعه ی تسهیلات نوین آموزشی و ارتباطی (رایانه و اینترنت و...)
- ۸- در دسترس بودن شخصیت های فرهنگی و مذهبی در مساجد
- ۹- افزایش نهاد های همکار و پشتیبان در فعالیت های فراغتی
- ۱۰- فرهنگ و هویت غنی دینی و ملی جوانان ایرانی
- ۱۱- تأکید بر جایگاه والای انسان و تکامل همه جانبه ی مادی و معنوی وی، در اسناد ملی و رسمی جمهوری اسلامی ایران از جمله قانون اساسی، سند چشم انداز بیست ساله و..
- ۱۲- نسبت بالای جمعیت جوان کشور
- ۱۳- ایجاد بسترها و مکانهای جدید فراغتی از جمله گسترش فرهنگسراها و فضاهای فرهنگی، تفریحی و اردوگاهی
- ۱۴- افزایش امکان دسترسی آسان جوانان برای استفاده از امکانات فراغتی

تهدید ها:

- ۱- پایین بودن سهم اعتبارات اوقات فراغت در سبد خانوار و سرمایه گذاری نکردن خانواده به دلیل مشکلات اقتصادی در اوقات فراغت جوانان
- ۲- غلبه نمودن گذران اوقات فراغت جوانان از طریق فضاهای مجازی و رسانه ای
- ۳- افزایش گرایش جوانان به استفاده از برنامه های فردی گذران اوقات فراغت
- ۴- بالا بودن نرخ بیکاری جوانان در مقایسه با بزرگسالان
- ۵- پایین بودن نسبی سطح رفاه اجتماعی
- ۶- پایین بودن سطح آگاهی خانواده و جامعه از تأثیر اوقات فراغت در بهره وری و افزایش سلامت روانی جوانان
- ۷- فقدان تمرکز اطلاعات و داده های پژوهشی مربوط به اوقات فراغت
- ۸- فقدان پایش و ارزشیابی مستمر برنامه های ویژه ی اوقات فراغت
- ۹- عدم برنامه ریزی کالبدی مناسب در سطوح محلی و منطقه ای
- ۱۰- عدم تفکیک انگیزه ها و علایق جوانان برای فعالیتهای ایام فراغت
- ۱۱- محدودیت مالی مردم و گرانی امکانات فراغتی
- ۱۲- ناتوانی نهاد خانواده در مدیریت اوقات فراغت
- ۱۳- بالا بودن فرصت فراغتی جوانان در مقایسه با بزرگسالان
- ۱۴- هماهنگ نبودن عناصر فعال در مساجد در راستای ارائه ی برنامه ای واحد و وجود موازی کاری
- ۱۵- آسیب پذیر بودن مناطق محروم و مرزی در مقابل تهاجم فرهنگی

۳-۸- چالش ها و تنگنا های اساسی:

فقدان مبانی تئوریک منطبق با فرهنگ اسلامی و ایرانی
ضعف نظام مدیریت عالیه در امور مربوط به گذران اوقات فراغت اعم از سیاستگذاری، برنامه ریزی، هماهنگی، اجرا و نظارت
رقابتی نبودن فعالیتهای مربوط به گذران اوقات فراغت میان کانون ها
کمبود منابع مالی و کمبود امکانات و منابع فراغتی متناسب با نیازهای جوانان
توزیع نامناسب امکانات و فضاهای فراغتی در سطح کشور
روزآمد نبودن و رشد کند صنعت اوقات فراغت با توجه به رشد سریع نیاز مخاطبان

فصل سوم

مبانی، اصول و سیاست ها

اصول و سیاست های حاکم بر برنامه های اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد

اوقات فراغت بخش جدایی ناپذیر زندگی انسان، بخصوص زندگی انسان امروزی است که گذراندن آن، هم می تواند باعث سلامت، رشد، کمال و ترقی فرد گردد و هم می تواند موجب کندی حرکت و یا انحراف و انحطاط شود و این تأثیر در گرو کیفیت سپری نمودن اوقات فراغت می باشد. لذا بر والدین، مسئولین تعلیم و تربیت و متولیان اوقات فراغت است که با برنامه ی صحیح و سالم موجبات رشد و ترقی را در این فرصت به دست آمده فراهم آورند. ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور با عنایت به وظایف ذاتی خود به منظور ساماندهی فعالیت های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد مبانی، اصول، سیاست ها، اهداف و راهکارها و برنامه های اوقات فراغت را به شرح ذیل تدوین نموده است:

۳-۱- مبانی حاکم بر اوقات فراغت مخاطبان کانون های فرهنگی و هنری مساجد

مبانی به آن دسته از گزاره هایی اطلاق می شود که نظام نامه جامع اوقات فراغت، به ویژه اهداف، راهبردها و اقدامات منوط و مبتنی بر آنهاست.

۱. کمال نهایی انسان در مقام «خلافة اللّٰهی» (انی جاعل فی الارض خلیفه-۳۰/بقره)
۲. شئون، قوا و استعداد های انسان از دیدگاه اسلام
۳. فطرت، عقل، اختیار، مسئولیت انسان، عواطف، ذوق هنری، حیات اجتماعی، بُعد زیستی فرهنگ کلیتی واحد و متعامل از «مفروضات اساسی، باورها، ارزش ها، آداب، الگوهای رفتاری ریشه دار و دیرپا، نمادها و مصنوعات» در سطوح «فراملی، ملی، عمومی، نهادی و حرفه ای» است.
۴. فرهنگ به مثابه «روح جامعه» به زندگی فردی و اجتماعی انسان معنا و هویت می بخشد و شکل دهنده و اثر گذار بر ذهنیت و گرایش های افراد و جامعه و تعیین کننده رفتار عمومی است.
۵. زن و مرد فارغ از جنسیت در امکان کسب ارزش ها، یکسان و دارای حقوق و مسئولیت متناسب با تفاوت در خلقت هستند و این تفاوت، نشان دهنده برتری یک جنس بر جنس دیگر نیست.
۶. خانواده واحد بنیادین جامعه، با هویتی حقیقی و مهم ترین رکن در فرهنگ سازی و انتقال فرهنگ جامعه است.

۷. اوقات فراغت کانون ها مبتنی بر فرهنگ اسلامی عمل می نماید. « فطرت، قرآن و عترت، ایمان گرا، اخلاق محور، خردگرا، تمدن ساز، پویا، پاسخ گوی مقتضیات و نیازهای زمانه، بدعت ستیز و خرافه زدا ست».
۸. انسان دارای فطرت خدایی، منزلت خلیفه الهی، کرامت و عبودیت بوده و دارای تکلیف، برخوردار از حقوق مشروع و آزادی و اختیار مبتنی بر مسئولیت در برابر خداوند است.
۹. محور فرهنگ سازی مطلوب و حاکم بر اوقات فراغت «احکام اسلام ناب محمدی، توحید، عدل، معاد، نبوت، امامت، ولایت و انتظار منجی» است.
۱۰. روحانیت و نهاد حوزه علمیه در حفظ، اصلاح و ارتقای فرهنگ اسلامی با استفاده از ظرفیت اوقات فراغت دارای نقش اصلی می باشند
۱۱. فعالیت های اوقات فراغت در فرهنگ اسلامی مبتنی بر شناخت، ترویج و نهادینه کردن فضایل و مکارم اخلاق و تزکیه است.
۱۲. فرهنگ اسلامی - ایرانی حاصل تعامل فعال و سازنده اسلام با تمدن تاریخی ایران است و هویت اسلامی - ایرانی درهم تنیده، یکپارچه و تفکیک ناپذیر است.
۱۳. تنوع و تفاوت های فرهنگی اقوام ایرانی به عنوان بخشی از میراث فرهنگی در چارچوب فرهنگ اسلامی - ایرانی، امری طبیعی و پذیرفته شده است.
۱۴. هدایت و رهبری فرهنگی از شئون اصلی ولایت فقیه است.
۱۵. تهاجم فرهنگی و جنگ نرم و مقابله با آن از مهم ترین مسائل فرهنگی است که در فعالیت های فراغتی کانون ها توجه می شود.

۳-۲- اصول حاکم بر اوقات فراغت کانون های فرهنگی و هنری مساجد

اصول به گزاره هایی اطلاق می شود که بر کل فرآیند ساماندهی فعالیت های فراغتی کانون ها از موجود به مطلوب حاکم هستند و تحول در چارچوب این اصول انجام می پذیرد.

۱. اصل محور قرار دادن قرآن و سیره و سنت معصومین (ع)
۲. اصل دین‌مداری و ارزش‌گرایی اسلامی
۳. اصل تربیت متعالی کمال‌نهایی انسان انسان با توجه به مقان خلیفه‌اللهی او
۴. اصل تقدم تزکیه بر تعلیم و تعمیم تربیت دینی به مخاطبان
۵. اصل تبعیت از اصل ولایت فقیه به عنوان محور کمال انسان
۶. اصل اهتمام به تشکیل جامعه اسلامی به عنوان بستر تحقق کمال انسان
۷. اصل توجه به محوریت مسجد و روح حاکم بر آن
۸. حاکمیت اصول اعتقادی، احکام و اخلاق اسلامی در تمامی ابعاد دانشگاه
۹. اصل توجه به برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیتی در کنار فعالیت‌های آموزشی
۱۰. اصل هماهنگ نمودن مراجع و مراکز سیاست‌گذاری در تربیت نیروی فرهنگی هنری
۱۱. اصل تعلیم و تربیت مستمر با رفع کاستی‌های برنامه در طول هر سال
۱۲. اصل رعایت مقتضیات زمان و مکان و شرایط اقلیمی
۱۳. اصل در نظر گرفتن شرایط اقتصادی و اجتماعی خانواده و جامعه
۱۴. اصل توجه به روانشناسی نوجوان، جوان (دختر و پسر) و مراحل رشد و بلوغ
۱۵. اصل ارزیابی مستمر و اصلاح سیاست‌ها، برنامه‌ها و شیوه‌های فرهنگی آموزشی، تربیتی و اجرایی
۱۶. اصل توجه به نیازهای خاص جوانان مثل تعالی معنوی، هویت‌یابی، مهارت‌آموزی، تحرک، تنوع طلبی، نوجویی، ابراز وجود و استقلال طلبی
۱۷. اصل توجه به تفاوت‌های فرهنگی، قومی و جنسیتی
۱۸. اصل توجه به نیازهای خاص جوانان
۱۹. اصل کرامت انسانی و عزت نفس
۲۰. اصل خردورزی و عقلانیت
۲۱. اصل رصد، آینده‌نگری و آینده‌نگاری در فعالیت‌های فراغتی
۲۲. اصل سرمایه‌گذاری مادی و معنوی در فعالیت‌های فراغتی کانون‌ها
۲۳. اصل استفاده از الگوهای فعال، جمعی، روزآمد و استفاده از الگوهای نوین اوقات فراغت
۲۴. اصل گسترش برنامه‌های فراغتی به تمام ایام سال

ب) برنامه ریزی محتوا و روشها

۱. برنامه ریزی با اهداف و چشم اندازی مشخص در جنبه های آموزشی و پژوهشی جهت ارتقا برنامه های اعتقادی، اخلاقی، فرهنگی هنری، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و زیستی
۲. محتوا بایستی متناسب با سطوح مخاطبان کانون های فرهنگی هنری مساجد باشد که میتوان به ترتیب ذیل دسته بندی کرد:

الف) سطوح مخاطبان منطبق با وضعیت سنی آنها

- مخاطبان کانون ها در چهار سطح تعریف شده و بایستی مورد توجه و پذیرش قرار گیرند.

- دوره ی سیادت و سروری (کودکان ۴ تا ۸ سال) - ۵ سال

کسب هویت جنسی (مذکر و مونث) - نقش جنسیت - اجتماعی شدن کودک - گذار به بلوغ برای دختران، و آمادگی برای بلوغ برای پسران

بازی کردن و مانند گلی خوشبو بودن از ویژگیهای بارز این دوره است که در رشد و تربیت نیز از اهمیت اسلامی برخوردار است. کودک باید به اندازه ی کافی از نظر شخصیتی مورد احترام قرار گیرد و مرکز توجه اعضای خانواده باشد از نظر اسلام دوره ای است که کودک محور تعیین کننده آن است و پدر و مادر باید تا حد امکان (به دور از افراط و تفریط) مطابق خواسته ها و نیازهای طبیعی کودک خود رفتار کنند.

- دوره ی کیاست (اطاعت و فرمانبرداری) (نوجوانان ۹ تا ۱۳ سال) - ۵ سال

کسب هویت دینی - اجتماعی و اطاعت از پدر و مادر به دنبال کسب استقلال از ویژگی های این دوره است

در احادیث یاد شده، اطاعت، حرف شنوی و همچنین تعلیم و تادیب از ویژگیهای سنین این دوره بیان شده بود. کودک در این دوره مطیع پدر و مادر می شود و خود را بیشتر در اختیار آنان قرار می دهد و در این دوره با توجه به رشدی که پیدا می کند و روحیه ی اطاعت و فرمانبرداری پیدا می کند.

- دوره ی وزارت (دوره مشورت و همگرایی) (نوجوانان ۱۴ تا ۲۰ سال) - ۷ سال

هویت یابی یا شکل گیری هویت مثبت - از پدر و مادر الگو می گیرد و در روابط بین همسالان نشان می دهد. اگر الگوی کسب شده از پدر و مادر مثبت باشد؛ اثر گذار است.

وزیر بودن، همراهی و همراهی با پدر و مادر، یادگیری حلال و حرام و دشمن یا دوستی با پدر و مادر از خصوصیات کودک ذکر شده است. در این دوره هر کس بنا به سنت الهی باید مسئولیت کارهای خویش را بپذیرد زیرا آگاهی یافتن به حلال و حرام است و برای اعمال او ثواب و جزا در نظر گرفته می شود.

- دوره ی تثبیت هویت (جوان ۲۱ تا ۳۰ سال) - ۹ سال

فرد به بلوغ فکری - شناخت از خود - کسب تجربه - هویت کامل و در نهایت به تثبیت هویت می رسد.

• بزرگسال (مخاطب عام) (ساختار سازی)

- فرد به دنبال تثبیت موقعیت شخصی در کار و زندگی، ازدواج، و انتقال تجربیات نوجوانی و جوانی خود به فرزندان می باشد.
- کانون ها به صورت تخصصی به مقولات پیش روی مخاطبان در سطح چهارگانه پیردازند.
- هر مخاطب پرونده ای داشته باشند و بطور مشخص مراحل رشد و تربیت او در یک مسیر مشخصیت و ضبط گردد.
- مخاطبان هر دوره بایستی مسئول مشخصی داشته باشند که با روانشناسی و اصول تربیت آن دوره آشنایی داشته باشد.
- مخاطبان کانون ها بایستی برحسب استعداد، سن و سال، روحیات و علاقمندی هایشان گروه بندی علمی شوند.
- برای گروه بندی علمی نیاز به مصاحبه ی دقیق چهره به چهره و بکارگیری ادبیات هر دوره لازم می باشد.

۳. محتوا بایستی به گونه ای به مخاطبان ارائه گردد که مخاطبان هر دوره احساس ارزشمندی خاصی در جامعه داشته باشد و در برابر ارزشهای کاذب و ضد فرهنگی بایست نه و مقاومت کنند. محتوا بطور واضح بایستی پاسخگوی کلیه ی نیازهای مخاطبان در زمینه های پیش رو باشد.
۴. روشهای آموزشی، فرهنگی، تربیتی، پرورشی بایستی متناسب با امکانات و مقتضیات محیط، نوع و سطح نیازها، علایق و استعدادهای مخاطبان باشد و شیوه های اجرایی و آموزشی و مربیان و مسئولین، فضای کانون، مسائل و ابزار متنوع و منعطف باشند.

کانون های فرهنگی و هنری مساجد موظفند با رعایت اصول احکام بر برنامه های اوقات فراغت که رشد همه جانبه و هماهنگی را در بر دارد با استفاده از امکانات رسانه ای، جلسات مشورتی با اولیاء مخاطبان و فعال کردن نقش خانواده و با ارتقاء کیفی مربیان و مسئولان کانون ها در زمینه های پیشرو در فرایند برنامه ریزی، ساماندهی محتوا و بکارگیری شیوه ها و روشها دخیل گردند.

در تنظیم محتوای برنامه های آموزشی، پرورشی، فرهنگی و تربیتی باید از شیوه هایی استفاده شود که متکی بر مشارکت فعال مخاطبان در کارها و برنامه ها باشد و بدین شکل فرصت ابراز وجود و زمینه ی پرورش قوه ی تفکر، ابتکار و خلاقیت (کادر سازی) در آنها فراهم گردد.

ج) مربیان و مشاوران کانون ها:

- ۱- بکارگیری مربیان مستلزم احراز شایستگی های اخلاقی، ایمانی، مسجدی بودن و تخصصی بودن می باشد.

۲- مشاوران که بایستی مشاوره های اخلاقی ، تربیتی ، خانوادگی و تحصیلی به مخاطبان بدهند باید از شایستگی های لازم برخوردار باشند .

۳- فرهنگ مسجدی شدن و مسجدی ماندن و تربیت مسجدی یافتن بایستی جزء لاینفک مربیان و مشاوران باشد

د) تشکیلات ستاد کانون ها و اوقات فراغت در مساجد

تشکیلات کانون ها بایستی در عین سادگی از موارد ذیل برخوردار باشد .

۱. از کارایی و توانمندی تخصصی برخوردار باشد .
۲. مسئولیت ها و حدود وظایف افراد روشن و بدیهی باشد .
۳. اطاق فکر کانون زیر نظر مدیر مسئول کانون و با محوریت روحانی مسجد فعال باشد .
۴. ضوابط کار در کانون و رعایت کامل شرایط ایمانی و اخلاقی کادر کانون باید مشخص باشد .
۵. کارها و مسئولیت ها بر اساس تخصص تقسیم گردد .
۶. نوع روابط فکری ، فرهنگی اخلاقی کادر برای مخاطبان الگو بوده و بایستی دقت لازم بعمل آید.

ه) ریز موضوعات:

۱. توجه به فهم قرآن و کاربردی کردن آن در متن زندگی مخاطبان و شناخت معصومین (ع) و بهره گیری از معارف آنها به نحوی که شاکله ی فکری و فرهنگی مخاطبان ما را تشکیل دهد .
۲. توجه به تزکیه و تربیت دینی در مساجد و ایجاد ارتباط صحیح و مستمر بین مسجد و خانه در جهت تربیت دینی و اخلاقی و جلوگیری از بی اثر شدن فعالیت های هر کدام
۳. توجه به گردش علمی ، گفتگوی علمی و تقویت بینش دینی و برنامه های پرورشی
۴. کلیه ی نهادهای فعال که به نوعی عامل جذب مخاطبان ما در عرصه های گوناگون و نیازهای پیش روی آنها هستند مورد مطالعه ، دعوت به همکاری ، هماهنگی و ایجاد وحدت رویه قرار گیرند .
۵. تعلیم و تربیت دینی در طول چهار دوره (سیادت - کیاست - وزارت و عبادت) ادامه داشته باشد و آموزش های خانه و خانواده ارزشیابی گردد و پایه ی تعلیم و تربیت امینی در افراد مشخص و ادامه ی آن به صورت علمی پیگیری شود.
۶. حساسیت ها و خصوصیات فرهنگی ، ویژگی های اقلیمی و منطقه ای ، اولویت بندی نیازهای مخاطبان از جمله پارامترهای مطرح در رعایت مقتضیات زمانی ، مکانی و اقلیمی است .
۷. رشد توانایی های یادگیری ، عقلی ، بدنی ، دینی ، عبادی ، اخلاقی منطبق با مراحل رشد و بلوغ نوع جنسیت (دختر و پسر) مطالعه و بطور مشخص تعریف و بر اساس دوره های سیادت ، کیاست ، وزارت و عبادت جنبه ی کاربردی پیدا نماید .

۸. در طراحی برنامه ها و اجرای آنها امر نظارت و ارزشیابی بایستی جدی گرفته شود و با ارزیابی صحیح قدم های اصلاح کاستی ها و رفع نواقص برداشته شود در ارزشیابی علاوه بر مخاطبان ، والدین آنها و کارشناسان و مربیان مطرح در اجرای طرح ها و برنامه ها مد نظر می باشند .

۳-۳- سیاست های کلان برنامه های اوقات فراغت کانون های فرهنگی و هنری مساجد

۱. هویت بخشی به جوانان و نوجوانان به عنوان نیروی محرکه ی جامعه اسلامی با استفاده از فضای امن مساجد
۲. تقویت فرهنگ دینی و اسلامی با تأکید بر هویت اسلامی و ایرانی
۳. تأکید بر تقویت و تحکیم اتحاد ملی و انسجام اسلامی
۴. ایجاد زمینه ی شناسایی استعداد های نهفته در افراد و بالفعل کردن آنها
۵. تقویت روحیه ی تعاون و همکاری در بین افراد و تلاش در جهت فعالیت های جمعی برای رسیدن به هدف مشترک (وفاق ملی)
۶. تقویت روحیه ی جهادی مبتنی بر فرهنگ بسیجی
۷. پرورش استعدادها، مهارتها و تقویت فرهنگ مطالعه و پژوهش
۸. توجه به نهضت نرم افزاری و فراهم کردن زمینه ی تولید علم، توسط نوجوانان و جوانان
۹. پیشگیری از بروز آسیب های اجتماعی از طریق تقویت بنیه ی اعتقادی
۱۰. کسب مهارت های زندگی در جهت پرورش استعدادها ، کارآفرینی و مهارت آموزی
۱۱. ایجاد زمینه ی تفریح و شادی سالم در میان مخاطبان
۱۲. تجلی بخشی و نهادینه سازی سبک زندگی ایرانی اسلامی در میان مخاطبان

۳-۴- اهداف کلی حاکم بر برنامه های اوقات فراغت مساجد

اهداف اعتقادی، اخلاقی، علمی ، آموزشی ، فرهنگی ، هنری ، اجتماعی، نظامی ، سیاسی ، اقتصادی و زیستی

الف) اهداف اعتقادی :

۱. تقویت ایمان و اعتقاد به مبانی اسلامی و بسط بینش الهی بر اساس قرآن کریم و سنت معصومین (ع)
۲. پرورش روحیه ی مبارزه با کفر و شرک و نفاق و همه ی مظاهر آنها

ب) اهداف اخلاقی:

۱. ایجاد زمینه، برای خودشناسی به منظور خداشناسی
۲. شناخت ، پرورش و هدایت استعدادهای اخلاقی افراد در جهت اعتلای فرد و جامعه

۳. تزکیه و تهذیب نفوس و رشد فضائل و مکارم اخلاقی بر اساس ایمان به خدا و تقوای اسلامی
۴. پرورش روحیه ی تعبد آگاهانه ، یاد خدا و التزام عملی به احکام و آداب اسلامی
۵. پرورش روحیه ی اعتماد به نفس ، استقلال شخصیت
۶. تقویت احساس کرامت اخلاقی و برانگیختن عزت نفس
۷. تعدیل عواطف و پرورش روحیه ی نظم و انضباط

ج) اهداف علمی آموزشی:

۱. تقویت روحیه ی حقیقت جویی ، تعقل و تفکؤ، مطالعه ، بررسی ، تعمق ، تحقیق ، نقادی و ابتکار در تمام زمینه های اسلامی فرهنگی علمی
۲. تقویت روحیه ی تعلیم و تعلم و تربیت مستمر و تأمین زمینه ی مناسب برای آن
۳. شناخت اسرار جهان آفرینش و قوانین طبیعت به عنوان آیات و بینات الهی به منظور پیشبرد دانش و معرفت و استفاده از علوم و فنون و تجارب بشری
۴. آموزش فنون و مهارت های مورد نیاز فرد و جامعه

د) اهداف فرهنگی و هنری

۱. شناساندن تاریخ و فرهنگ و تمدن اسلام ، ایران و کشورهای دیگر
۲. شناساندن فرهنگ و آداب و سنن مطلوب جامعه اسلامی ایران و مبارزه جدی با سنت و رسوم منحطه و خرافی
۳. شناساندن هنر اسلامی و متعالی و پرورش روحیه ی حفظ میراث هنری و تاریخی
۴. شناساندن زیبایی های جهان آفرینش به عنوان مظاهر جمال و کمال الهی
۵. شناخت ، پرورش و هدایت ذوق و استعداد های هنری و زیبا شناسی

ه) اهداف اجتماعی

۱. پرورش روحیه ی پاسداری از قداست و استمرار ی بنیان و روابط خانواده بر پایه ی حقوق و اخلاق اسلامی
۲. پرورش روحیه ی تحقق بخشیدن به قسط و ملالت اجتماعی و اقتصادی اسلام و پاسداری از آن
۳. پرورش روحیه ی اخوت ایمانی و تعاون اسلامی و همبستگی و انسجام ملی و فرهنگی و تقویت و تحکیم آن
۴. پرورش روحیه ی خیر خواهی و دعوت به خیر ، امر به معروف و نهی از منکر به عنوان وظیفه همگانی و متقابل

۵. پرورش روحیه ی احترام به قانون و التزام به رعایت آن
۶. پرورش روحیه ی نظم در روابط گروهی
۷. پرورش روحیه ی مسئولیت پذیری و اه تمام به امور اجتماعی و مشارکت در فعالیت های دینی ، فرهنگی و اجتماعی
۸. پرورش روحیه ی تولی و بشری بر اساس تعالیم اسلام
۹. پرورش روحیه ی مقاومت در برابر تبلیغات سوء از طریق آگاهی دادن درست و تأمین رشد و استقلال فکری

۳-۵- راهبردهای ویژه اوقات فراغت

۱. نشاط افزایی، ایجاد موج مثبت و هیجان آفرینی برنامه ها
۲. گسترش کمی، همراه با ارتقای کیفیت پایگاه ها
۳. اهتمام به نوگرایی و خلاقیت در برنامه ها
۴. استفاده ی حداکثر از ظرفیت ها و امکانات درون سازمانی
۵. برنامه ریزی بر اساس نیازهای استانی و شهرستانی و رعایت شاخص های بومی
۶. توجه ویژه به مناطق محروم، روستایی و عشایری و کمتر برخوردار و عدالت در توزیع امکانات
۷. هم افزایی میان فعالیت پایگاه ها و ظرفیت موجود در کانون ها نظیر کتابخانه ها، کانون های تخصصی و...

۳-۶- الزامات تقویت فعالیت های فراغتی کانون ها

- ۱ - تدوین بسته های حمایتی (مادی و معنوی) از پایگاه های فراغتی کانون ها از طرف دولت
- ۲ - تدوین و اجرای طرح آموزشی کارشناسی اوقات فراغت در کلیه سطوح فراغتی کانون ها (ستاد مرکزی، استانی، شهرستانی و کانونی) به عنوان طرح پیوست نظام نامه
- ۳ - طراحی و پیاده سازی سامانه اینترنتی آسمانی ها بر اساس سیستم مدیریت اطلاعات (MIS) به منظور دستیابی سریع و دقیق به وضعیت موجود و اعلام برنامه ها جهت دستیابی به وضع مطلوب و ایجاد ارتباط دو طرفه میان رده های ستادی و عملیاتی اوقات فراغت
- ۴ - هماهنگی کامل بخش های مختلف ستادی کانون ها (آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، هنری، مالی و پشتیبانی) و ایجاد هم افزایی میان بخشی در قالب ستاد اوقات فراغت
- ۵ - به روز آوری سریع قوانین، آیین نامه ها و طرح های فرهنگی هنری اوقات فراغت با تغییرات زمانی
- ۶ - همراهی کامل فرهنگ و ارشاد اسلامی در تقویت و پشتیبانی از پایگاه های فراغتی کانون های فرهنگی هنری مساجد

فصل چهارم

شیوه نامه های اجرایی

اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد

۴-۱- آیین نامه نظارت و ارزیابی ستاد های استانی اوقات فراغت

در راستای ارزیابی و بررسی نحوه عملکرد اوقات فراغت دبیرخانه های استانی و شناسایی نقاط ضعف و قوت فرایند اجرایی برنامه های اوقات فراغت کمیته نظارت و ارزیابی ستاد مرکزی اوقات فراغت به ساز و کار مشخص تشکیل می شود.

اهداف :

- ۱- ایجاد و تقویت انگیزه میان مجریان استانی
- ۲- پایش فعالیت ستاد های استانی بر اساس آیین نامه های ابلاغی
- ۳- بررسی و احصای نقاط قوت و ضعف در جهت اقدامات اصلاحی
- ۴- نظارت بر اجرای دقیق قوانین، مصوبات، ضوابط و مقررات، آیین نامه ها و دستورالعمل ها

شیوه اجرا:

- ۱- فعال سازی کمیته ی نظارت و ارزیابی در ستاد مرکزی به مسئولیت کارشناس ارزیابی و نظارت
- ۲- ابلاغ ملاک های ارزیابی فعالیت ها به ستادهای استانی
- ۳- تعریف گروه های ارزیاب جهت حضور در استان ها و مشاهده ی کیفی فعالیت ها
- ۴- جمع بندی فعالیت های ستاد های استانی (اطلاعات و آمار) در قالب فرم ارزیابی کمی (پیوست شماره ۲۳)
- ۵- بررسی نتایج حاصل از سامانه ی اوقات فراغت آسمانی ها، حضور ناظران (بررسی کیفی)، گزارش آماری کمی و رتبه بندی ستاد های استانی
- ۶- اعلام نظر کمیته ی ارزیابی و معرفی نقاط قوت و ضعف و ارائه ی پیشنهادات اصلاحی

شرح وظایف :

تدوین و تصویب شاخص ها و دستورالعمل های لازم برای ارزیابی ستاد های استانی و شهرستانی
بررسی موارد ارجاعی و رسیدگی به شکایات
معرفی کانون های توانمند در حین بازدید های نظارتی جهت حمایت های ویژه
تدوین شیوه نامه فعالیت گروه های ارزیابی و نظارت ستاد مرکزی جهت حضور و ارزیابی ستاد های استانی
مستند سازی بازدید ها مطابق آیین نامه مستند سازی

ترکیب کمیته:

کمیته متشکل از کارشناس مسئول نظارت و ارزیابی و ۲ نفر از اعضای ستاد مرکزی می باشد که با تصویب در ستاد و ابلاغ دبیر ستاد مرکزی اوقات فراغت به مدت ۱ سال به فعالیت می پردازند.

ملاک های ارزیابی:

- ۱- تحقق آیین نامه ها و شیوه نامه های ستاد اوقات فراغتمرکزی
- ۲- کمیّت و کیفیت تشکیل جلسات ستاد اوقات فراغت
- ۳- روش و میزان حمایت ها از پایگاه های فراغتی کانون ها
- ۴- شیوه و کیفیت نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت
- ۵- میزان ثبت پایگاه های فراغتی کانون ها در سامانه ی اینترنتی آسمانی ها
- ۶- برگزاری جلسات توجیهی به نفر ساعت
- ۷- شیوه و میزان فعالیت های اطلاع رسانی و تبلیغاتی ستاد ها
- ۸- استفاده از ظرفیت های فرهنگی هنری کانون ها در جهت غنی سازی اوقات فراغت (کتابخانه و...)
- ۹- ابتکار، خلاقیت، نوآوری و توانایی حل مسئله در ستاد ها
- ۱۰- حجم فعالیت ستاد ها در جهت بر نامه ریزی و ارزیابی پایگاه های فراغتی تقسیم بر منابع انسانی
- ۱۱- ارائه ی گزارش تحلیلی ستاد استان از نقاط قوت و ضعف اقدامات صورت گرفته و ارائه ی پیشنهاد و راهکار برای تبدیل قوت ها به فرصتها و برطرف نمودن نقاط ضعف)

۴-۲- آیین نامه نظارت و ارزیابی، ستاد های شهرستانی اوقات فراغت

ستاد های اوقات فراغت در شهرستان ها بازوی اصلی در تقویت و هدایت فعالیت های پایگاه های فراغتی کانون ها محسوب می شوند لذا نظارت و ارزیابی عملکرد این ستاد ها می تواند در جهت تقویت سیستم و شناسایی نقاط ضعف در استان های مختلف کمک نماید.

اهداف:

۱. ایجاد و تقویت انگیزه میان مجریان شهرستانی
۲. پایش فعالیت ستاد های شهرستانی بر اساس آیین نامه های ابلاغی
۳. بررسی و احصای نقاط قوت و ضعف در جهت اقدامات اصلاحی

شیوه اجرا:

۱. فعال سازی کمیته ی نظارت و ارزیابی در ستاد استان به مسئولیت کارشناس ارزیابی و نظارت

۲. ابلاغ ملاک های ارزیابی فعالیت ها به ستادهای شهرستانی
۳. تعریف گروه های ارزیاب جهت حضور در شهرستان ها و مشاهده ی کیفی فعالیت ها
۴. جمع بندی فعالیت های شهرستان ها (اطلاعات و آمار) در قالب فرم ارزیابی کمی
۵. بررسی نتایج حاصل از سامانه ی اوقات فراغت آسمانی ها، حضور ناظران (بررسی کیفی)، گزارش آماری کمی و رتبه بندی ستاد های شهرستانی
۶. اعلام نظر کمیته ی ارزیابی و معرفی نقاط قوت و ضعف و ارائه ی پیشنهادات اصلاحی به ستاد های شهرستانی

ملاک ارزیابی:

- ۱ - تحقق آیین نامه ها و شیوه نامه های ستاد اوقات فراغت مرکزی
- ۲ - کمیّت و کیفیت تشکیل جلسات ستاد اوقات فراغت
- ۳ - شیوه و کیفیت نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت
- ۴ - میزان ثبت پایگاه های فراغتی کانون ها در سامانه ی اینترنتی آسمانی ها
- ۵ - برگزاری جلسات توجیهی به نفر ساعت
- ۶ - شیوه و میزان فعالیت های اطلاع رسانی و تبلیغاتی ستاد ها
- ۷ - ابتکار، خلاقیت، نوآوری و توانایی حل مسئله در ستاد ها
- ۸ - حجم فعالیت ستاد ها در جهت بر نامه ریزی و ارزیابی پایگاه های فراغتی تقسیم بر منابع انسانی
- ۹ - ارائه ی گزارش تحلیلی ستاد شهرستان از نقاط قوت و ضعف اقدامات صورت گرفته و ارائه ی پیشنهاد و راهکار برای تبدیل قوت ها به فرصتها و برطرف نمودن نقاط ضعف) جهت ارسال به ستاد مرکزی

۴-۳- آیین نامه نظارت و ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت

نظارت بر فعالیت پایگاه های اوقات فراغت یکی از وظایف ستاد های اوقات فراغت در استان ها و شهرستان هاست که به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و برنامه ریزی اصلاحی انجام می شود.

اهداف:

- ۱- رصد فعالیت کانون های فرهنگی هنری مساجد در ایام اوقات فراغت
- ۲- سطح بندی و رتبه بندی پایگاه های فراغتی
- ۳- تخصیص مشوق ها بر اساس عملکرد پایگاه فراغتی

شیوه اجرا:

- ۱- تشکیل کمیته ی ارزیابی اوقات فراغت در استان ذیل ستاد اوقات فراغت
- ۲- آموزش ارزیابان با استفاده از ظرفیت ستاد های شهرستانی و کانون های معین و تشکیل گروه های نظارتی
- ۳- بازدید از پایگاه های آسمانی ها و تکمیل فرم های ارزیابی توسط کانون های معین (پیوست شماره ۱۵)
- ۴- تکمیل فرم های اطلاعات آماری اوقات فراغت و ثبت در سامانه ی آسمانی ها (پیوست شماره ۱۶)
- ۵- جمع آوری فرم ها و ورود اطلاعات در سامانه ی ارزیابی آسمانی ها
- ۶- تحلیل اطلاعات، رتبه بندی و صدور کارنامه ی فراغتی کانون
- ۷- تخصیص اعتبارات بر اساس امتیاز کسب شده

ملاک های ارزیابی:

ارزیابی پایگاه های اوقات فراغت با حضور ارزیابان ستاد بر اساس ملاک های ذیل در قالب فرم بازدید و ارزیابی پایگاه های فراغت آسمانی ها (پیوست شماره ۱۵) انجام می شود.

الف : منابع انسانی :

- ۱- استفاده از ثبت نام و تکمیل فرمهای مندرج در نظام نامه اوقات فراغت .
- ۲- تشکیل ستاد اوقات فراغت و شورای اجرایی و آموزشی کانون و مستندسازی صورت جلسات
- ۳- نظم و انضباط در اجرای برنامه .
- ۴- ارتباط مستمر مسئول پایگاه با دبیرخانه استان و شرکت در جلسات استانی و پاسخ گویی به موقع.

- ۵ - نحوه استفاده از نظام نامه و فرم های پیشنهادی مندرج .
 - ۶ - هماهنگی مستمر برنامه های با امام جماعت مسجد .
 - ۷ - همگرایی موثر با سایر نهادهای مستقر در مسجد به منظور جلوگیری از موازی کاری .
 - ۸ - استفاده از ظرفیت های فرهنگی ، آموزشی کانون به منظور غنی سازی اوقات فراغت (کتابخانه و ...)
 - ۹ - تنظیم برنامه های آموزشی و نصب در تابلو اعلانات جهت اطلاع متریان .
 - ۱۰ - برنامه ریزی به منظور تشویق و ترغیب نوجوانان و جوانان جهت حضور در برنامه های «آ» و «ب» تربیتی .
 - ۱۱ - تنظیم موضوعات آموزش براساس نیاز منطقه - نیاز سنجی آموزشی فرهنگی .
 - ۱۲ - جذب اساتید و مربیان مجرب و متعهد و متخصص .
 - ۱۳ - کیفیت تدریس مربیان و مدرسان از نظر آموزشی از رؤس سرفصل ها و منابع آموزشی .
 - ۱۴ - توانمندی مربیان در ارتباط با متریان با دانش آموزان
 - ۱۵ - ایجاد زمینه مشارکت فکری و معنوی اولیاء تربی .
 - ۱۶ - ابتکارات و نوآوری و خلاقیت در ایجاد فضای مطلوب و با نشاط .
 - ۱۷ - جذب حداقل ۲۵ نفر عضو جدید در مقاطع مختلف .
 - ۱۸ - رعایت شئون اسلامی و اخلاقی از طرف عوامل اجرایی و آموزشی .
 - ۱۹ - جذب کمکهای نقدی و غیر نقدی مردمی و حق ثبت نام و استفاده از ظرفیت های نهادهای پشتیبان .
- ب - فعالیت ها :**
- ۲۰ - توجه ویژه به ترویج و ارتقای سطح معلومات و دانش دینی مخاطبین در موضوعات قرآنی، اعتقادی و اخلاقی .
 - ۲۱ - وجود برنامه منسجم ، نظام مند و مدون براساس الگوی تربیتی حلقه های تربیتی .
 - ۲۲ - برگزاری آزمون پایان دوره .
 - ۲۳ - برگزاری مسابقات فرهنگی ، هنری و ورزشی با شیوه های متنوع جذاب .
 - ۲۴ - شرکت متریان در نماز جماعت مسجد و جمعه و مراسم مذهبی .
 - ۲۵ - تبلیغات مناسب (نصب پلاکارد ، پوستر ، اطلاعیه و ...) بر اساس الگوی آسمانی ها .
 - ۲۶ - نمایش فیلم باز دیدهای علمی و اردود و ...
 - ۲۷ - برگزاری نمایشگاه کتاب ، روزنامه دیواری ، آثار متریان و نشست های فرهنگی .
 - ۲۸ - اهتمام به بزرگداشت مناسبت های مذهبی ، ملی و فرهنگی مقارن با ایام فراغت .
 - ۲۹ - برگزاری حداقل ۲ اردوی فرهنگی و تفریحی .
 - ۳۰ - برگزاری حداقل ۵ دوره علمی آموزشی .
 - ۳۱ - برگزاری حد اقل ۲ مسابقه فرهنگی .

۳۲ - برگزاری حداقل ۲ برنامه فرهنگی ورزش.

ج - امکانات و تجهیزات:

۳۳ - تهیه و استفاده از فضا و امکانات آموزشی (تلویزیون ، ویدئو ، ویدئو پروژکشن ، کتابهای لازم ، دفاتر حضور و غیاب).

۳۴ - تأمین امکانات رفاهی مانند " آب سرد " امکانات ایمنی و بهداشتی و ... " .

۴-۴- آیین نامه آموزشی پایگاه های اوقات فراغت

فعالیت های آموزشی مهم ترین فصل از فعالیت های فراغتی پایگاه های اوقات فراغت را تشکیل می دهد؛ لذا لازم است در جهت استاندارد سازی این فعالیت ها گام برداشت.

هدف: هماهنگ سازی و سیستم دهی به فعالیت های آموزشی کانون ها

شیوه و ضوابط اجرایی:

- ۱- برنامه ریزی بر اساس نیاز و ظرفیت های منطقه ای.
- ۲- معرفی دوره های آموزشی در قالب تقویم اجرایی.
- تبصره: در دوره های آموزشی که نیازمند دریافت مجوز از سایر نهادهاست می بایست قبل از برنامه ریزی مجوز لازم از مراجع ذی صلاح دریافت گردد. (فنی و حرفه ای و...)
- ۳- استفاده از مربیان مجرب و متخصص (با عنایت به شرایط و ضوابط خاص مربیان).
- تبصره: در حد امکان از اعضای کانون به عنوان مربی استفاده شود.
- ۴- در صورت نیاز با هماهنگی از مربیان هلال احمر، صنایع دستی، فنی و حرفه ای و آموزش و پرورش استفاده شود.
- ۵- انعقاد قرارداد با مربیان در قالب فرم جذب و پذیرش اساتید و مربیان (پیوست شماره ۵).
- ۶- تدوین و مشخص کردن مباحث تدریس در هر دوره و اعلام به مربی و مربی.
- ۷- مربیان در پایان هر دوره ی آموزشی توسط مسئول آموزش کانون و مربیان ارزشیابی شوند (پیوست شماره ۶-۷).
- ۸- ثبت نام از متقاضیان در قالب فرم ثبت نام طرح تابستانه و فرم عضویت کانون (پیوست شماره ۳).
- ۹- برای مربیان کارت شناسایی صادر گردد (پیوست شماره ۲).
- ۱۰- در صورت نیاز به دریافت شهریه بهتر است مبلغ به حساب کانون واریز گردد و فیش واریزی هنگام ثبت نام، تحویل مسئول ثبت نام کانون شود. (در غیر این صورت وجود سیستم مالی شفاف الزامی است. پیوست شماره ۸)
- توضیح: برای افراد خاص مانند فرزندان محترم شهدا و جانبازان، اعضا ثابت کانون، خانواده های محروم، فعالان فرهنگی هنری، نخبگان و... تخفیف مقتضی لحاظ می گردد.

- ۱۱ در هنگام ثبت نام در دوره های خاص (ورزش های رزمی، استخر، اردو ها و...) رضایت نامه ی والدین دریافت و در پرونده ی مربی (خواهران و افراد زیر سن قانونی) نگهداری شود.
- ۱۲ تشکیل پرونده برای هر مربی و درج روند فعالیت وی در آن.
- ۱۳ خلاصه ی مشخصات متریان در قالب پیوست شماره ی ۴ در دفتر آموزشی نگهداری شود
- ۱۴ وجود یا هماهنگی فضای آموزشی متناسب با موضوع آموزشی.
- تبصره: در صورت امکان با نزدیک ترین مدرسه به مسجد برای استفاده از ظرفیتهای آن تفاهم نامه منعقد گردد.
- ۱۵ تشکیل منظم جلسات آموزشی و دقت در ارائه ی مطالب.
- ۱۶ حضور و غیاب منظم متریان. (پیوست شماره ۹)
- ۱۷ برگزاری آزمون پایانی و ارائه کارنامه به والدین.
- ۱۸ ارائه ی گواهی نامه ی پایان دوره و درج نمره ی مربی در آن. (پیوست شماره ۱۳).
- ۱۹ ارائه ی کارنامه ی فراغتی برای متریان طرح تابستانه و اعلام به والدین (پیوست شماره ۱۲).
- ۲۰ برگزاری جلسه ی اختتامیه با حضور متریان و والدین آنها و تقدیر از برگزیدگان و فعالان طرح اوقات فراغت.
- ۲۱ شرکت کنندگان در طرح تابستانه، تحت پوشش بیمه ی حوادث قرار گیرند.
- ۲۲ طرح های تربیتی به صورت مکمل فعالیت های آموزشی در نظر گرفته شود.
- ۲۳ در طول انجام طرح معرفی کانون و دعوت از متریان جهت حضور مستمر در فعالیت های کانون در قالب حلقه های تربیتی دنبال شود.
- ۲۴ مسئولیت فرایند آموزشی طرح اوقات فراغت با مسئول آموزش و پژوهش کانون می باشد.

شرایط مربیان و اساتید

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران، اعتقاد و التزام به اسلام، احکام اسلامی و ولایت فقیه تبصره: در مناطق مخاطب ویژه با هماهنگی امام جماعت مسجد می توان از مربیان با تابعیت غیر ایرانی استفاده شود.
- ۲- حسن شهرت، دارا بودن صلاحیت های اخلاقی، تخصصی، سابقه و توانایی تدریس موضوع
- ۳- اساتید باید به صورت منظم در کلاسها حضور داشته باشند و کلاسها رأس ساعت مقرر شروع و اتمام می پذیرد.

۴- رعایت ضوابط و مقررات و اخلاق اسلامی جهت ارائه ی الگوی عملی برای دانش آموختگان از سوی اساتید زبینه می باشد.

۵- برای کلاسهای خواهران از مربیان خواهر استفاده شود .

۴-۵- آیین نامه اردویی کانون های فرهنگی هنری مساجد

یکی از فعالیت های جذاب که از سوی مربیان در خواست می شود و مورد توجه برنامه ریزان طرح تابستانه ی اوقات فراغت قرار می گیرد؛ برگزاری اردو ها در ابعاد مختلف علمی، آموزشی، تفریحی و زیارتی است که می تواند یکی از مهمترین ابزار جذب متربیان به مسجد باشد. لذا لازم است جهت هماهنگی، هدایت و بهره برداری مناسب تر اردوهای کانون ها با شرایط مندرج در این دستورالعمل برگزار می شوند.

تعریف: اردوهای کانون ها ، سفر جمعی گروهی از اعضا، متربیان یا سایر مخاطبان کانون است که با مجوز دبیرخانه کانون های فرهنگی و هنری مساجد استان برگزار می شود.

هدف: ساماندهی فعالیت های اردویی کانون ها

شرایط عمومی برگزاری اردو:

۱- در برگزاری اردوها، تدارک برنامه ها می بایست به نحوی باشد که منجر به تقویت و گسترش معیارها و ارزش های اسلامی شود.

۲- در برنامه ریزی و اجرای اردوها می بایست جذابیت، تنوع، نشاط، و شادابی و نیز مشارکت فعالانه شرکت کنندگان مورد توجه قرار گیرد.

۳- دوره های آموزشی مستقیم و غیر مستقیم کوتاه مدت و مباحث تربیتی در اردوها مورد توجه قرار گیرد.

۴- برگزاری اردو ها به صورت مختلط ممنوع می باشد.

۵- جنسیت سرپرست اردو باید با جنسیت شرکت کنندگان در اردو مطابقت داشته باشد.

تبصره: در اردوهای برون استانی مختص بانوان انتخاب یک نفر از آقایان متأهل و متعهد برای حل مشکلات احتمالی همراه گروه باشد.

۶- سرپرست اردو و عوامل اجرایی موظف به رعایت مقررات آئین نامه ی اردویی کانونهای فرهنگی و هنری مساجد می باشند.

۷- سرپرست اردو ضمن عمل به شرح وظایف ، مسئولیت کامل برگزاری ، نظارت و اجرای دقیق برنامه را برعهده دارد و تنها در صورت حوادث پیش بینی نشده و بنا به مصالح می تواند در برنامه اردو تغییراتی ایجاد کند.

- ۸ - در طول برگزاری اردو شرکت کنندگان نمی توانند بدون اجازه ی سرپرست ، اردو را ترک کنند .
- ۹ - محل برگزاری اردو و مسیر آن به منزله ی محدوده کانون محسوب می شود و در مدت برگزاری رعایت مقررات انضباطی و مفاد این آئین نامه الزامی است .
- ۱۰ برگزار کننده ی اردو موظف است نکات مربوط به ایمنی سفر را رعایت کند از جمله :
 - استفاده از اتوبوس دارای برگه ی معاینه فنی و بیمه نامه ی همراه با رانندگان صلاحیت دار
 - مسیرهای بین شهری (حتماً از شرکتهای مسافربری دارای مجوز استفاده شود)
 - استفاده از دو راننده برای مسیرهای طولانی (بیش از ۵۰۰ کیلومتر)
 - جلوگیری از حضور سرنشین اضافه بر ظرفیت در وسیله نقلیه
 - توجه به بهداشت عمومی (غذا و خوراکیها و مکان و...)
- ۱۱ مسئولیت حقوقی در برگزاری اردو ها بر عهده ی مدیر مسئول کانون می باشد.

ضوابط اجرایی:

- ۱ - قبل از انجام اردو تیم اجرایی تشکیل شود.
- ۲ - از مخاطبین با دریافت مشخصات شناسنامه ای (نام و نام خانوادگی ، نام پدر، شماره شناسنامه، شماره ملی و شماره تماس) ثبت نام شود.
- ۳ - مقصد اردو از قبل شناسایی و هماهنگی های لازم صورت پذیرد.
- ۴ - شرکت کنندگان در اردو تحت پوششش بیمه ی حوادث قرار گیرند. (نامه ی درخواست بیمه را با پیوست لیست مشخصات متقاضیان شرکت در اردو به شرکت بیمه ی طرف قرارداد ارائه کرده تمام نفقات را بیمه نماید)
- ۵ - با معرفی سرپرست اردو، مقصد، تعداد نفقات و فاصله ی زمانی از دبیرخانه کانون های فرهنگی هنری مساجد استان مجوز دریافت شود (پیوست شماره ۱۸-۲۰).
- ۶ - رضایت نامه از والدین اعضا کسب گردد (پیوست شماره ۱۹).
- ۷ - اردو با توجه به شرایط عمومی مندرج در این آیین نامه برگزار می گردد.
- ۸ - در پایان گزارش برگزاری توسط مسئول اردو تهیه و ضمیمه ی مجوز اردو تحویل معاونت فرهنگی کانون نماید.
- ۹ - معاونت فرهنگی کانون همه ی سوابق و مستندات هر اردو اعم از درخواست برگزاری اردو، مجوز اردو، فهرست اسامی شرکت کنندگانو عوامل اجرایی، بیمه نامه ی حوادث، رضایت نامه ها، برگه های امضا شده شرح وظایف و فرم های تکمیل شده نظرسنجی را نگهداری نماید.

فعالیت‌های فرهنگی باید با هدف تعمیق تدین، باورهای دینی و
ارزشهای اسلامی صورت گیرد تا آینده‌ی مستقل، متعالی و
سرافرازانه‌ی ملت، تضمین شود. مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

فصل پنجم

برنامه‌های الگویی اوقات فراغت
کانون‌های فرهنگی هنری مساجد

اوقات فراغت پیوند تنگاتنگی با شخصیت و زندگی معنوی و فرهنگی افراد دارد. چرا که از سویی از فرهنگ جامعه تأثیر می گیرد و از سویی دیگر بر آن تأثیر می گذارد. در گذران اوقات فراغت، گروه سنی، طبقه اجتماعی، اقتصادی، گرایش مذهبی و جنسیت سبب مرزبندی و ایجاد تفاوت بین گروه های مختلف می شود و در این میان سن و جنسیت بر نحوه ی گذران اوقات فراغت تأثیر مهمی بر جای می گذارند با توجه به جوان بودن جامعه ی ما، در مورد قشر جوان، جنبه های آسیب شناختی فراغت، اهمیت زیادی دارد.

اوقات فراغت چنان در پدیده ی جوانی تنیده است که باید آن را منشأ شناخت و به رسمیت شناخته شدن دوران جوانی و هویت دانست. تأثیرات مهمی که گذراندن اوقات فراغت در دوران معاصر بر فضای سیاست، فرهنگ، اقتصاد و بر جوامع و خانواده و جوانان گذاشته است نه تنها مصرف کنندگان صنعت اوقات فراغت بلکه تولید کنندگان کالاهای اوقات فراغت را نیز به تنوع طلبی و ساختار شکنی بنیادها و ادار کرده است، تا دائم آ و خلاقانه عناصری از اوقات فراغت را ابداع کنند و با انتخاب اجزاء متفاوت فرهنگی و ترکیب آنها با یکدیگر، هویت های جدید را بجویند. این پیوند مستحکم، در گفتمانی که جوانی را به عنوان سرمایه نه تهدید می شناسد، عامل تداوم فرهنگ و ادغام و یکپارچگی اجتماعی و توسعه ی روزافزون تولید فرهنگ شده است. فرهنگ و صنعت اوقات فراغت زمانی می تواند پاسخگوی درخواست جوانان باشد که شاهد متنوع شدن عرصه ی تولید و مصرف در بخش فرهنگ باشیم و بدین ترتیب، شیوه های متناسب با نیازهای نوین گذران اوقات فراغت شکل گیرد.

در این فصل می کوشیم با معرفی فعالیت های فرهنگی به بررسی فعالیت های قابل انجام در فصل اوقات فراغت پردازیم و در ادامه برخی از این فعالیت های الگویی را جهت تسهیل در امر برنامه ریزی پایگاه های اوقات فراغت به عنوان نمونه ارائه کنیم.

تعاریف و مفاهیم

۵-۱- فعالیت فرهنگی

در مدیریت فعالیت به عنوان مجموعه ای از کارها که هر یک از دست اندرکاران در یک ارجاع کار انجام می دهند. تعریف می شود. با استفاده از این مفهوم می توان فعالیت فرهنگی را به عنوان فعالیتی که حول تولید، به کارگیری، انتقال، استفاده و مصرف معانی و نمادها و شکل دادن تغییر و ارتقای حیات روحی و معنوی افراد شکل می گیرد.

فعالیت فرهنگی در اشکال ناب و خلاق آن به آفرینش و خلق آثار فرهنگی منجر می شود، کاری که هنرمندان، شعرا، فلاسفه و اندیشمندان و پدید آورندگان صور مکتب صوتی، تصویری انجام می دهند که عامل شکوفایی است. همچنین در معنای سلبی آن به معنی فعالیتهای غیراقتصادی است.

فعالیت های فرهنگی را می توان در سه گروه مصرفی، تولیدی و نمادین گروه بندی کرد. زمان فراغت، امکانات، موقعیت مکانی، فرهنگ محلی، جنسیت، مذهب و ذائقه و سلیقه از جمله عوامل مؤثر در تولید، عرضه و مصرف فعالیت های فرهنگی می باشد. (شاه نوروزی، ۱۳۹۰)

با توجه به مطالب بالا فعالیت فرهنگی به معنای انجام کلیه ی فعالیت های فرهنگی و دینی و هنری، تفریحی و ورزشی است که با هدف تربیت و پرورش مخاطب نوجوان و جوان طراحی و اجرا می شود تعریف می کنیم؛ و این بدون وجود برنامه های آموزشی امکان پذیر نیست.

برای انجام کار فرهنگی دو نوع رسالت وجود دارد:

- نگاه حداکثری: که همان تربیت انسان های متعالی و کامل است.
- نگاه حداقلی: صرفاً اجرای طرح ها و برنامه هایی در راستای پر کردن اوقات فراغت دانش آموزان و امثال آن می باشد. (الفبای فرهنگی، ۱۳۸۸: ۴۷)

۵-۲- اهمیت و کارکرد فعالیت های فرهنگی:

برای فعالیت های فرهنگی کارکرد های مختلفی متصور است که در ذیل به آن اشاره می شود:

- ۱- به توسعه ی فرهنگی کمک می کند.
- ۲- عامل هویت بخشی است.
- ۳- سبب گسترش دانش فرهنگی می شود.
- ۴- عامل تقویت و توسعه ی ارزش های فرهنگی می شود.
- ۵- پاسخگویی به نیازهای فرهنگی جامعه خواهد بود.
- ۶- موجب سرمایه گذاری در حوزه ی فرهنگ خواهد شد.

۵-۳- شاخصه های اصلی کار فرهنگی (ویژگی های کار فرهنگی)

کار فرهنگی ایده آل و مطلوب دارای سه ویژگی می باشد:

- ۱- داشتن اهداف عالی و متعال (تربیت انسان ها) - هدف مندی
 - ۲- بکارگیری ابزار مناسب (ابزار هدفمند و دارای اثرگذاری تربیتی و جذابیت)
 - ۳- استفاده از روش های تربیتی اسلام در مراحل انجام کار فرهنگی (عمق: مستند، مستدل)
- برای تربیت متربی باید او را با حقایق و مطالبی آشنا کرد، آشنایی با آنها و عمل به آن طبق موازین آموخته شده به رشد و پرورش ابعاد مختلف روحی و معنوی خودش بپردازد. در این راه تنها از ابزار و روش های مناسب استفاده می شود و نباید و نمی توان با استفاده از هر ابزار و روشی انسان صالح تربیت کرد. (الفبای فرهنگی، ۱۳۸۸: ۴۹-۴۷)

۵-۴- اهداف کار فرهنگی

۱. تربیت انسان نمونه و یا همان انسان کامل که هدف اصلی آفرینش و خلقت انسان ها نیز هست.
۲. تبلیغ دین خدا و ترویج شعائر الله.
۳. حفظ دستاوردهای نظام مقدس جمهوری اسلامی
۴. زمینه سازی ظهور امام عصر (عج) در جامعه
۵. تداوم راه شهدا
۶. تربیت فرزندان و اطرافیان خودمان
۷. عمل به مسئولیت و تکلیف انسانی و اسلامی خویش است. (الفبای فرهنگی، ۱۳۸۸: ۵۰)

۵-۵- ابزار شناسی در کار فرهنگی

کانون های فرهنگی و هنری نوعاً با نوجوانان و جوانان سروکار دارند و در این میان دوره ی جوانی بهترین دوره ی سازندگی و تربیت شخصیت انسان ها به شمار می آید. پس باید همواره برای بکارگیری ابزار تربیتی مناسب در انجام کار فرهنگی، دقت لازم به عمل آمده و سعی شود از ابزاری استفاده شود که بکارگیری آن : اولاً رشد و شکوفایی هرچه بیشتر افراد را در پی داشته باشد و ثانیاً به طور دایم، فرد را به کمال انسانی اش نزدیکتر نماید.

ابزار مناسب برای کار فرهنگی:

- ۱- ابزار مناسکی و عبادی؛ ابزاری از قبیل اعمال و مراسم شبستانی مسجد، نماز جماعت، مودنی، مکبری، دعا، جلسات عزاداری، هیات های مذهبی و امثال آن.
- ۲- ابزار فرهنگی یا هنری (کتابخوانی، حلقه های تربیتی، تئاتر، سرود، تواشیح، خوشنویسی و)
- ۳- ابزار تفریحی و ورزشی (اردو، کوهنوردی، فوتبال، استخرو
- ۴- ابزار عاطفی و انگیزش (تنییه یا تشویق، برقراری روابط دوستانه، صمیمیت و ...)
- ۵- ابزار معرفتی (سخنرانی، کتاب خوانی، جلسات پرسش و پاسخ و ...)
- ۶- ابزار پرورشی (دیدار با الگوهای برتر، بازدید از مزار شهدا و بزرگان دینی و...) (الفبای فرهنگی، ۱۳۸۸: ۵۸)

۵-۲- عناصر سه گانه کار فرهنگی (مربی، تمرین، طرح و برنامه های تربیتی)

مربی در فرایند کار فرهنگی کانونها سعی می کند که با فراهم کردن عوامل و زمینه های مؤثر در تربیت متربی و متناسب با میزان تلاش و کوشش او در این راه، به شکوفایی استعدادهای نهفته در متربی بپردازند.

«روایتی از امام صادق (ع) نقل شده است که می فرمایند: دعوت کنند به راه خدا با غیر زبانتان باشید.»

تعلیم و تربیت فعالیت یا کوششی است که در آن، افراد مسن تر اجتماع انسانی یا آنهایی که بیشتر رشد کرده اند با افراد کم رشد تر برخورد می کنند، تا رشد بیشتری در آنها بوجود آورند و از این راه به پیشرفت زندگی انسانی کمک کنند. (الفبای فرهنگی، ۱۳۸۸: ۶۹)

۵-۸- سه نوع تربیت از دید صاحب نظران علم و تربیت وجود دارد:

- ۱- تربیت محیطی که تقریباً خود به خود صورت می گیرد.
 - ۲- تربیت رسمی که در مدارس و دانشگاه انجام می شود.
 - ۳- تربیت غیر رسمی که مختص خانواده و مؤسسات اجتماعی است.
- تربیت عبارت است از رشد و نمو دادن مرحله به مرحله و گام به گام متربی، تا رسیدن به مرحله ی نهایی کمال آن. زیرا انسانها تنها با تلمذ و شاگردی و دو زانو نشستن در محضر اساتید است که می توانند راه صحیح تربیت را بیاموزند.

۵-۹- راهکارهای برنامه ریزی در ایام اوقات فراغت

اوقات فراغت بستری مناسب برای بروز خلاقیت و نوآوری است. در این زمان انسان می تواند آزادانه و فارغ از هر تعهد و تهدیدی بیندیشد و به ارائه ی یک «تفکر واگرا» که خمیرمایه ی اولیه ی نوآوری است، دست یابد. آنچه در این نوع فعالیت ها زمینه ساز نبوغ و خلاقیت را فراهم می سازد، شکل ارائه و اجرای برنامه ها است که از تنوع، زیبایی، جذابیت و آزادی خاص خود برخوردار است و برحسب درخواست و محتوا و علاقه ی شرکت کنندگان به اشکال زیر ارائه می گردد:

الف) کلاس آموزش تئوری در قالب:

۱- سخنرانی (معلم و شرکت کنندگان)

۲- میزگرد (متریان)

۳- مصاحبه

۴- مباحثه

۵- مناظره

۶- تدریس (توسط استاد و شرکت کنندگان)

بسیار روشن است که مواد آموزشی در این کلاس ها مطالب علمی، فرهنگی، تاریخی، اعتقادی و مانند آن می باشد.

ب) کارگاه آموزش فنی و علمی (حرفه ای)

این روش برای فعالیت های صرفاً عملی و یا فعالیت هایی که با علم و عمل آمیخته است، به کار گرفته می شود و بیشتر در زمینه های شناختی، حسی، حرکتی، هوشی و مانند آن دارای کارآیی مؤثر است. در این شکل، باید تمام شرکت کنندگان فعالانه وارد کار شوند و گرنه نمایش و تماشا کفایت نمی کند.

ج) اردوهای تفریحی و آموزشی

این روش بیشتر در پرورش حالات روحی و روانی مؤثر است؛ مانند پرورش روحیه ی تعاون، ایجاد روابط اجتماعی، مشارکت اجتماعی و زدودن ترس (از جمع و محیط جدید و...) به عنوان نمونه، ارائه درس شجاعت و دلیری در کلاس ممکن نیست. محیط لازم برای پرورش روحیاتی از این قبیل فقط با ایجاد زمینه ی آن در اردوها و مانند آن ممکن است؛ همین طور است آموزش آداب و رسوم اجتماعی، مذهبی و مانند آن. البته از اردو برای آموزش تئوری نیز بهره برداری می شود که در این صورت باید به عنصر تنوع و تفریح و گردشگری آن توجه نمود و الا تأثیر آن آسیب پذیر می گردد.

د) بازدید علمی

این روش در اموری به کار می رود که از خصایص زیر برخوردار باشند:

- ۱- محتوای برنامه ی علمی و عملی باشد.
- ۲- انجام عملی آن در کارگاه کوچک به هر علتی ممکن نباشد (هزینه ی بالا و دانش اندک)

۵-۱۰- محتوا در فعالیت های اوقات فراغت

باید محتوای برنامه های اوقات فراغت را با توجه به تنوع سلیقه، نیاز، خواسته ها و علائق شرکت کنندگان، تدارک نمود. به یقین، اگر شرکت کنندگان و افراد برخوردار از اوقات فراغت جملگی کارمند هستند، محتوای برنامه ی آنها با زمانی که شرکت کنندگان دانش آموز می باشند، کاملاً متفاوت است و از آنجا که این نوشتار به اوقات فراغت دانش آموزی نظر دارد، لذا محتوای برنامه ی اوقات فراغت بر این اساس ارائه می گردد. در یک برنامه ی آزاد دانش آموزی، محتوای فعالیت ها ابتدا به دو نوع آموزشی و پرورشی (تربیتی) تقسیم می شود که اینک هر یک را به طور مستقل شرح می دهیم:

الف) آموزشی

می توان فعالیت های فوق برنامه ی آموزشی در یک فرصت آزاد را به قرار زیر برشمرد؛

۱) با هدف آموزشی شامل:

- آموزش ترمیمی و پایه ای پیش بینی شده طی سال تحصیلی: این دسته از آموزش ها مربوط به دروسی که طی سال تحصیلی در مدارس تدریس می شود و هدف از اجرای آن در فعالیت های فراغتی برای آن دسته از افرادی است که در طول سال تحصیلی موفقیت لازم در گذراندن دروس مربوطه را نداشته و با تجدیدی و مردودی مواجه شده اند و یا می خواهند برای ورود به سال تحصیلی جدید تقویت شوند.

- آموزش نیازهای علمی پیش بینی نشده طی سال تحصیلی: این گروه از موارد آموزشی براساس فرهنگ، سن و جنس دانش آموزان متفاوت می گردد که در اینجا به فهرستی از آنها اشاره می کنیم:

- ۱- آموزش قرآن
- ۲- آموزش زبان دوم
- ۳- آموزش کامپیوتر
- ۴- آموزش احکام دینی

۵- آموزش اصول اعتقادی (توجه به مقطع سنی ضرورت خاص دارد)

۶- آموزش نقاشی

۷- آموزش عکاسی

۸- آموزش خطاطی

۹- آموزش فنون (صحافی، نجاری، قاب سازی، دوزندگی، سبدبافی، سفالگری، بافندگی، گل سازی، گلدوزی، قلمزنی، قالی بافی، کاردستی، پیکرتراشی، حصیربافی، کمک های اولیه، تعمیر لوازم خانگی و...)

۱۰- آموزش سیستم های الکترونیکی

۱۱- آموزش مکانیک

• با هدف زمینه سازی آموزشی؛

مقصود از این نوع فعالیت ها آن گروه از اعمال و افعالی است که آموزشی شناخته نمی شوند، ولی زمینه ی یک آموزش و تحصیل کارآمد و مؤثر و مفید را فراهم می آورند که به قرار زیر می باشد:

۱- آموزش روش مطالعه

۲- آموزش روش تحقیق

۳- آموزش روش یادداشت برداری

۴- آموزش روش مباحثه ی علمی

۵- آموزش روش مشاهده ی علمی

۶- آموزش روش نقد و بررسی علمی

۷- آموزش روش نویسندگی و نگارش

۸- آموزش روش ویرایش

۹- آموزش روش ابراز هیجان و خوشحالی که موجب نشاط و تجدید قوا می گردد.

۱۰- آموزش روش برقراری ارتباط علمی

ب) پرورشی

فعالیت های پرورشی در یک برنامه ی آزاد به قرار زیر می باشند:

• پرورش تن

مقصود از پرورش تن، بدنسازی و یا اندام سازی نیست، بلکه فعالیتی فیزیکی منظور است که نشاط روحی می بخشد، تن را سالم می سازد، نه اینکه آن را خسته نماید؛ در آنجا هدف، تربیت بدنی است و نه مفهوم ورزش؛ مانند :

- ۱- شنا
- ۲- کوهنوردی
- ۳- تیراندازی
- ۴- اسب سواری
- ۵- دوچرخه سواری
- ۶- تمرین و نرمش های سبک
- ۷- فوتبال
- ۸- بسکتبال
- ۹- والیبال
- ۱۰- تنیس روی میز
- ۱۱- و ...

• پرورش ذهن و فکر

- ۱- بازی های فکری
- ۲- اجرای انواع تست هوش (نه به منظور سنجش، بلکه به قصد پرورش)
- ۳- تمرین به خاطر سپاری
- ۴- تمرین انجام عملیات ریاضی (بدون استفاده از کاغذ و مداد)
- ۵- تفکر در به دست آوردن اشیاء مشابه و متفاوت.

• پرورش روحی و روانی

نکته ای که قبل از پرداختن به این نوع فعالیت ها در خور توجه می باشد آن است که در اینجا پرورش جداگانه ی روان و تن مقصود نیست که یک گروه فعالیت ها صرفاً بر تن و گروه دیگر بر روان تأکید داشته باشد، بلکه روان و تن در تعامل با هم از تمام فعالیت های انجام شده بهره مند گردند. مقصود این است که با انجام برخی اعمال می توان بعضی توانمندی های روحی را شکوفا ساخت همان گونه که در پرتو پرورش تن، برخی استعداد های جسمانی بروز می کنند؛ مانند:

۱- سپردن مسئولیت نظافت مسجد، کلاس، تقسیم کار در اردوها، واسپاری مسئولیت های فرهنگی مسجد (طرح تلاوت نور، تابلو اعلانات) و... به برخی متربیان، روحیه ی مسئولیت پذیری و مشارکت اجتماعی آنها را رشد می دهد.

۲- انجام فعالیت های خنده آور که موجب از بین رفتن افسردگی، اضطراب و هراس توهمی و... می گردد.

۳- کمک به هم نوع که باعث رشد عواطف می گردد و کمبود محبت را جبران می کند.

۴- تفریح و بازی (علمی و غیرعلمی) که موجب نشاط می گردد.

۵- فضاسازی:

- فضاسازی حقیقی: مانند اردو رفتن، در مراسم خاص شرکت نمودن، در یک مشارکت اجتماعی حضور فعال داشتن، انجام این امور باعث تجدید قوای روحی، تمدد اعصاب، پرورش روحیه ی جمع گرایی و همراه شدن با جمع، ایجاد روحیه ی نظم پذیری، شجاعت و دلیری و مانند آن... (به حسب نوع فضاسازی) می شود.

- فضاسازی مصنوعی و ساختگی؛ مانند ساختن یک نمایشنامه و یا بازی کردن نقش معلم و شاگرد و تدریس کردن که همان اثرات فضاسازی حقیقی را به دنبال دارد و چه بسا از برخی روحيات زشت، مانند بد دهان بودن، پرخاشگری، بی صبری و... نیز جلوگیری می کند و در عمل، درس و تمرین صبر، شجاعت، شکیبایی می دهد و رفتار فرد را اصلاح می نماید.

۶- دید و بازدید از دیگران (از نزدیک ترین تا نا آشنا ترین فرد)

این عمل به شکل گسترده در روحيات افراد تأثیر دارد؛ مانند ملاقات با برجستگان مذهبی، علمی و هنری، سیاسی، خانواده ی شهدا، محرومان و ایتام و... و ایجاد یک فضای صمیمانه، تا بدین وسیله تک تک افراد مستقیماً سئوالات خود را بر اساس ضرورتی که احساس میکنند، مطرح نموده، پاسخ بگیرند و از تجارب گران قیمت آنان بهره مند شوند.

۵-۱۱- فعالیت های تربیتی اوقات فراغت (حلقه های تربیتی)

همانگونه که در فصول قبل اشاره گردید اولویت برنامه های فراغتی کانون ها فعالیت های تربیتی است از این رو این برنامه در قالب طرح فرهنگی حلقه های تربیتی به اجرا در می آید.

بر اساس این طرح متربیان و اعضای کانون در قالب گروه های ۱۰-۱۲ نفره همسالان گروه بندی می شوند. برای هر گروه از میان اعضای باتجربه و با صلاحیت کانون یک مربی در نظر گرفته می شود. مربی از طریق ایجاد انس و الفت با متربیان و وظیفه ی ارتقای معرفتی و تربیتی هر عضو را برعهده دارد.

ارتباط صمیمانه ی مربی با متربیان و شرکت در برنامه های اردویی، ورزشی و تفریحی عامل جذب، حفظ و نگه داشت افراد در گروه می شود.

برای هر گروه یک طرح درس بر اساس نیاز های فردی اعضا طراحی و توسط مربی از طریق روش های مستقیم و غیر مستقیم پیگیری می شود. به این منظور کتاب ۴ جلدی درسنامه تربیتی جوانان و نوجوانان به قلم حسین میرزایی سیچانی و مهرداد آقاشریفیان اصفهانی، ۱۳۸۶ از انتشارات سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان سفارش می شود. همچنین ارتباط مستمر مربی با خانواده و مدرسه ی متربیان (طرح مسجد، مدرسه و منزل) و پیگیری روند آموزشی و تربیتی متربیان می باشد. برگزاری حلقه های تربیتی منظم، سیر های مطالعاتی، اردو ها و برنامه های جذاب، گروه های هنری و ورزشی، جشن تولد اعضا و... از دیگر فعالیت هایی است که در طول سال جهت حفظ، نگه داشت و ارتقای متربیان قابل انجام است.

پیشنهاد می شود مربیان نیز در یک گروه تربیتی سازماندهی و با بهره گیری از اساتید رشد معنوی و تربیتی مربیان نیز دنبال شود.

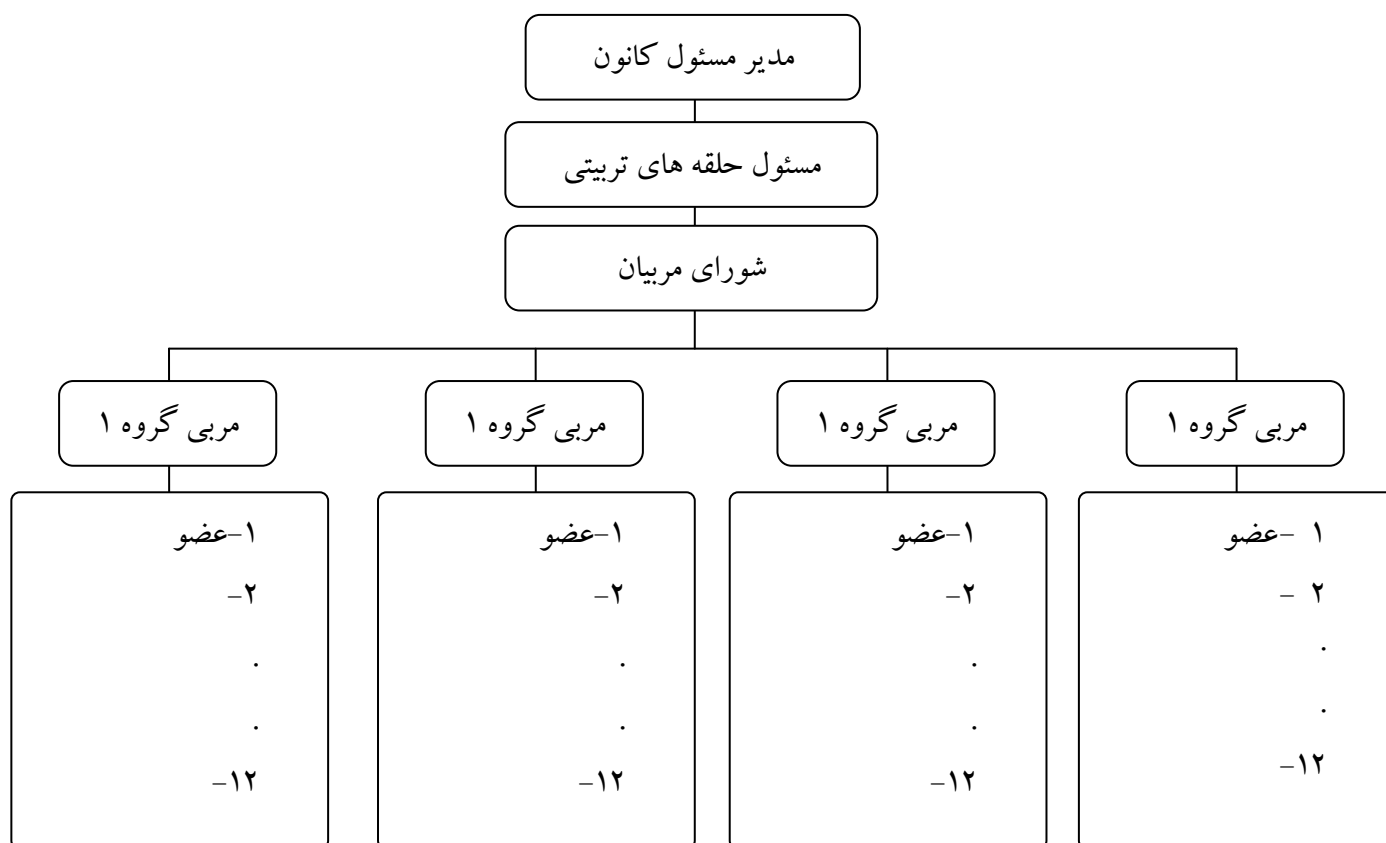
تذکر با توجه به اینکه مربیان در کلیه ی حوزه ها دارای تخصص نمی باشند؛ استفاده از اساتید مجرب در کنار گروه ها بر اساس نیاز سفارش می شود.

تشکیل گروه های هم علاقه و تخصصی از دیگر روش های تشکیل حلقه های تربیتی می باشد. نظیر گروه سینمایی، گروه نشریه، گروه های ورزشی گروه های هنری و...

می توان بر اساس ویژگی های سنی، جنسیتی و تخصصی هر گروه یک نام برای هر گروه انتخاب نمود. گروه جوانان علی اکبر، گروه حضرت زهرا، گروه بصیرت و... نمونه ای از نامگذاری گروه های تربیتی است.

نمودار اجرایی طرح حلقه های تربیتی در کانون

۵-۱۲- جذب و نگهداری در گروه:

برای این کار می توان با انجام مخاطب شناسی دقیق و نیاز سنجی مناسب قبل از مرحله ی جذب، استمرار حضور متربیان در گروه را تضمین کرد و ریزش متداول نیرویی پس از عضو گیری را به حداقل رساند.

مسئولان واحد جذب همواره باید ضمن شناخت دقیق فنون تبلیغ و آشنایی با روش های برقراری ارتباط مؤثر، بر اساس مدل و الگوی از قبل طراحی شده ، به جذب و عضو گیری در کانون مبادرت ورزند.

همچنین در فرایند جذب، اولین برخورد بیشترین اثر را دارد.

برای جذب مخاطب در اولین برخورد تنها درستی کلام و استحکام گفتار کافی نیست ، بلکه کیفیت برخورد ، نوع نگاه و آهنگ تلاقی با شخصیت و منش او نیز بسیار حائز اهمیت و مهم است.

در کار فرهنگی باید مثل کشاورزی به مراحل سه گانه کشت و داشت و برداشت عمل کرد و پایبند بود.

اول: باید بدانیم هدف از نگهداری متربی در کانون، توقف او در داشته های گروه نیست و نباید برنامه های کانون به گونه ای طراحی شود که منجر به رشد تک بعدی افراد شود و زمینه ی رشد همه جانبه ی وی را فراهم نکند

دوم: آنکه مدت زمان نگهداری فرد در گروه نباید آن قدر کوتاه باشد که او دست خالی از گروه خارج شود و

یا آنقدر طولانی شود که عضو در معرض آسیب و آفت تکرار برنامه ها در قالب های کلیشه ای یکنواخت قرار گرفته و دچار رکود و توقف در چارچوب کانون گردد.

و اصلی که همیشه باید در این رابطه کیفی بوده، تربیت اعضاء و وجود اعضای زبده در گروه باشد. و رسالت اصلی کانونهای فرهنگی در واقع تربیت مؤمنان تنوری و کادر سازی برای آینده ی اسلام و انقلاب است نه تنها جمع کردن سیاهی لشکریایی کم اثر و بی خاصیت. (الفبای کار فرهنگی، ۱۳۸۸: ۱۱۰ و ۱۱۷)

در ادامه ی ۵۸ فعالیت و برنامه های الگویی قابل انجام در ایام اوقات فراغت به عنوان نمونه و راهنما در فعالیت های فراغتی کانون خواهد آمد. در هر فعالیت عنوان، موضوع، ریشه، ثمرات، مقدمات و تمهیدات و یاد آوری های لازم بیان شده است.

برنامه الگویی شماره ۱

پروژه - روح و روان	عنوان برنامه	کرامت
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت تکریم و ایجاد فضائی مناسب برای تمرین مدیریت در جامعه
	هدف کلی	شکوفائی توانمندی های بالقوه جوانان و نوجوانان ، مشارکت در مدیریت کانون ، و پاسداری از ارزشها و دستاوردهای فرهنگی، ایجاد نشاط ، پویائی و تحول گرایی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-انتخاب نوجوان و جوان توانمند از اعضای فعال کانون برای واگذاری وظایف موجود در چارت کانون ۲-توضیح وظایف مشخص هر فرد توسط مدیر کانون برای آشنایی بهتر فرد ۳-تهیه حکم مسئولیت با امضای امام جماعت ۴-دعوت از عموم نمازگزاران به خصوص خانواده های افراد برای شرکت در برنامه اعطای حکم مسئولیت ۵-اعطای حکم مسئولیت به نفرات انتخاب شده در مسجد
	پیشنهادهای	پیشنهاد میشود در این برنامه از تنگ نظری ها و نگاه های فامیلی و ... پرهیز شود. بهتر است در یک مراسم و مناسبت خاصی اعطای حکم مسئولیت انجام شود

برنامه الگویی شماره ۲

آموزش - اصول اعتقادی	عنوان برنامه	پرسمان مسجد
	تعریف برنامه	پرسمان مسجد برنامه ای برای ایجاد فرصت جهت پاسخگویی به سوالات و شبهات جوانان و نوجوانان و نمازگزاران ، میباشد.
	هدف کلی	پاسخگویی مناسب و درست به سوالات و شبهات
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	این برنامه به دو صورت مجزا یا توأمان می توان اجرا کرد: ۱-تهیه صندوق و تعبیه آن در یک مکان مناسب و قابل دسترسی برای عموم نمازگزاران ۲-اطلاع رسانی چگونگی استفاده از صندوق برای دریافت پاسخهای سوالات و شبهات ۳-پاسخگویی به سوالات به صورت هفتگی و منظم توسط امام جماعت یا فرد توانمند قابل اعتماد مردم ۴-برگزاری جلسات پرسش و پاسخ: ۱-برگزاری جلسات برای برادران و خواهران به صورت مجزا صورت گیرد ۲-انتخاب فرد با توانمندی علمی بالا و دارای سعه صدر برای پاسخگویی ۳-انتخاب فرد توانمند و منصف برای مدیریت جلسه پرسش و پاسخ
	پیشنهادهای	پیشنهاد می شود برای راحتی دسترسی علاوه بر صندوق قسمت برادران ، صندوق دیگری برای قسمت خواهران در نظر گرفته شود و به سوالات خواهران در جمع ایشان پاسخ داده شود. در جلسات پرسش و پاسخ هم فضا برای پرسش را آزاد گذاشته شود.

برنامه الگویی شماره ۳

دینی	عنوان برنامه	افلاکیان خاک نشین
	تعریف برنامه	برنامه افلاکیان در صدد است جوانان و نوجوانان را با بزرگان دینی و علمی و اجتماعی این مرزبوم آشنا نماید
	هدف کلی	آشنائی نسل جوان و نوجوان با مفاخر و بزرگان دین
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- مشخص نمودن تعداد نفرات گروه و مربی هر گروه ۲- کسب اطلاعات نسبی درباره مفاخر دینی و علمی و... توسط مسئول اجرای طرح برای هدایت بهتر گروهها در ابتدا ۳- انتخاب یکی از مفاخر با اولویت مفاخر محلی و اعلام آن به گروهها ۴- تعیین مهلت لازم برای کسب اطلاعات بیشتر درباره مفاخر توسط اعضای گروهها ۵- تشکیل جلسه با حضور گروهها (حداکثر ۳ گروه) و تبادل نظرات و اطاعات کسب شده درباره شخص عالم ۶- تهیه بروشور از اطلاعات جمع آوری شده توسط اعضا تا در اختیار عموم قرار گیرد.
	پیشنهادهای	گروهها می تواند ۵- ۸ نفره باشند در صورت اجرا نمودن این برنامه در بخش خواهران بهتر است اولویت انتخاب مفاخر علمی و دینی از میان خواهران باشد

برنامه الگویی شماره ۴

آموزشی	عنوان برنامه	پنجره
	تعریف برنامه	پنجره به دنبال ارائه آگاهی و دانش و اطلاعات در زمینه حوزه رسانه و معرفی رسانه های پاک به مخاطبان خود است.
	هدف کلی	ارتقاء سطح دانش و آگاهی های جوانان و نوجوانان در زمینه رسانه های دیجیتال و فضای مجازی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- انتخاب و دعوت از کارشناس خبره حوزه رسانه و آشنا به آسیبهای اجتماعی و دینی ۲- انتخاب بخشهایی از فیلم، انیمیشن و... با هماهنگی کارشناس برنامه ۳- برگزاری جلسات نقد و بررسی شبکه های مختلف به خصوص فارسی زبان ماهواره و انیمیشنها
	پیشنهادهای	اجرای این برنامه در فضای مشارکتی و تعامل مترييان اثرات فراوانی در پی خواهد داشت . یعنی نتیجه گیری از داستان فیلم و یا نقد بازی های رایانه ای و یا انیمیشن ها و یا وبلاگ ها و وبسایت ها توسط خود مخاطبان موثر خواهد بود. بهتر است از والدین نوجوانان برای حضور در این جلسات دعوت به عمل آید.

برنامه الگویی شماره ۵

پروژه - روحی و روانی	عنوان برنامه	تابلوی آسمانی ها
	تعریف برنامه	فرصتی برای عرضه و ارائه توانمندی های جوانان و نوجوانان و تکریم اندیشه و تولیدات نوشتاری آنان
	هدف کلی	تشویق جوانان و نوجوانان به حضور در عرصه نوشتن و پژوهش و ایجاد انگیزه برای حضور در فعالیت های گروهی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-اطلاع رسانی عمومی در مسجد و کانون برای شناسایی و انتخاب بهتر و راحتتر افراد ۲-مشخص نمودن بخشهای مورد نیاز تابلو مسجدمانند اخبار روز، حدیث روز،داستان و... ۳-انتخاب نفرات مسئول نشریه از میان نوجوانان و جوانان مسجدی و علاقمندبه فعالیت دربخشهای مشخص شده ۴-الصاق عکس مسئول هر بخش تابلوی مسجددر بالای هرقسمت مربوط به شخص ۵-تهیه مطلب هر بخش توسط مسئول و نصب مطلب بر روی تابلوبعد از تایید مدیرکانون
	پیشنهادهای	پیشنهاد میشود برای جذب و تشویق بیشتر در هر دوره نوجوانان و جوانان دیگری به کار گرفته شودو از تعویض تعداد محدودی در هر دوره (برای جلوگیری از دلسردی و سرخوردگی نفرات تعویض شده) خودداری شودبه طور مثال در صورتی که برای یک دوره یک ماهه یا دو ماهه که ۱۲ نفر مسئول بخشهای مختلف تابلو هستند در دوره بعد کل نفرات گروه عوض شود در هر دوره از برترین ها تجلیل به عمل آید. علاوه بر نوجوان و جوان مسجدی از مستعدین بخشهای مختلف برای جذب به مسجد دعوت به عمل آید

برنامه الگویی شماره ۶

فرهنگی	عنوان برنامه	پیام محراب
	تعریف برنامه	برنامه ای برای فعالیت گروهی در حوزه رسانه های مکتوب
	هدف کلی	توسعه فرهنگ کار جمعی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-تعیین بخشهای مختلف نشریه و انتخاب نام متناسب با مسجد و کانون ۲-انتخاب نفرات مستعدبرای بخشهای مختلف نشریه(هیأت تحریریه) ۳-تهیه مطلب توسط مسئول هربخش ۴-هماهنگی مسئول هربخش با همدیگر و با مدیرکانون
	پیشنهادهای	درج اخبار مهم هفته و یا ماه کانون ، مصاحبه با مسئولین محلی و روستائی ، اخبار روستا و محله ، پیام های تبریک و تسلیت ، مصاحبه با امام جماعت و مدیرکانون ،خانواده شهدا ، ترویج فرهنگ عفاف و حجاب ، گفتگو با جوانان موفق ، و... بر غنای این برنامه خواهد افزود.

برنامه الگویی شماره ۷

پروژه - ذهن و فکر	عنوان برنامه	قصه ناتمام
	تعریف برنامه	قصه ناتمام برنامه ای است که تلاش دارد ، با رفتار سازی نیکو، مخاطبان را به تصمیم گیری های درست در موقعیت های حساس ترغیب می کند.
	هدف کلی	رفتار سازی در کودکان (۹-۱۱ سال) و نوجوانان
	مخاطبان	کودکان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-اطلاع رسانی به اعضای گروه بابت تهیه دفترچه برای اجرای این الگو ۲-انتخاب با دقت جمله ناتمام با توجه به آموزش غیرمستقیم آموزه های دینی ۳-مشخص نمودن مهلت برای نوشتن جمله ناتمام در مدت حضور کودک و نوجوان ۴-در پایان از بین دفترچه ها به بهترین جایزه اعطا شود.
	پیشنهادهای	دقت شود انتخاب جمله ی ناتمام در این الگو از اهمیت بالایی برخوردار است از نمونه های جمله ناتمام:اولین باری که درست پنج متری به صندوق صدقه ، به ده هزار تومانی مچاله شده و کهنه به من چشمک زد و وسوسه ام کرد تا برش دارم و توی مشتم قایم ش کنم اولین باری که دوستم به من سیگار تعارف کرد و گفت یه پک بزن روشن شی بچه ننه..... اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۸

تجلی	عنوان برنامه	تجلیل
	تعریف برنامه	برنامه ای برای ارج نهادن به ارزش علم و معنویت و تکریم فعالان این عرصه
	هدف کلی	ارتقاء رویکرد های مسجد محوری
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-برنامه ریزی و مشخص نمودن مراحل اجرا و تقسیم کار ۲-شناسایی دانش آموزان و دانشجویان موفق در زمینه های علمی ، هنری، ورزشی و ... ۳-دعوت از افراد موفق نوجوان و جوان و خانواده های آنان برای حضور در مراسم تجلیل ۴-اعطای هدیه به آنان با حضور بزرگان محل و امام جماعت مسجد ۵-می شود در مدرسه ای که در جوار مسجد هست برنامه را برگزار کرد.
	پیشنهادهای	پیشنهاد میشود این برنامه بصورت مستمر برگزار شود. و سعی شود از مفاخر دینی و علمی و ... برای حضور در مراسم دعوت به عمل آید و مدت کوتاهی برای صحبت کردن به آنان اختصاص داده شود

برنامه الگویی شماره ۹

تربیتی	عنوان برنامه	دمی با همدمی
	تعریف برنامه	برنامه دمی با همدمی در صدد است با شیوه ای جدید اخلاق اجتماعی را از طریق سیره و منش ائمه معصومین علیهم السلام توسعه و ترویج دهد
	هدف کلی	توسعه و ترویج اخلاق مداری و فرهنگ اجتماعی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- با حضور نوجوانان و خانواده ها اجرای برنامه تشریح شود. ۲- انتخاب همدم از میان حضرات معصومین با اختیار کامل از سوی متریان صورت گیرد ۳- تعیین مهلت و اعلام آن به مربی و خانواده اش برای تهیه بروشور از سیره و رفتار معصوم انتخاب شده ۴- بررسی بروشورهای تهیه شده توسط فرد آشنا به سیره معصومین علیهم السلام و انتخاب بروشور برتر ۵- قرار دادن بروشورها در مسجد برای استفاده عموم
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود. در صورتی که در یک دوره اسامی تمامی حضرات معصومین به عنوان همدم انتخاب نشد د دوره بعد انتخاب همدم از میان اسامی معصومینی باشد که در دوره قبل انتخاب نشدند، لازم نیست بروشور تهیه شده به صورت تاییپی باشد

برنامه الگویی شماره ۱۰

پرورش - روح و روان	عنوان برنامه	بچه های آسمانی
	تعریف برنامه	بچه های آسمانی برنامه برای آشنائی کودکان و نوجوانان با فضائل و رذائل اخلاقی است .
	هدف کلی	آشنائی کودکان و نوجوانان با آداب معاشرت و اخلاق اجتماعی
	مخاطبان	کودکان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- انتخاب مربی آشنا به آموزش غیر مستقیم مباحث اخلاقی در قالبهای متنوع و مورد علاقه کودکان و نوجوانان مانند بازی، بیان داستان، اجرای نمایش، تحقیق ۲- برای استفاده از نمایشنامه های موجود باید متن نمایشنامه مورد تایید کارشناس دینی قرار بگیرد ۳- آموزش گام به گام مباحث اخلاقی مورد نظر باشد ۴- از بیان داستانهای طولانی و خسته کننده اجتناب شود ۵- مراقبت از کودکان در مواقع بازیهای کودکانه و جمعی را فراموش نکنید
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۱۱

تربیتی	عنوان برنامه	طرح حلقه های تربیتی
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت ایجاد فضای دینی و تربیتی در قالب تشکیل حلقه های فرهنگی و تربیتی
	هدف کلی	سعادت در دنیا و آخرت- مقاوم سازی و توانمندسازی- ارتباط دوستانه و عاطفی- معنادار کردن زندگی- آشنایی با قرآن و معارف اهل بیت(ع)- ارتباط عمیق با خدا و اهل بیت(ع) هدایت و تربیت- جلوگیری از آسیب های اجتماعی- تقویت نگرش ها و باورها
	مخاطبان	کودکان - نوجوانان- جوانان
	شیوه اجرا	۱- ارتباط نوجوانان بصورت حلقه های تربیتی و با مشارکت همه ی اعضا در حلقه مورد انتظار است. ۲- نظم و محتوای صحیح و متناسب و اتصال به نماز از ویژگی های این حلقه ها می باشد. ۳- هر حلقه حداقل هر هفته یک جلسه باید تشکیل گردد. ۴- ارتباط و تعامل با امام جماعت، هیأت امناء و مدیر مسئول کانون و اهالی محل به ویژه والدین متریان به عنوان رسالت اصلی مربی می باشد.
	پیشنهادهات	

برنامه الگویی شماره ۱۲

آموزشی	عنوان برنامه	پشتیبان
	تعریف برنامه	برنامه ی پشتیبان در جهت کمک به امور درسی و علمی دانش آموزان منطقه است .
	هدف کلی	ارتقاء رویکرد های مسجد محوری
	مخاطبان	کودکان ونوجوانان وجوانان
	شیوه اجرا	۱- شناسایی افراد توانمندعضو کانون یا فرهنگیان منطقه و دعوت از آنان برای همکاری ۲- تشکیل کلاسهای رفع اشکال و تقویتی دروس با توجه به نیاز منطقه ۳- زمان تشکیل کلاسها مناسب باشد در تابستان برای تقویت پایه علمی افرادی که موفق به کسب نمره قبولی نشدند یا تقویت پایه علمی برای ورود به سال جدید
	پیشنهادهات	پیشنهاد میشود این برنامه یکی از برنامه های محوری و اصلی کانون قرار گیرد . چون توجه مسجد و مسجدی ها به موضوع درسی دانش آموزان نقش بسزائی را در جذب جوانان و نوجوانان به مسجد و فعالیت های فرهنگی دارد.

برنامه الگویی شماره ۱۳

آموزشی	عنوان برنامه	شب های شیدائی
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت حضور اعضای کانون ها در حوزه ی ادبیات معاصر
	هدف کلی	زمینه سازی برای شناسائی استعدادهای بالقوه و بالفعل در حوزه ادبیات و شعر
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-اطلاع رسانی به عموم مردم محل برای دعوت از شاعران نوجوان و جوان ۲-شناسایی اساتید محلی حوزه ی شعر و دعوت از آنان برای شرکت در برنامه ها ۳-برگزاری شب شعر در مناسبت های ملی و مذهبی ۴-برگزاری مسابقه ی مشاعره بین افراد علاقمند و مستعد در زمانهای مناسب در مسجد یا کانون
	پیشنهادهات	حتماً شبهای شعر یا مسابقات مشاعره برای دختران و پسران به صورت مجزا صورت گیرد و بهتراست در قالب یک جشنواره محلی و در مناسبت های ملی و مذهبی برگزار شود.

برنامه الگویی شماره ۱۴

پروژه - روحی و روانی	عنوان برنامه	با ستاره ها
	تعریف برنامه	با ستاره ها برنامه ای در حوزه ی ایثار و شهادت در جهت معرفی سرداران شهید و آشنائی نسل جوان و نوجوان با سیره ی رفتاری شهدا می باشد.
	هدف کلی	و آشنائی نسل جوان و نوجوان با سیره ی رفتاری شهدا
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-برای اجرای این برنامه می توان به صورت فردی یا گروهی عمل کرد. ۲-انتخاب یکی از سرداران شهید با اولویت شهدای محل. ۳-تحقیق درباره ی خصوصیات اخلاقی و سیره ی شهید از اطرافیان شهید، حضور در منزل خانواده ی شهید. ۴-تهیه بروشور زندگینامه ی شهید و بیان درس هایی که در مدت تحقیق از شهید آموخته شد. ۵-تحویل بروشورهای تهیه شده به مسئول اجرای طرح. ۶-برگزاری جلسات خاطره گویی و یادواره شهدایی که درباره ی آنان تحقیق شد (در صورت امکان).
	پیشنهادهات	پیشنهاد می گردد افراد مختلف به صورت جداگانه درباره یک سردار شهید تحقیق کنند و به بیان خصوصیات سردار شهید از دیدگاه خود بپردازند این برنامه برای خواهران نیز می تواند اجرا شود.

برنامه الگویی شماره ۱۵

عنوان برنامه	پیام مهر	ترتیب
تعریف برنامه	این برنامه در جهت ایجاد انس و علاقه ی اعضا با کانون طراحی شده است.	
هدف کلی	تکریم اعضا	
مخاطبان	جوانان و نوجوانان	
شیوه اجرا	۱- ثبت تاریخ تولد اعضای کانون در سالنامه توسط مدیر کانون ۲- ارسال پیام تبریک تولد عضویه همراه خانواده و خود عضو ۳- نصب پیام تبریک تولد اعضا بروی تابلوی اعلانات مسجد و کانون ۴- برگزاری جشن تولد ماهانه برای اعضای که در آن ماه متولد شدند. ۵- دعوت از خانواده های اعضا برای شرکت در مراسم جشت تولد اعضا.	
پیشنهادهات	می توان هدایایی هرچند کوچک برای اعضا تهیه کرد مانند یک شاخه گل	

برنامه الگویی شماره ۱۶

عنوان برنامه	بوی باران	ترتیب
تعریف برنامه	برنامه ی بوی باران برنامه ای تولیدی و ترویجی است که در حوزه ی اخلاق فردی و اجتماعی اجرا می شود.	
هدف کلی	ارتقاء رویکرد های مسجد محوری	
مخاطبان	جوانان و نوجوانان	
شیوه اجرا	۱- تعیین چند نفر از اعضای فعال کانون برای انجام این طرح ۲- جمع آوری احادیث و روایات درباره ی فواید خوش خلقی ۳- جمع آوری جملات زیبا و تأثیر گذار درباره ی مباحث دینی و اخلاقی ۴- در اختیار قرار دادن مطالب جمع شده به مسئول طرح برای تهیه کتابچه ۵- قرار دادن کتابچه های آماده در فضای مسجد برای استفاده عموم	
پیشنهادهات	تولید بروشور یا کتابچه می تواند به صورت دست نویس نیز صورت گیرد.	

برنامه الگویی شماره ۱۷

پروش - روحی و روانی	عنوان برنامه	یاران آفتاب
	تعریف برنامه	یاران آفتاب مجموعه برنامه ای در جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت است.
	هدف کلی	توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	این برنامه مجموعه ای از فعالیتها (معرفی شهدای محل و برگزاری مراسم بزرگداشت این شهدا، برگزاری جلسات خاطره گویی و روایت گری دفاع مقدس، برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری، تهیه نشریه و ویژه نامه درباره ی شهدا، تهیه اطلس شهدا ارسال پیامک از جملات و وصیت نامه شهداء، برپائی نمایشگاه و...) با محوریت شهدا می باشد و اجرای مراحل به صورت کلی درباره تمامی فعالیتها صدق می کند ۱- برنامه ریزی و مشخص نمودن مراحل مورد نیاز برای اجرای برنامه ۲- تقسیم کار در بین نفرات انتخاب شده برای فعالیت مورد نظر ۳- تحقیق درباره ی شهدای مورد نظر و کسب اطلاعات لازم درباره آنان برای اجرای برنامه مورد نظر ۴- در برگزاری مراسمها دعوت از خانواده های شهدا و همسنگران آنان
	پیشنهادهات	برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری یاران آفتاب در گستره محلی و روستائی برای جذابیت این برنامه پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۱۸

پروش - روحی و روانی	عنوان برنامه	سلام سردار
	تعریف برنامه	یاران آفتاب مجموعه برنامه ای در جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت است.
	هدف کلی	توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	برنامه سلام سردار در جهت معرفی سرداران شهید و جانبازان و ایثارگران طراحی گردیده است . و شامل مجموعه فعالیتهایی (نامه ای به سردار ، تهیه نشریه ویژه سلام سردار، ایجاد وبلاگ ویژه ، برگزاری مسابقات ویژه ، دعوت از فرماندهان و ایثارگران و جانبازان جنگ برای حضور در مدرسه) می باشد. ۱- برای اجرای این برنامه با مدارس نزدیک تعامل ایجاد شود. ۲- مسئول اجرای طرح با حضور در مدرسه ی محل درباره ی طرح توضیح دهد. ۳- مشخص نمودن وظیفه هر فرد به عنوان عوامل اجرایی. ۴- اطلاع رسانی درباره ی هر برنامه به صورت اعلام شفاهی و مکتوب صورت گیرد. ۵- تعیین زمان برای ارائه ی آثار تولید شده و معرفی فرد مسئول جمع آوری آثار به دانش آموزان. ۶- مشخص نمودن آثار برتر و تقدیر از برترین در حضور دیگر دانش آموزان.
	پیشنهادهات	-بهرتر است برای شروع از فعالیتهای راحت تر مانند نامه ای به سردار شروع شود

برنامه الگویی شماره ۱۹

آموزشی	عنوان برنامه	راه روشن
	تعریف برنامه	برنامه در جهت بصیرت افزایی و تحلیل مسائل سیاسی و اجتماعی روز
	هدف کلی	ایجاد فرصتی برای بصیرت افزایی
	مخاطبان	جوانان ونوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی وزمانبندی با توجه به مناسبتهای ملی و مذهبی تقسیم کار در بین عوامل اجرایی ۲- شناسایی اساتید حوزه جنگ نرم و دعوت از آنان برای حضور در برنامه ۳- اطلاع رسانی به صورت های مختلف و تشویق جهت حضور در برنامه ۴- برگزاری جلسات به صورت منظم با حضور اساتید.
	پیشنهادهات	این برنامه ویژه کانون های دانشگاهی و مصلی پیشنهاد میشود. ولی می تواند در سایر کانونها نیز برگزار شود.

برنامه الگویی شماره ۲۰

آموزش - احکام دینی	عنوان برنامه	به رنگ صدف
	تعریف برنامه	برنامه در جهت ترویج و ارتقاء سطح دانش و آگاهی های لازم در عرصه عفاف و حجاب
	هدف کلی	توسعه و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب
	مخاطبان	جوانان ونوجوانان - خانواده ها
	شیوه اجرا	این برنامه مجموعه فعالیتهایی (مانند: تهیه ویژه نامه عفاف و حجاب با محوریت بیان احکام شرعی و زیبایی های حجاب و... برگزاری جلسات ویژه گفتمانی، توسعه و ترویج اخلاق مداری در دانشگاه و...) در حوزه عفاف و حجاب می باشد برای تهیه ویژه نامه ۱- مشخص نمودن بخشهای نشریه و تقسیم کار در بین افراد ۲- تهیه مطالب مفیدو تاثیر گذار به خصوص آموزش غیر مستقیم لزوم رعایت حجاب و عفاف ۳- برقراری تعامل با اساتید این حوزه و بهره مندی از نظرات آنان برای ارائه مطلب مفیدتر در نشریه برگزاری جلسات ویژه گفتمان درباره عفاف و حجاب ۱- شناسایی و دعوت از اساتیدمغرب و توانمنددر پاسخگویی به شبهات حوزه ی عفاف و حجاب ۲- اطلاع رسانی مفید و تاثیر گذار با عناوین غیر مستقیم با ایجاد جذابیت برای مخاطبین
	پیشنهادهات	برای برگزاری جلسات گفتمان حجاب بهتر است کانونهای دانشگاهی در اولویت باشنددر کنار جلسات برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری به رنگ صدف در گستره محلی و روستائی برای جذابیت این برنامه پیشنهاد میشود

برنامه الگویی شماره ۲۱

فرهنگی	عنوان برنامه	مشق تربیت
	تعریف برنامه	برنامه ی مشق تربیت برنامه ی تولیدی و رقابتی است که با هدف ترویج معارف اسلامی در عرصه ی خانواده انجام میشود.
	هدف کلی	توسعه و ترویج ارزشهای اسلامی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان - خانواده ها
	شیوه اجرا	در مشق تربیت باید هر خانواده ۵ بروشور در زمینه ی مباحث تربیت فرزند ، همسرداری تهیه نماید ۱-انتخاب ۵ خانواده در هر دوره ی یک ماهه الی دو ماهه ۲-اطلاع رسانی به خانواده ها درباره موضوعات بروشورها ۳-تعیین زمان و قراردادن مهلت یکسان برای تمام گروهها ۴-بهره مندی از اساتیدحوزه ی خانواده برای داوری بروشورهای تولید شده ۵-تجلیل از گروههای برتر در حضور عموم مردم نمازگزار
	پیشنهادهات	برگزاری این مسابقات در گستره ی محلی و روستائی برای جذابیت این برنامه پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۲۲

آموزشی	عنوان برنامه	راه و بیراه
	تعریف برنامه	این برنامه ویژه ی جوانان و در جهت معرفی و فرقه ها و نحله ها و عرفان های نو ظهور است.
	هدف کلی	توسعه و ترویج ارزشهای اسلامی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-شناسایی و دعوت از اساتید مجرب برای آموزش چگونگی شناخت و برخورد با فرقه ها ۲-ایجاد جذابیت در هنگام اطلاع رسانی برای تشویق شرکت کنندگان ۳-تشویق نفرات شرکت کننده به صورت مداوم در جلسات ۴-تهیه جزوه یا بروشور در این زمینه ۵-پخش فیلم هایی در زمینه فرقه ها و عرفان های نو ظهور جهت آشنایی اعضا
	پیشنهادهات	با توجه به منطقه موضوعات اولویت بندی شودبرگزاری این برنامه برای کانون های دانشگاهی و مصلی پیشنهاد میشود..

برنامه الگویی شماره ۲۳

آموزشی	عنوان برنامه	اندیشه های ماندگار
	تعریف برنامه	برنامه ای برای ترویج اندیشه های حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری و بزرگان دین
	هدف کلی	توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	برای اجرای این برنامه راههای مختلفی وجود دارد به طور مثال برگزاری مسابقه ی کتابخوانی از وصیت نامه امام و... ۱- مشخص کردن نحوه ی برگزاری مسابقه مانند مسابقه ی کتابخوانی-تهیه بروشور یا روزنامه دیواری ۲- تقسیم وظایف بین مسئولین اجرای این برنامه ۳- تهیه جزوات درباره موضوعات مشخص شده و بیان نظر امام خمینی ، مقام معظم رهبری و بزرگان درباره آن مطلب ۴- اطلاع رسانی درباره ی نحوه ی اجرای مسابقه و زمانبندی آن به عموم ۵- مشخص نمودن نفرات برتر و تقدیر از آنها
	پیشنهادهای	پیشنهاد میشود این برنامه در سطوح مختلف سنی برگزار شود

برنامه الگویی شماره ۲۴

پرویش - روح و روان / تربیتی	عنوان برنامه	دیدار از مناطق جنگی و آثار دفاع مقدس (راهیان نور)
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت آشنایی نوجوانان و جوانان با روحیه ایثار و شهادت
	هدف کلی	ولایت محوری - دشمن شناسی - شناخت بالاترین عبادت - ایجاد روحیه ایثار - الگو گیری کسب تجربه - درک اوج نیکوکاری - آموزش تبلیغات جنگی - عبرت گیری
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱ - هماهنگی با نهاد های مجری طرح راهیان نور ۲- استفاده از راویانی که شرح حال رزمندگان و عملیات ها را تبیین می کند بهتر است. ۳- پاسخگویی به سؤالات و شبهات در زمینه انقلاب اسلامی و وقایع جنگ تحمیلی حتماً در برنامه ریزی اردو لازم است. ۴- استفاده از ائمه ی جماعت در کنار نوجوانان و جوانان بسیار مناسب است. ۵- ایجاد روحیه ی ایثار و شهادت در شرکت کنندگان بسیار مؤثر است. ۶- بیمه نمودن شرکت کنندگان و تهیه ی تجهیزات و امکانات لازم فراموش نگردد.
	پیشنهادهای	این برنامه در بخش خواهران هم برگزار شود .

برنامه الگویی شماره ۲۵

عنوان برنامه		مصلین
تعریف برنامه		برنامه ای در حوزه ی گسترش و تشویق جوانان و نوجوانان به نماز جماعت می باشد
هدف کلی		آموزش احکام نماز و تشویق نوجوانان به حضور در مسجد و نماز جماعت
مخاطبان		جوانان و نوجوانان
آموزش - اصول اعتقادی	شیوه اجرا	۱- مشخص نمودن ملاکهای انتخاب نفرات بر ترو اعلام عمومی در میان نمازگزاران به خصوص نوجوانان و جوانان. ۲- برای ایجاد اشتیاق و رغبت در نوجوانان می توان از کارتهای رنگی مهممور به مهرکانون استفاده کرد. مسئول اجرای طرح یا جانشین مسئول باید به صورت مرتب در مسجد حضور داشته باشند و به نفراتی که فقط در نماز حاضر شدند یک کارت سبزه ادا شود (دقت شود کارت سفید در هر ماه یکبار و با آگاهی از رفتار فرد در ماه گذشته به شخص اهدا می شود). ۳- با امام جماعت برای برقراری رابطه صمیمی برای ایجاد حس ارزشمندی در نوجوانان و جوانان هماهنگی های لازم صورت گیرد. ۴- در هر ۶ هفته از نفرات برتر تقدیر به عمل آید و به نفرات برتر کارت برتر اهدا شود ۵- آموزش احکام باید در زمان کوتاه بعد از نماز جماعت صورت گیرد
	پیشنهادهات	ملاکهای پیشنهادی برای انتخاب نفرات برتر: ۱- بیشترین حضور در نمازهای جماعت ۲- بیشترین حضور در برنامه های بعد نماز جماعت به خصوص آموزش احکام ۳- برخورداری از اخلاق حسنه به خصوص رضایت والدین و امام جماعت مسجد فرد کارتهای رنگی هر کدام نشاندهنده ی امتیاز فرد باید باشد کارت ۳ امتیازی سفید نشاندهنده برخورداری فرد نوجوان از سه ملاک مشخص شده می باشد کارت آبی ۲ امتیاز و بیانگر برخورداری فرد دو ملاک اول و کارت رنگی سبز یک امتیازی فقط ملاک ۱ را نشان می دهد

برنامه الگویی شماره ۲۶

تربیتی	عنوان برنامه	راه آسمان
	تعریف برنامه	سلسله برنامه های راه آسمان برنامه رقابتی و مسابقه ای در جهت ترویج مفاهیم ادعیه و زیارات است.
	هدف کلی	توسعه فرهنگ دعا و نیایش و آشنائی نسل جوان و نوجوان با معارف ناب ادعیه و زیارات
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- مشخص نمودن نحوه ی اجرای برنامه و مسئول هر بخش برنامه ۲- انتخاب ادعیه و زیارات مانند دعای عهد و ندبه و زیارت عاشورا، زیارت امین الله، زیارت جامعه کبیره و.... به صورت دوره ای ۳- اطلاع رسانی نحوه ی اجرای برنامه و تعیین مهلت برای ارائه پیامهای تربیتی و اخلاقی و عرفانی ادعیه و زیارات ۴- برگزاری مسابقه از مفاهیم استخراج شده در پایان دوره ۵- انتخاب برترین ها و تقدیر از آنان
	پیشنهادهای	این برنامه بصورت مسابقه عمومی هم قابل اجرا است.

برنامه الگویی شماره ۲۷

آموزش - اصول اعتقادی	عنوان برنامه	نسیم معرفت
	تعریف برنامه	برکت یک مجموعه از برنامه های آموزش معرفتی ، در حوزه ی عقاید و اخلاق و احکام است.
	هدف کلی	برگزاری دوره آموزشی با موضوعات اخلاقی و اعتقادی و معرفتی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- انتخاب مربیان مجرب در حوزه های اعتقادی ، اخلاقی و ... آشنا به آموزش غیرمستقیم مباحث مورد نظریا نظامنامه آموزشی دبیرخانه ۲- اطلاع رسانی برگزاری کلاس و ثبت نام از متقاضیان ۳- برای تشویق و ترغیب متربیان علاوه بر برگزاری مسابقه از محتوای گفته شده حتماً به برترینها جوایزی اهدا شود. ۴- سعی شود منابع معتبر شناسایی و جهت مطالعه اعضاء معرفی گردد.
	پیشنهادهای	اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۲۸

دینی	عنوان برنامه	نغمه های داوودی
	تعریف برنامه	آهنگ آسمان برنامه رقابتی و مسابقه ای است
	هدف کلی	کشف استعدادها در زمینه اذان و مکبری و ایجاد زمینه ای برای تشویق افراد موفق مسجدی در این زمینه
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی برای اجرای مراحل برنامه و مشخص نمودن وظایف مسئولین اجرا. ۲- اطلاع رسانی در بین نمازگزاران و نصب اطلاعیه برای جذب نفرات علاقمند به مکبری و موذنی. ۳- مسئول ثبت نام با توجه به مهلت ثبت نام ، از افراد متقاضی ثبت نام نماید. ۴- دعوت از افراد توانمند محلی برای داوری ۵- برگزاری جشنواره در زمان اعلام شده ۶- تقدیر از نفرات منتخب طی مراسمی با حضور امام جماعت مسجد ۷- دعوت به همکاری و زمانبندی برای بهره مندی از منتخبان به صورت عادلانه در نماز جماعت مسجد
	پیشنهادهای	پیشنهاد می شود برای تشویق و جذب نفراتی که انتخاب نشدند کلاس آموزش مکبری و موذنی برگزار شود تا بعد از آموزش از حضور آنان نیز در نماز جماعت و برنامه های دیگر استفاده شود و نیز این برنامه به صورت دوره ای اجرا شده و در دو مقطع سنی ۱۵ سال و زیر ۱۵ برگزار شود.

برنامه الگویی شماره ۲۹

دینی	عنوان برنامه	روضه رضوان
	تعریف برنامه	رضوان ویژه برنامه ی قرآنی در جهت توسعه و ترویج معارف قرآنی در حوزه مسائل خانواده و تربیت فرزندان و مشکلات اجتماعی است.
	هدف کلی	آشنائی خانواده ها با معارف ناب قرآنی و جهت دهی زندگی با استفاده از معارف
	مخاطبان	عموم مردم
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و زمانبندی و مشخص نمودن چگونگی اجرای برنامه و تقسیم کار ۲- شناسایی و دعوت از اساتید قرآنی آشنا به مباحث خانواده ۳- اطلاع رسانی زمان برگزاری نشست و دعوت از عموم مردم برای شرکت در برنامه ۴- برگزاری برنامه در مکان مناسب برای حضور خانواده ها در زمان معین شده.
	پیشنهادهای	اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۳۰

آموزش - قرآنی / تزیینی	عنوان برنامه	طرح نور
	تعریف برنامه	طرح نور برنامه ای ترکیبی در جهت انس نوجوانان با کتاب آسمانی است .
	هدف کلی	ارتقاء دانش قرآنی و ارائه آموزش های لازم قرآنی در قالب برنامه ای جذاب
	مخاطبان	نوجوانان
	شیوه اجرا	این برنامه ترکیبی از برنامه های مختلف قرآنی می باشد مانند حفظ جزء سی، برگزاری طرح تلاوت نور، مسابقات قرآنی - بیان کوتاه داستان های قرآنی - بیان تفسیر کوتاه و آسان - نشریه دیواری قرآنی با محوریت اعضای جلسه - ایجاد وبلاگ و یا وبسایت قرآنی - تجلیل از برترین های جلسه در پایان دوره ۳ ماهه را شامل می شود. ۱- اطلاع رسانی و ثبت نام از علاقمندان در هر دوره مسابقات و برنامه های دیگر ۲- دعوت از افراد توانمند برای برگزاری جلسات یا داوری مسابقات و مشورت با آنان برای اجرای بهتر برنامه ها ۳- در کارهای گروهی تقسیم کار و پیگیری انجام کار توسط مسئول گروه باید به صورت منظم انجام شود.
	پیشنهادهای	این برنامه الزاماً باید هر هفته یک جلسه برگزار شود. در این جلسات گروه سنی حتماً رعایت شود. محور این جلسات طرح نور امام جماعت و یا مربی قرآنی محلی و مورد اقبال عمومی که کار با نوجوانان را تجربه کرده باشد، هست. آغاز برنامه از ماه مبارک رمضان پیشنهاد می شود

برنامه الگویی شماره ۳۱

آموزش - قرآنی	عنوان برنامه	بشارت (تولید بلوتوث های قرآنی)
	تعریف برنامه	برنامه ای در جهت تولیدات قرآنی
	هدف کلی	توسعه فعالیت های قرآنی
	مخاطبان	جوانان
	شیوه اجرا	۱- شناسایی افراد توانمند مسجدی خوش صدا (با اطلاع رسانی در محله) و دعوت از آنان برای قرائت آیات قرآنی و ضبط آیات توسط افرا مجری طرح ۲- تهیه وسایل مورد نیاز مانند ضبط صوت ۳- تولید بلوتوث هائی با مفاهیم قرآنی و انتشار آن ۴- اطلاع رسانی به نمازگزاران بعد از اتمام نماز برای روشن کردن بلوتوث همراه خود ۵- برنامه ریزی برای برگزاری مسابقه تولید بلوتوث از بین علاقمندان
	پیشنهادهات	می توان انتشار بلوتوثهای را در مکانها و برنامه های پرجمعیت محله نیز در نظر گرفت برگزاری این برنامه بصورت مسابقه ای و جشنواره ای مناسب تر است.

برنامه الگویی شماره ۳۲

آموزش - قرآنی	عنوان برنامه	مسابقات قرآنی بشری
	تعریف برنامه	مسابقات قرآن برای جوانان و نوجوانان بصورت محلی
	هدف کلی	توسعه فعالیت های قرآنی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و تقسیم کار بین داوطلبان و علاقمندان اجرای برنامه ۲- اطلاع رسانی به صورت عموم برای دعوت از جوانان و نوجوانان علاقمند ۳- ثبت نام از نوجوانان و جوانان ۴- هماهنگی با افراد توانمند برای داوری مسابقات ۵- برگزاری جشنواره در تاریخ اعلام شده ۶- انتخاب برترین ها توسط داو و تقدیر از آنان ۷- دعوت از برترین های جشنواره برای تدریس موضوعی که در آن منتخب شدند
	پیشنهادهات	پیشنهاد می شود در دو رده سنی ۱۰ تا ۱۵ سال و ۱۶ تا ۳۰ سال برگزار شود و در ماه مبارک رمضان برگزار شود.

برنامه الگویی شماره ۳۳

آموزش - قرآنی	عنوان برنامه	جشنواره های قرآنی طوبی
	تعریف برنامه	مسابقات قرآن برای جوانان و نوجوانان بصورت محلی
	هدف کلی	توسعه فعالیت های قرآنی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	در این برنامه برگزاری جشنواره قرآنی طوبی با موضوعات قرآنی و در قالب های هنری مانند مسابقات تواشیح و ابتهال مورد نظر می باشد. ۱- برنامه ریزی و تقسیم کار بین مجریان و اطلاع رسانی نحوه اجرای برنامه به اطلاع عموم ۲- ثبت نام از علاقمندان به شرکت در برنامه ۳- دعوت از افراد توانمند محلی برای داوری جشنواره ۴- برگزاری جشنواره و انتخاب افراد و گروه های برتر و تقدیر از آنان ۵- می شود در کنار جشنواره محفل انس با قرآن برگزار کرد.
	پیشنهادهای	این جشنواره در گستره محلی و منطقه ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۳۴

زیبایی	عنوان برنامه	حس بندگی (قنوت با دستان کوچک)
	تعریف برنامه	برنامه ای ویژه برای نوجوانانی که به سن تکلیف میرسند
	هدف کلی	ترویج فرهنگ برگزاری جشن تکلیف
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی برای چگونگی اجرای برنامه و تقسیم کار ۲- اطلاع رسانی جشن تکلیف برای شناسایی افرادی که در آستانه ی سن تکلیف هستند. ۳- دعوت از افراد توانمند در زمینه های آموزش نماز، احکام و... که توانمندی آموزش برای کودکان و نوجوانان را داشته باشند. ۴- دعوت از افراد مکلف بعد از ثبت نام از آنان به همراه خانواده هایشان.
	پیشنهادهای	دعوت از اساتید مطرح محلی در این برنامه بر زیبایی و جذابیت برنامه خواهد افزود پیشنهاد میشود همزمان با این برنامه مسابقات هنری نیز با موضوع بندگی و نماز برگزار شود. از مدارس همجوار و نزدیک به مسجد نیز جهت برگزاری جشن تکلیف در فضای مسجد دعوت شود.

برنامه الگویی شماره ۳۵

توئم باران		عنوان برنامه	آموزش - قرآنی / تربیتی
بشارت برنامه رقابتی فرهنگی و قرآنی در جهت ترویج معارف قرآنی و فرهنگ اسلامی و ایجاد فرصتی برای تدبیر در قرآن است		تعریف برنامه	
توسعه فعالیت های قرآنی		هدف کلی	
خانواده ها - جوانان و نوجوانان		مخاطبان	
برنامه بشارت در جهت پویائی و انسجام برنامه ای در ماه مبارک رمضان طراحی شده است . این برنامه ۳ بخش دارد : ❖ بخش عمومی : این بخش مسابقه ای با رو یکرد تبلیغی و ترویجی و نگاه نو آماده شده است. همه کانون ها باید بر طبق ضوابط این بخش را بصورت عمومی در ماه مبارک رمضان اجرایی کنند. هدف از اجرای این بخش توجه به مفاهیم قرآن و نهج البلاغه با شیوه ای جدید و جذاب است. این بخش با محوریت خانواده برگزار میشود. بخش های مسابقه: ۱. استخراج ۱۰ نکته اخلاقی ، اجتماعی و تربیتی از هر جزء قرآن و تهیه کتابچه ارمغان توسط اعضای خانواده ۲. تکمیل جمله (ما اعضاء خانواده هستیم . خداوندا ، به خاطر همه نعمت های پیدا و پنهانت تو را شکر می گوئیم . به خاطر نعمت قرآن) ۳- یک پیام از نهج البلاغه ❖ بخش کانونی (اختصاصی): در این بخش کانون باید در طول ماه مبارک رمضان یک سوره از قرآن ، و یا یک بخش از نهج البلاغه را انتخاب نماید. و در جهت ترویج مفاهیم آن تلاش نماید . در این بخش کانون در انتخاب شکل و نحوه اجرا آزاد است. برگزاری مسابقه ، تفسیر ، برگزاری جشنواره با محوریت یک سوره و....		شیوه اجرا	
اجرای این برنامه باید با تبلیغات مناسب انجام شود.		پیشنهادهات	

برنامه الگویی شماره ۳۶

آموزش - قرآنی	عنوان برنامه	تسنیم (کلاس های آموزشی قرآنی)
	تعریف برنامه	برگزاری کلاس های آموزش متوالی در مدت زمان معین جهت افزایش مهارت های قرآنی
	هدف کلی	۱ - آشنای با مفاهیم و معانی قرآن و استفاده از آن به عنوان کاملترین کتاب راهنمای زندگی بشری ۲ - آشنای با تفسیر آیات و فهمیدن شان نزول آیات برای درک بهتر مفاهیم و وقایع حقیقی اسلام ۳ - پرداختن به کارکرد سوم اوقات فراغت (رشد و تعالی شخصیت)
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- تعیین سطح دانش قرآنی ، شرکت کنندگان و برنامه ریزی برای آموزش رشته های مختلف قرآن در چندین سطح ، برای مدت ۳الی ۵ ساله . به طور مثال در کانون سال ۹۲ برای آموزش سطح یک مفاهیم یا سطح یک روخوانی را آغاز نمود در سال ۹۳ علاوه بر سطح یک در رشته های مختلف همزمان آموزش سطح دو را نیز آغاز کنند ۲- شناسایی اساتید مجرب و دعوت برای همکاری از ایشان ۳- برگزاری منظم کلاسها ۴- برگزاری آزمون پایان دوره برای اعطای مدرک
	پیشنهادهات	۱ - استفاده از ظرفیت خانه های نور ۲ - تامین استاد از سوی دبیرخانه یا دارالقرآن یا سازمان تبلیغات ۳ - اجرای تلاوت زیبای تعدادی از آیات توسط استاد برای افزایش علاقه مندی کودک و نوجوان برای یاد گیری قرآن و تلاوت به صورت صوت ۴ - برای مقطع کودک و نوجوان علاوه بر آموزش روخوانی قصه های قرآنی بیان شود بخصوص برای کودکان (می توان از نرم افزار های قرآنی که حاوی قصه های قرآنی است استفاده کرد) ۵ - گواهینامه پایان دوره از سوی دبیرخانه استان

برنامه الگویی شماره ۳۷

عنوان برنامه	نردبان آسمان	آموزشی / تربیتی
تعریف برنامه	برنامه ای در حوزه ترویج معارف نهج البلاغه	
هدف کلی	توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی	
مخاطبان	جوانان و نوجوانان	
شیوه اجرا	۱- شناسایی و دعوت از اساتید حوزه ی نهج البلاغه ۲- برنامه ریزی با استاد برای یک دوره دو الی سه ماهه آموزش نهج البلاغه برای مبتدیان و ادامه دوره های دوساله برای آشنایی مستمر و متوالی نهج البلاغه ۳- ثبت نام از متقاضیان بعد از اطلاع رسانی ۴- برگزاری منظم کلاسها ۵- برگزاری مسابقه از محتوای گفته شده در یک دوره و انتخاب نفرات برتر	
پیشنهادهات	برای راحتی دسترسی می توان به حوزه های علمیه یا دفتر ائمه جمعه شهرستان مراجعه نمود و از اساتید مجرب دعوت به عمل آورد بهتر است همزمان با برگزاری دوره دوم و سوم نهج البلاغه برای نفرات جدید دوره جدیدی در نظر گرفته شود. مسابقات با موضوع نهج البلاغه میتواند در قالب های هنری و فرهنگی و با محوریت یکی از خطبه ها و نامه ها و ... نهج البلاغه باشد.	

برنامه الگویی شماره ۳۸

عنوان برنامه	آئینه ها	تربیتی
تعریف برنامه	برنامه ای برای بها دادن به هنرمندان محلی و روستائی و معرفی آثار هنری برتر هنرمندان روستائی	
هدف کلی	توسعه فعالیت های هنری و شناسائی پتانسیل ها و استعدادهای هنری محلی ، روستائی و شهرستانی	
مخاطبان	عموم مردم	
شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی نحوه ی اجرا ، زمانبندی ، تقسیم کار در بین نفرات علاقمند اجرای برنامه های جمعی ۲- اطلاع رسانی برای شناسایی هنرمندان ۳- در صورت آشنایی با تعدادی از هنرمندان منطقه از آنان به صورت حضوری دعوت به عمل آید ۴- ثبت نام از هنرمندان ۵- تحویل آثار و هنرهای دستی آنان ۶- دعوت از هنرمندان علاقمند به آموزش به عنوان استاد برای تدریس	
پیشنهادهات	در این برنامه کانون باید با توجه به توانمندی و شرایط خود نمایشگاه آثار هنری از جمله هنرهای دستی هنر های تجسمی هنرمندان محلی را برگزار نماید. پیشنهاد میشود که این برنامه در قالب یک جشنواره محلی و در مناسبت های ملی و مذهبی برگزار شود.	

برنامه الگویی شماره ۳۹

آموزشی	عنوان برنامه	یار مهربان
	تعریف برنامه	برنامه ی حوزه کتاب و کتابخوانی که با محوریت کانون و به صورت محلی
	هدف کلی	توسعه فرهنگ کتاب و کتابخوانی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	برنامه ی حوزه ی کتاب و کتابخوانی که با محوریت کانون و به صورت محلی برگزار خواهد شد. یارمهربان قصد دارد فرهنگ کتاب و کتابخوانی را در جامعه ترویج کند. این برنامه بصورت مسابقه و با موضوعات مختلف مانند ، مسابقه از کتب شهید مطهری ، خلاصه کردن کتاب های کم حجم و... مسابقات کتابخوانی کودکان ونوجوانان
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت دوره ای پیشنهاد میشود.

برنامه الگویی شماره ۴۰

فرهنگی	عنوان برنامه	مسابقه هنری عکس با موبایل
	تعریف برنامه	برنامه ای رقابتی و مسابقه ای برای جهت دهی استفاده از ابزار روز در مسیر درست
	هدف کلی	توسعه فعالیت های هنری دینی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و تقسیم کار برای اجرای بهتر برنامه و تعیین موضوعات مانند نماز، نماز جماعت، مسجد ، زیارت ، عفاف و حجاب و.... برای برگزاری مسابقه ی عکاسی با تلفن همراه ۲- اطلاع رسانی به عموم از طریق نصب اطلاعیه در مکانهای پررفت و آمد محل و درمسجد(بخصوص شرایط سنی و موضوعات و زمان برگزاری مسابقه و مهلت تحویل آثار آورده شود) ۳- شناسایی افراد توانمند محلی و دعوت از آنان برای داوری آثار ۴- جمع آوری آثار و داوری آنها ۵- اعلام عمومی منتخبان و تقدیراز آنان
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت جشنواره های محلی و روستائی و در مناسبت های ملی و مذهبی مناسب به نظر می رسد. سعی شود .

برنامه الگویی شماره ۴۱

پروش - فکر و ذهن / تربیتی	عنوان برنامه	مسابقات روزنامه دیواری خانوادگی (برکت)
	تعریف برنامه	برنامه ای رقابتی و مسابقه ای برای جهت دهی استفاده از ابزار روز در مسیر درست
	هدف کلی	توسعه فعالیت های هنری دینی
	مخاطبان	خانواده ها
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و تقسیم کار در بین علاقمندان اجرای مسابقه ی تهیه روزنامه دیواری ۲- اطلاع رسانی به خانواده ها از طریق نصب اطلاعیه به برد مسجد و اطلاع رسانی شفاهی توسط امام جماعت و اعلام موضوع به خانواده ها (موضوعات می تواند یک سوره قرآن، نکته اخلاقی و ...) باشد ۳- ثبت نام از متقاضیان شرکت در این برنامه ۴- جمع آوری روزنامه های تهیه شده توسط مسئول جمع آوری ۵- انتخاب روزنامه های برتر و تقدیر از خانواده های منتخب
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت جشنواره های محلی و روستائی و در مناسبت های ملی و مذهبی مناسب به نظر می رسد.

برنامه الگویی شماره ۴۲

پروش - روحی و روانی	عنوان برنامه	سمت آسمان (مسابقه ادبی نامه ای به خدا)
	تعریف برنامه	برنامه ای رقابتی و مسابقه ای برای جهت دهی استفاده از ابزار روز در مسیر درست
	هدف کلی	توسعه فعالیت های هنری دینی
	مخاطبان	خانواده ها - جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و تقسیم کار در بین افراد علاقمند به فعالیت ۲- اطلاع رسانی در بین عموم از طریق نصب اطلاعیه و اعلام شفاهی در نمازهای جماعت و اعلام موضوع مسابقه (نامه ای به خدا و یا دلنوشته ای به امام زمان (عج) و...) ۳- ثبت نام از علاقمندان برای شرکت در این مسابقه ۴- برگزاری مسابقه در موعد مقرر و مشخص نمودن منتخبان و تقدیر از آنان
	پیشنهادهات	اجرای این برنامه بصورت جشنواره های محلی و روستائی و در مناسبت های ملی و مذهبی مناسب به نظر می رسد.

برنامه الگویی شماره ۴۳

آموزش / تربیتی	عنوان برنامه	اردو های علمی
	تعریف برنامه	برنامه تفریحی و علمی برای آشنائی جوانان و نوجوانان با پیشرفت های علمی
	هدف کلی	ارتقاء رویکرد های مسجد محوری
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و تقسیم کار ۲- شناسایی اماکن تفریحی و علمی و پارکهای علم و فن آوری استان ۳- هماهنگی بادیبرخانه استان و سپس هماهنگی با اماکن مورد نظر برای حضور رایگان و یا تخفیف به میزان ممکن ۴- ثبت نام از علاقمندان و دریافت رضایت نامه والدین آنان ۵- بیمه نمودن افراد متقاضی بازدید ۶- هماهنگی با وسیله ی نقلیه برای ایاب و ذهاب ۷- مراقبت از کودکان و نوجوانان در مراکز مورد بازدید ۸- تشویق و ترغیب کودکان و نوجوانان به موضوعات علمی
	پیشنهادهات	پیشنهاد در این برنامه از دانش آموزان برتر و دانشجویان نخبه و برترین های المپیادها و مسابقات علمی دعوت شود.

برنامه الگویی شماره ۴۴

آموزش - قرآنی / پرورش - روح و روان / تربیتی	عنوان برنامه	مسابقه نقاشی (آیه مهر)
	تعریف برنامه	برنامه ای رقابتی و مسابقه ای برای جهت دهی استفاده از ابزار روز در مسیر درست
	هدف کلی	توسعه فعالیت های هنری دینی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و مشخص نمودن موضوع دقیق مسابقه مانند انتخاب یک سوره، یک روایت و ... برای برگزاری مسابقه نقاشی ۲- اطلاع رسانی در بین کودکان و نوجوانان به صورت عمومی و در مواقع نماز جماعت ۳- ثبت نام از علاقمندان برای شرکت در مسابقه و اعلام زمان مسابقه و تهیه وسایل مورد نیاز ۴- برگزاری مسابقه در یک فضای دوستانه در کانون ۵- انتخاب برترینها و تقدیر از آنان
	پیشنهادهات	از موضوعات مختلف می توان برای اجر ای برنامه استفاده کرد اجرای این برنامه بصورت جشنواره های محلی و روستائی و در مناسبت های ملی و مذهبی مناسب به نظر می رسد.

برنامه الگویی شماره ۴۵

آموزشی	عنوان برنامه	محراب اندیشه (گلبنگ مسجد)
	تعریف برنامه	برنامه ای برای تولید نشریات کانونی و حضور رسانه ای
	هدف کلی	حضور جدی در عرصه اطلاع رسانی و رسانه های مکتوب و دیداری
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	این برنامه شامل مجموعه برنامه ها در عرصه رسانه های دیداری و نوشتاری مانند ساخت وبلاگ و وبسایت کانون، انتشار نشریه داخلی کانون، فعال کردن سامانه پیامکی کانون می باشد ۱- شناسایی افراد توانمند در هر بخش و دعوت از آنان برای همکاری ۲- برگزاری کلاسهای آموزش نشریه و وبلاگ و ... برای آشنایی بیشتر علاقمندان ۳- تشکیل گروه در هر بخش و انجام تخصصی تر فعالیتها
	پیشنهادهای	

برنامه الگویی شماره ۴۶

آموزشی / پرورش روح و روان / تربیتی	عنوان برنامه	داستان نویسی
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت تکریم اندیشه - ارائه توانمندی های جوانان و نوجوانان
	هدف کلی	انتقال پیام - کسب تجربه - عبرت گیری - اثرگذاری - الگوسازی - تفکر - بیان عواطف شناخت شخصیت ها - پاسخ به چراها - تلفیق تخیل و تعقل
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱- شروع نمودن از داستان های کوتاه و ساده بهترین روش برای کسب تجربه است. برای مثال برای اولین بار نوشتن داستان سرگذشت زندگی خود را بر روی صفحه کاغذ نشانه. ۲- شناخت اجزای داستان و استفاده ی مناسب در ساختار آن بسیار حائز اهمیت است. ۳- انتخاب قالب و شیوه ی خوب بسیار مهم است. ۴- با تلفیق خیال و عقل می توان به طرحی خوب و قابل دفاع دست یافت. ۵- ارائه ی پیام های مستقیم و غیرمستقیم در داستان بر محتوای آن تأثیر بسزایی دارد. ۶- در داستان نویسی تاریخی باید به اسناد و منابع رجوع کرد و با اساتید مشورت کرد.
	پیشنهادهای	

برنامه الگویی شماره ۴۷

پروژه - تن	عنوان برنامه	جشنواره بازی های سنتی و محلی
	تعریف برنامه	برنامه ای محلی برای ایجاد نشاط و انسجام در بین اعضاء کانون
	هدف کلی	شناسائی و معرفی بازی های سنتی و سالم
	مخاطبان	جوانان ونوجوانان
	شیوه اجرا	۱- برنامه ریزی و زمانبندی برنامه هاو تقسیم کار در بین افراد مسئول اجرای برنامه ۲- اطلاع رسانی به صوت نصب اطلاعیه بر روی برد مسجدو اماکن پرجمعیات محله از جمله مدارس ۳- دعوت از افراد توانمند در بازیهای محلی برای بهره مندی از نظرات و پیشنهادات آنان و داوری بازیها ۴- شناسایی بازیهای محلی با کمک اساتید ورزشهای محلی ۵- ثبت نام از افراد علاقمند به شرکت در جشنواره ۶- برگزاری جشنواره ۷- تقدیر از برترینها
	پیشنهادهات	ویژه کانون های روستایی و عشایری

برنامه الگویی شماره ۴۸

آموزشی	عنوان برنامه	کلاس آموزش خطاطی (مشق عشق)
	تعریف برنامه	برنامه ای آموزشی برای آموزش های هنری
	هدف کلی	۱- آموزش مهارتهای هنری در کانون مساجد ۲- ایجاد حس رضایت مندی از حضور در مسجد
	مخاطبان	جوانان ونوجوانان
	شیوه اجرا	۱ - شناسایی اساتید ودعوت از ایشان ۲ - اطلاع رسانی برگزاری و دعوت از بین علاقمندان برای شرکت در کلاس ۳ - استفاده از جملات کوتاه دینی به خصوص حدیث ۴ - آماده سازی فضای کلاس ۵ - تهیه وسایل مورد نیاز کلاس
	پیشنهادهات	۱ - در صورت نبود استاد می توان فردی در محل که دارای خط خوش است به عنوان استاد استفاده نمود . ۲ - به متریان تذکر داده شود تمام موارد اخلاقی وانضباط وهمچنین نظافت رعایت شود ۳- در صورت کمبود مکان برای برگزاری تمام کلاسها می توان از مدارس نزدیک مسجد استفاده نمایند

برنامه الگویی شماره ۴۹

پروژه - روح و روان	عنوان برنامه	جشنواره بازی های رایانه ای
	تعریف برنامه	برنامه ای در جهت معرف بازی های سالم و ایجاد نشاط
	هدف کلی	توجه به نیازهای کودکان و نوجوانان و جوانان
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱-شناسایی بازیهای سالم با تاثیرگذاری مثبت . ۲-شناسایی افراد آشنا به بازیهای رایانه ای برای مشورت گرفتن از آنان ۳-دعوت از کودکان و نوجوانان با حضور خانواده های آنان ۴-معرفی بازیهای سالم و برگزاری مسابقه از این بین بازیهای منتخب در بین کودکان و نوجوانان ۵-تشویق متتخبان در بازیهای رایانه ای
	پیشنهادهات	پیشنهاد میشود این برنامه در سطوح مختلف سنی برگزار شود. از ظرفیت های خانه های فرهنگ دیجیتال استفاده شوددر انتخاب بازی های رایانه ای اصول فرهنگی تربیتی و اعتقادی دقت شود .

برنامه الگویی شماره ۵۰

پروژه - روح و روان / تربیتی	عنوان برنامه	زیارت مضاجع مطهر
	تعریف برنامه	بازدید گروهی اعضا از مزاجع مطهر و آشنایی با سیره آنها
	هدف کلی	الگوگیری از سیره عملی ایشان- کسب تجربه- آشنایی باتاریخ زندگی ائمه معصومین- عبرت گرفتن از تاریخ- زنده شدن دلها- ایجاد انس و محبت- در هم کوبیدن شیطان - اخذ شفاعت- یاد خداوند
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱- ایجاد امکانات لازم من جمله مکان، تجهیزات و ... ۲- برنامه ریزی محتوایی و اجرای مناسب آن ۳- حدالمقدور رعایت همسالان در زیارت اماکن شریف ۴- بیمه ی افراد و تکمیل فرم رضایتمندی اولیای شرکت کنندگان ۵- تقویت روحیه ی مشارکت و همدلی در بین اعضای شرکت کننده
	پیشنهادهات	

برنامه الگویی شماره ۵۱

آموزشی - اصول اعتقادی / تربیتی	عنوان برنامه	طرح گردشگری وسیر و سفر دختران زیر ۹ سال (۷-۹)
	تعریف برنامه	آموزش غیر مستقیم و به صورت عملی همراه با اردو
	هدف کلی	۱ - آموزش احکام واجب دین به صورت غیر مستقیم ۲ - گردش در فضای آزاد و سرسبز و ایجاد نشاط و شادی در کودکان ۳ - توأم کردن آموزش معنویت با نشاط و شادی برای اثر گذاری بیشتر
	مخاطبان	نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- تقسیم کلاس به گروه های ۶ یا ۷ نفره که بتوان راحت آنان را کنترل کرد ۲- سرپرست حتماً خانمی محجبه و با فن بیان خوب و دوستانه و کاملاً آشنا به آموزش احکام بانوان مخصوصاً حجاب ۳- انتخاب دو دختر محجبه بالای ۹ سال که نسبت به حجاب آشنایی دارند به عنوان همراه و معرفی آنان به عنوان کمک سرپرست و بیان این مطالب در گروه که این دو نفر بزرگ شدند و به سن تکلیف رسیده اند می توانند کمک سرپرست باشند ۴- تشویق و تمجید از دو کمک سرپرست در ابتدای حضور در جمع دختران و بیان این مطلب که هر دختر به سن تکلیف برسه باید حجابش را رعایت کنه ۵- سعی شود مکانی برای گردش انتخاب شود که دارای حداقل نماز خانه و وضو خانه باشد و از لحاظ ایمنی مکان مناسبی باشد ۶- برای اجرای بعضی از بندها تلاش شود ولی ترجیحاً روزهای اول فقط به آموزش غیر مستقیم حجاب پرداخته شود بعد به آموزش اهمیت نماز و وضو پرداخته شود ۷- سرپرست گروه حتماً از قصه های قرآنی به مدت یک ربع یا نیم ساعت برای کودکان بیان کند
	پیشنهادهای	۱ - سرپرست به آموزش گام به گام پیشروی کند و رفتار خوب و شایسته ای کودکان را جذب خود خواهد کرد ۲ - با کودکان برای دیدن هم در مسجد قرار بگذارید و بیان کنید حتی اوقات فراغت هم تمام شود آنه همدیگر را در مسجد می بینند ۳ - دادن هدیه های کوچک و کم هزینه کودکان را کاملاً خوشحال خواهد کرد و این امر در ذهن آنها خواهد ماند ۴ - از کمک سرپرستها و بچه ها در خصوص داشتن دختر خاله پسر خاله سؤال شود و ابتدا از کمک سرپرستها که نحوه برخوردتان با آنان چطور است و آموزش اولیه محرم و نامحرم شروع شود ۵ - این طرح را می توان برای پسران ۱۳-۱۵ ساله هم انجام داد.

برنامه الگویی شماره ۵۲

آموزشی	عنوان برنامه	نویسندگی
	تعریف برنامه	برنامه ای به منظور تقویت مهارت های نویسندگی اعضا
	هدف کلی	تولید فکر- آرامش روان- شناخت شخصیت- بازگو کردن اندیشه و فکر- حفظ دانش و اندیشه نشاط ممدوح- تخلیه ی افکار بد- مهارت یابی- شکوفایی استعدادها- انتقال تجربه و خاطره- ابتکار و خلاقیت - برقراری ارتباط مؤثر
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱-شناسایی افراد توانمند در نویسندگی به عنوان استاد ۲-اطلاع رسانی به عموم برای شناسایی علاقمندان به نویسندگی ۳-موضوعات پیشنهادی از سوی اساتید برای نویسندگی برسی شود و موضوعات صحیح و درخورشان مسجل باشد ۴-برگزاری مسابقه نوشتن مانند تلخیص کتاب ، خاطره نویسی
	پیشنهادهات	بهرتر است برای شروع در مسابقه تلخیص از کتابهای کم حجم استفاده شود

برنامه الگویی شماره ۵۳

آموزش - هنری	عنوان برنامه	ترمه (کلاس آموزش هنر های دستی)
	تعریف برنامه	برنامه ای آموزشی برای آموزش های هنری لازم
	هدف کلی	۱ -آموزش هنر در فضای معنوی ۲ -ایجاد اشتغال و درآمد ۳ -پاسخگویی به نیاز اوقات بانوان در مناطق مختلف
	مخاطبان	بانوان
	شیوه اجرا	۴ -شناسایی اساتید ودعوت برای همکاری از ایشان ۵ -تهیه امکانات مورد نیاز برگزاری کلاس ، مانند چرخ خیاطی ۶ -هماهنگی با دبیر خانه کانونهای مساجد برای دعوت از اساتید فنی حرفه ای ۷ -هماهنگی با دبیر خانه کانونهای مساجد برای اعطای مدرک معتبر فنی حرفه ای
	پیشنهادهات	۸ -۱- در صورت عدم دسترسی به ادارات فنی حرفه ای می توان از مربیان دارای مدرک معتبر فنی حرفه ای استفاده نمود و برای اعطای مدرک از سوی فنی حرفه ای از قبل هماهنگ کرد ۹ -۲- در مناطق روستایی و محروم با توجه به عدم دسترسی به امکانات وعدم تهیه امکانات از سوی دبیرخانه با هماهنگی وصحب با اهالی محل ، وسایلی چون چرخ خیاطی واز خود مردم تهیه شود

برنامه الگویی شماره ۵۴

آموزش - فنی و حرفه ای	عنوان برنامه	آموزش های فنی و حرفه ای (تلاش)
	تعریف برنامه	برنامه ای آموزشی برای آموزش های فنی و حرفه ای
	هدف کلی	آموزش مهارت های فنی حرفه ای در کانون مساجد ۱ - آماده سازی فرد از طریق مسجد برای ورود به مشاغل آزاد و خود کفا ۲ - ایجاد حس رضایت مندی از حضور در مسجد
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱ - مراجعه به اداره فنی حرفه ای شهرستان برای انعقاد قرار داد ۲ - اطلاع از چگونگی استفاده از ظرفیت اداره فنی حرفه ای از طریق دبیرخانه استان ۳ - در صورت بستر سازی توسط دبیرخانه کانون های مساجد ، اعلام علاقه مندی کانون برای حضور در مراکز فنی حرفه ای
	پیشنهادهای	

برنامه الگویی شماره ۵۵

پروزش - تن / پروزش - روح و روان	عنوان برنامه	تیراندازی
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت ایجاد آمادگی جسمانی و نشاط روحی
	هدف کلی	عمل به روایات - افزایش اعتماد به نفس - آرامش روانی - نشاط ممدوح - افزایش دقت آمادگی برای شرکت در جهاد - تمرین تمرکز - افزایش دقت - دشمن شناسی
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱ - رعایت نکات ایمنی و اجرا در محیط امن از تأکیدات مهم در این ورزش است. ۲ - در تیراندازی از تجربه و نصایح مربیان کار آزموده استفاده نمائیم. ۳ - برای اجرای این ورزش حتماً نباید اسلحه و ... باشد می توان با وسایل بسیار ساده من جمله دارت و ... استفاده نمود.
	پیشنهادهای	پیشنهاد می شود جهت دشمن شناسی عکس دشمنان اسلام و انقلاب را در وسایلی همچون دارت ، سیبل و الصاق نموده و در مواقع مناسب نسبت به توضیح پیرامون آن اقدام نمود .

برنامه الگویی شماره ۵۶

آموزشی / تربیتی - تبلیغی	عنوان برنامه	ارمغان
	تعریف برنامه	برنامه در جهت ترویج معارف دینی و ارزشی
	هدف کلی	حضور جدی و اثر گذار در فضای مجازی
	مخاطبان	جوانان و نوجوانان
	شیوه اجرا	۱- شناسایی افراد متدین و ماهر در حوزه مجازی و دعوت از آنان برای فعالیت ۲- استفاده از مطالب تاثیر گذار برای آموزش مطالب دینی ۳- ارائه مطالب تهیه شده به یک نفر متخصص حوزه دین برای اظهار نظر ۴- به روز کردن وبلاگهای دینی
	پیشنهادهات	پیشنهاد میشود این برنامه در سطوح مختلف سنی برگزار شود.

برنامه الگویی شماره ۵۷

پروزش - تن	عنوان برنامه	ورزش شنا
	تعریف برنامه	برنامه ای جهت ایجاد روحیه نشاط و آمادگی جسمانی
	هدف کلی	ارتباط عاطفی و دوستی - کسب مهارت - آموزش مهارت شنا - سلامت جسم و روان - افزایش قدرت بدنی - تجربه افزایی - نشاط ممدوح - تسلط بر جسم - عمل به سیره ی نبوی - آرامش بخش - داشتن نظم
	مخاطبان	نوجوانان و جوانان
	شیوه اجرا	۱- انتخاب استخر بهداشتی و ایمن از نکات مهم است. ۲- برای کاستن از هزینه های مالی، مشارکت دادن خود اعضا کانون مناسب است. ۳- بیمه نمودن همه ی شرکت کنندگان ضروری است. ۴- در صورت امکان، همراه داشتن مربیان شنا بهتر است. ۵- اجرای برنامه های نشاط آور دینی همراه با شنا در قبل یا حین یا بعد از آن مثل حضور در نماز جماعت مسجد و ... ۶- مشارکت خود نوجوانان در هزینه و اجرای برنامه
	پیشنهادهات	

فصل ششم

نمونه فرم های اوقات فراغت

کانون های فرهنگی هنری مساجد

پیوست شماره ۱: شناسنامه پایگاه اوقات فراغت «آسمانی ها»

استان:	شهرستان:	مسجد:	کانون:
کانون شهری ☐ روستایی ☐		شماره سریال کانون:	تاریخ شروع طرح فراغت:
جنسیت مخاطبان: دخترانه ☐ پسرانه ☐		مقطع سنی: کودک ☐ نوجوانان ☐ جوانان ☐ بزرگسالان ☐	
آدرس دقیق کانون:			
تلفن تماس پایگاه فراغت		تلفن همراه مدیر طرح :	
تعداد دوره های آموزشی برنامه ریزی شده:		تعداد دوره های تربیتی برنامه ریزی شده:	
تعداد دوره های ورزشی برنامه ریزی شده:		تعداد اردو های برنامه ریزی شده به نفر:	

نام و نام خانوادگی مدیر مسئول کانون:

امضاء

توضیح: این فرم در ابتدای شروع فصل فراغت توسط مدیر مسئول کانون با مراجعه به سامانه ی اینترنتی آسمانی ها تکمیل و کد ویژه ی پایگاه اوقات فراغت دریافت می گردد.

پیوست شماره ۲: نمونه کارت شناسایی مربیان اوقات فراغت

	«آسمانی»
	طرح تابستانه اوقات فراغت
	کانون فرهنگی هنری -----
	نام و نام خانوادگی: -----
	نام پدر: ----- شماره ملی: -----
مهر و امضای کانون	

پیوست شماره ۳: درخواست عضویت در طرح تابستانه (آسمانی ها)

کانون فرهنگی هنری -----

۱- مشخصات متقاضی:

ممل الصاق عکس ۴ × ۳	نام:		
	نام خانوادگی:		
	نام پدر:	شماره شناسنامه:	شماره ملی:
	تاریخ تولد:	جنسیت: ☐ زن ☐ مرد	مذهب: ☐ تسنن ☐ شیعه
	محل تولد:	تحصیلات:	رشته تحصیلی:
	شغل پدر:	شغل مادر:	میزان ارتباط با کانون: سال
نشانی منزل:			
تلفن همراه: تلفن منزل: تلفن تماس ضروری:			

۲- جدول مشخصات دوره های فراغتی درخواست شده

ردیف	عنوان	مقطع	مبلغ شهریه	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				
۵				
۶				
۷				
۸				
			مبلغ شهریه	
			مبلغ تخفیف	
			مبلغ کل	

اینجانب..... داوطلب شرکت در طرح اوقات فراغت (آسمانی ها) کانون فرهنگی هنری..... اظهار می دارم:

- (الف) ملزم به رفتار بر اساس شئونات مسجد و کانون فرهنگی هنری مسجد می باشم.
- (ب) حضور مرتب و فعال در برنامه های مهارتی و عمومی کانون و تلاش پیگیر در زمینه ی فعالیتی که داوطلبانه عهده دار می شوم.
- (ج) همکاری مداوم با اساتید، مربیان مسئولین و دیگر اعضای کانون.
- (د) پوشش مناسب و رعایت آداب و اخلاق اسلامی در کلیه ی شئونات زندگی، حسن برخورد با کلیه اعضاء ومسئولین
- (ه) ☐ درخواست عضویت در کانون فرهنگی هنری مسجد و فعالیت مستمر در آن را دارم.

نام و نام خانوادگی داوطلب

امضاء و تاریخ محل تأیید و مهر کانون

[illegible]

نام و نام خانوادگی و امضاء مسئول جذب و ساماندهی کانون: نام و نام خانوادگی و امضاء مدیر مسئول کانون:

در خانه کانون دانش آموزان مسجد

فرم پذیرش مربیان کانون های فرهنگی هنری مساجد

۱- مشخصات فردی

نام و نام خانوادگی:	نام پدر:	تاریخ تولد:
شماره شناسنامه:	صادره از:	شماره ملی:
میزان تحصیلات:	رشته تحصیلی:	تلفن همراه:

۲- شرح سوابق تدریس:

ردیف	محل تدریس	سال	موضوع و دروس تدریس شده

تعهدنامه:

اینجانب از لحاظ شرعی و اخلاقی تعهد مینمایم که تا پایان موعده مقرر مسئولیت تدریس در موضوع را در کانون فرهنگی و هنری مسجد / مرکز تابستانی پذیرفته و به طور منظم و منضبط، دانش آموختگان تحت نظر را در حد توان به اهداف تعیین شده در طرح رسانده و در این زمینه با مسئولین مربوطه هماهنگی لازم را به عمل آورم.

نشانی دقیق محل کار:
تلفن:

نشانی دقیق محل سکونت:
تلفن:

تاریخ و امضاء مربی

تاریخ و امضای مسئول آموزش و پژوهش کانون

جدول هفتگی فعالیت ها و برنامه های کانون

پیوست شماره ۶: فرم ارزیابی استاد (مری) توسط مسئول آموزش کانون (مورد استفاده از کلاسهای اوقات فراغت)

نام و نام خانوادگی استاد:					موضوع مورد تدریس:
مدت تدریس در هفته:					کل ساعات حضور در پایگاه:
ردیف	معیارها	امتیاز			
		ضعیف	متوسط	خوب	بسیار خوب
۱	حضور به موقع و منظم استاد				
۲	تکمیل فرمهای مربوط به محتوا و اطلاعات کلاس				
۳	کیفیت تدریس موضوعات آموزشی				
۴	چگونگی رفتار و برخورد با متربیان				
۵	استفاده از خلاقیت و ابتکار در تدریس برای ایجاد علاقمندی متربیان				
۶	تشویق متربیان به شیوه های مختلف				
۷	هماهنگی با مسئول اجرای اوقات فراغت کانون				
۸	رضایت نسبی متربیان از استاد				
۹	توجه به یادگیری متربیان و برگزاری آزمون				
۱۰	ارائه نظرات و پیشنهادات سازنده برای بهبود وضعیت تدریس در سالهای آتی				
	ارزیابی کلی				

مدیرمسئول کانون:

نام و نام خانوادگی:

مسئول آموزش و پژوهش کانون:

نام و نام خانوادگی:

بسمه تعالی

فرم ارزشیابی مربیان توسط مربیان طرح آسمانی ها

پرسشنامه حاضر به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی و تربیتی کانون تنظیم شده است. پاسخ های دقیق و صادقانه شما احترام به حقوق مربیان و مربیان بوده و اطلاعات حاصله به صورت محرمانه نگهداری خواهد شد.

نام استاد:		موضوع تدریس:		تاریخ تکمیل:		
ردیف	شاخص های ارزشیابی	عالی	بسیار خوب	خوب	متوسط	ضعیف
۱	تسلط به موضوع مورد آموزش					
۲	توانایی در تدریس و انتقال مطالب					
۳	داشتن طرح درس مناسب و جامعیت و پیوستگی در ارائه ی مطالب					
۴	شرکت دادن مربیان در مطالب					
۵	ایجاد انگیزه در مربیان جهت مطالعه و تحقیق بیشتر					
۶	نحوه مدیریت کلاس (نظم و زمان)					
۷	استفاده از ابزار کمک آموزشی (پاورپوینت، فیلم و...)					
۸	ارائه کار عملی و گروهی به مربیان					
۹	رعایت آداب و شئونات فرهنگی و اعتقادی و احترام متقابل					
۱۰	واکنش معقول به پیشنهاد ها و انتقاد ها ی مربیان					
۱۱	گشاده رویی مربیان و تکریم مربیان					
۱۲	ارائه مطالب تربیتی و اخلاقی در کنار مباحث آموزشی					
۱۳	برگزاری آزمون های میان دوره جهت سنجش پیشرفت مربیان					

در صورتی که پیشنهاد و انتقادی در جهت بهبود کیفیت تدریس مربیان در این قسمت بنویسید

واحد نظارت و ارزشیابی

پیوست شماره ۸: جدول ریز هزینه های فعالیت ها و برنامه های اوقات فراغت (آسمانی ها) کانون -----

عنوان سند:										تاریخ تنظیم: ---/---/---										شماره سند: -----										شماره صفحه: ----																			
ردیف										عنوان هزینه کرد										تاریخ										مبلغ به ریال										توضیحات									

نکته: در صورت نیاز به اضافه شدن سطر ها سند هزینه در چند صفحه تنظیم می گردد با دقت به این نکته که جمع هر صفحه در پایان آن و جمع در سطر اول صفحه بعد قید می شود . در انتها جمع کل سند هزینه در انتهای جدول صفحه آخر قید می شود.
تمام هزینه ها می بایست به صورت فاکتور و به ترتیب ثبت در سند هزینه پیوست شود.

نام و نام خانوادگی و امضاء مسئول مالی و پشتیبانی: نام و نام خانوادگی امضاء مدیر مسئول کانون:

عنوان کلاس:		نام مربی:		روزهای تشکیل کلاس:		ساعت تشکیل کلاس:	
ردیف	نام خانوادگی	نام	تاریخ تشکیل کلاسها	جمع کل جلسات حضور در کلاس			
				شماره جلسه	نام پدر		
1				1	20		
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							

133

پیوست شماره ۱۰۵: نمونه جدول برنامه هفتگی (آموزشی و تربیتی) کانون

شب	نماز مغرب و عشاء	عصر			نماز ظهر و عصر	صبح		ساعت
		۲۰ - ۱۸	۱۸ - ۱۶	۱۶ - ۱۴		۱۲ - ۱۰	۱۰ - ۸	
۲۳ - ۲۱								ایام هفته
								شنبه
								یکشنبه
								دوشنبه
								سه شنبه
								چهارشنبه
								پنجشنبه
								جمعه

نکته: این فرم می تواند بصورت فصلی یا ماهانه تنظیم گردد.

ردیف	عنوان کلاس	تعداد کلاس	تعداد شرکت کنندگان	نام و نام خانوادگی مدرسان، مربیان	مدرک	شماره تماس مربی
				جمع		

نام و نام خانوادگی تنظیم کننده

نام: _____ نام خانوادگی: _____ نام پدر: _____ شماره ملی: _____		ستاد عالی کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور کارنامه متریان طرح اوقات فراغت آسمانی ها کانون فرهنگی هنری -----			
ردیف	عنوان دوره	تعداد جلسه	حضور در جلسه	امتیاز آزمون	توضیحات مربی
۱					
۲					
۳					
۴					
۵					
۶					
۷					
۸					
۹					
۱۰					
		معدل			
معاون آموزش و پژوهش کانون نام و نام خانوادگی: _____ تاریخ: _____ امضاء: _____		مدیر مسئول کانون فرهنگی هنری نام و نام خانوادگی: _____ تاریخ: _____ امضاء: _____		بدین وسیله گواهی می شود متربی فوق در طرح تابستانه اوقات فراغت «آسمانی ها» کانون فرهنگی هنری ----- در سال ----- شرکت و موفق به کسب امتیاز مندرج در جدول فوق گردیده است.	

تذکر: امتیاز آزمون پایان دوره به صورت طیف (عالی، خیلی خوب، خوب، متوسط و ضعیف) مشخص شود.

بسمه تعالی

عالم ترین مردمکسی است که علم دیگران را به علم خود بیفزاید.

پیامبر اکرم (ص)

کانون فرهنگی هنری مسجد

تاریخ:/...../۱۳۰۰

شماره:

گواهینامه پایان دوره آموزشی

بدین وسیله گواهی می شود:

خواهر/برادر فرزند دارای شماره ملی.....

متولد:..... در طرح اوقات فراغت کانون (آسمانی ها) سال در رشته

..... شرکت نموده و با اخذ رتبه / نمره آن را با

موفقیت به پایان رسانده است.

مهر و امضاء مدیر مسئول کانون

کانون فرهنگی هنری

بنام خدا

«وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ»

و هر کس با میل و رغبت کار خیری انجام دهد، خداوند که به هر امری آگاه است، پاداش او را خواهد داد.

لوح سپاس

مساجد به عنوان مهمترین کانون الهام بخش و پایگاه اشاعه ی فرهنگ دینی محسوب می شود، بی تردید مساجد زیباترین پایگاه برای ارتباط معنوی و معنادار میان بنده با خالق هستی است. «وَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا»

آنان که سیر ملکوتی رسیدن به خوبی ها را از خانه های خدا آغاز کردند در مسیری گام نهادند که انتهای آن طهارت و انس با خداست. «عَلَيْكُمْ بِاتِّبَانِ الْمَسَاجِدِ فَإِنَّهَا بَيْوتُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ وَمَنْ أَتَاهَا مُتَطَهِّرًا طَهَّرَهُ اللَّهُ مِنْ ذُنُوبِهِ»

سرور ارجمند برادر / خواهر

اکنون که به لطف الهی و تلاش سترگ خود فعالیت های چشمگیر و ماندگاری در برنامه ها و فعالیت های کانون فرهنگی هنری مسجد شاهد بودیم، بر خود وظیفه دانستیم از زحمات و تلاش های ارزشمند و ماندگار شما تقدیر و تشکر نماییم. توفیقات روز افزون جنابعالی را در ظل عنایات حضرت بقیه الله الاعظم (عج) آرزومندیم.

مدیر مسئول کانون فرهنگی هنری

امام جماعت مسجد

مسجد

نظام نامه جامع طرح غنی سازی اوقات فراغت «آسمانی»

پیوست شماره ۱۵: نمونه فرم بازدید و ارزیابی پایگاه های فراغت آسمانی ها

استان:					شهرستان:					مسجد:					کانون:				
کانون شهری ☐ روستایی ☐										کد پایگاه فراغتی:					شماره تماس:				
سطح کانون: فعال ☐ نیمه فعال ☐ راکد ☐										تاریخ بازدید: ---/---/۱۳ ساعت: ---:---									
جنسیت مخاطبان: دخترانه ☐ پسرانه ☐										مقطع سنی: کودکان ☐ نوجوانان ☐ جوانان ☐ بزرگسالان ☐									

ردیف	ردیف	ملاکهای ارزشیابی	امتیاز (جمع امتیاز ۲۰۰)				
			عالی ۸	خوب ۷	متوسط ۶	ضعیف ۵	ضعیف ۴
منابع آسمانی	۱	استفاده از ثبت نام و تکمیل فرمهای مندرج در نظام نامه اوقات فراغت .					
	۲	تشکیل ستاد اوقات فراغت و شورای اجرایی و آموزشی کانون و مستندسازی صورت جلسات					
	۳	نظم و انضباط در اجرای برنامه .					
	۴	ارتباط مستمر مسئول پایگاه با دبیرخانه استان و شرکت در جلسات استانی و پاسخ گویی به موقع.					
	۵	نحوه استفاده از نظام نامه و فرم های پیشنهادی مندرج .					
	۶	هماهنگی مستمر برنامه های با امام جماعت مسجد .					
	۷	همگرایی موثر با سایر نهادهای مستقر در مسجد به منظور جلوگیری از موازی کاری .					
	۸	استفاده از ظرفیت های فرهنگی ، آموزشی کانون به منظور غنی سازی اوقات فراغت (کتابخانه و ...)					
	۹	تنظیم برنامه های آموزشی و نصب در تابلو اعلانات جهت اطلاع متربیان.					
	۱۰	برنامه ریزی به منظور تشویق و ترغیب نوجوانان و جوانان جهت حضور در برنامه های «آ» و «ب» و تربیتی.					
	۱۱	تنظیم موضوعات آموزش براساس نیاز منطقه - نیاز سنجی آموزشی فرهنگی.					
	۱۲	جذب اساتید و مربیان مجرب و متعهد و متخصص .					
	۱۳	کیفیت تدریس مربیان و مدرسان از نظر آموزشی از رتو س سرفصل ها و منابع آموزشی .					
	۱۴	توانمندی مربیان در ارتباط با متربیان با دانش آموزان					
	۱۵	ایجاد زمینه مشارکت فکری و معنوی اولیاء تربیتی.					
	۱۶	ابتکارات و نوآوری و خلاقیت در ایجاد فضای مطلوب و با نشاط .					
	۱۷	جذب حداقل ۲۵ نفر عضو جدید در مقاطع مختلف .					
	۱۸	رعایت شئون اسلامی و اخلاقی از طرف عوامل اجرایی و آموزشی .					
	۱۹	جذب کمکهای نقدی و غیر نقدی مردمی و حق ثبت نام و استفاده از ظرفیت های نهادهای پشتیبان.					
منابع زمینی	۲۰	توجه ویژه به ترویج و ارتقای سطح معلومات و دانش دینی مخاطبین در موضوعات قرآنی، اعتقادی و اخلاقی .					
	۲۱	وجود برنامه منسجم ، نظام مند و مدون براساس الگوی حلقه های تربیتی .					
	۲۲	برگزاری آزمون پایان دوره .					
	۲۳	برگزاری مسابقات فرهنگی ، هنری و ورزشی با شیوه های متنوع جذاب.					

نظام نامه جامع طرح غنی سازی اوقات فراغت «آسمانی»

					شرکت متریان در نماز جماعت مسجد و جمعه و مراسم مذهبی.	۲۴	فرهنگی و تفریحی
					تبلیغات مناسب (نصب پلاکارد ، پوستر ، اطلاعیه و ...) بر اساس الگوی آسمانی ها .	۲۵	
					نمایش فیلم بازدیدهای علمی و اردود و ...	۲۶	
					برگزاری نمایشگاه کتاب ، روزنامه دیواری ، آثار متریان و نشست های فرهنگی.	۲۷	
					اهتمام به بزرگداشت مناسبت های مذهبی ، ملی و فرهنگی مقارن با ایام فراغت.	۲۸	
					برگزاری حداقل ۲ اردوی فرهنگی و تفریحی.	۲۹	
					برگزاری حداقل ۵ دوره علمی آموزشی.	۳۰	
					برگزاری حداقل ۲ مسابقه فرهنگی.	۳۱	
					برگزاری حداقل ۲ برنامه فرهنگی ورزش.	۳۲	
					تهیه و استفاده از فضا و امکانات آموزشی (تلویزیون ، ویدئو ، ویدئو پروژکشن ، کتابهای لازم ، دفاتر حضور و غیاب) .	۳۳	تأمین امکانات رفاهی
					تأمین امکانات رفاهی مانند " آب سرد" امکانات ایمنی و بهداشتی و ... "	۳۴	
					جمع		
					جمع کل		

اهم گزارش بازدید

نقاط ضعف		نقاط قوت	
۱-		۱-	
۲-		۲-	
۳-		۳-	
پیشنهاد های اصلاحی			

مشخصات ارزیاب

نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ

اینجانب در تاریخ:----- در محل کانون حاضر و با بررسی دقیق محیطی، اسناد موجود و مصاحبه با مجریان و متریاناز فعالیت های فراغتی کانون فرهنگی هنری:----- بازدید و ارزیابی نمودم.

امضاء ارزیاب

پیوست شماره ۱۶: نمونه فرم جمع بندی فعالیت های پایگاه اوقات فراغت «آسمانی ها»

استان:		شهرستان:		مسجد:		کانون:	
کانون شهری ☐ روستایی ☐		کد پایگاه فراغتی:		مدیر مسئول:		شماره تماس:	
مخاطبان: تعداد مخاطبان طرح اوقات فراغت کانون به نفر و به تفکیک قید شود							
ردیف	جنسیت	کودک (۴ تا ۸ سال)	نوجوان (۹ تا ۱۳ سال)	نوجوان (۱۴ تا ۲۰)	جوان (۲۱-۳۰)	بزرگسال (۳۰+)	جمع
۱	برادر						
۲	خواهر						
جمع مخاطبان							
دوره ها و فعالیت های برگزار شده							
	کلاس آموزشی	برنامه های ورزشی	برنامه های فرهنگی	مسابقات	اردوها درون استانی	اردو های برون استانی	
دوره							
شرکت کننده							
میزان جذب اعتبارات اوقات فراغت							
دبیرخانه:		ریال		هزینه ثبت نام:		ریال	
کمک های مردمی:		ریال		جمع درآمد:		ریال	
میزان هزینه کرد اعتبارات							
آموزشی و فرهنگی:		ریال		سرمایه ای:		ریال	
مصرفی:		ریال		جمع هزینه ای:		ریال	
اینجانب: مدیر مسئول کانون فرهنگی هنری: با دقت تمام اطلاعات مندرج در این فرم را تکمیل و صحت آن را تایید می نمایم. امضاء و تاریخ							

صور جلسه ساد اوقات فراغت

شماره جلسه:	تاریخ:	مکان برگزاری:		رئیس جلسه:
شماره و تاریخ دعوتنامه:	زمان شروع و خاتمه:			
	الی			
دیبر جلسه:	موضوع جلسه: —			
مدعویین:				
حاضرین:	مصوبات:			
غایبین:				
دستور جلسه بعد:				
	امضاء	نام و مسئولیت	امضاء	نام و مسئولیت
تاریخ جلسه بعد:				

بسمه تعالی فرم درخواست مجوز اردو / بازدید 																													
از کانون فرهنگی هنری ----- به دبیرخانه هیات هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی هنری مساجد استان ---- با سلام و احترام احتراماً بدینوسیله به استحضار می رساند این کانون در نظر دارد برنامه ی اردو / بازدید ----- از تاریخ ----/----/۱۳ لغایت ----/----/۱۳ برای تعداد ----- نفر از متربیان پسر ☐ دختر ☐ عضو کانون (به شرح لیست پیوست) برگزار نماید لذا خواهشمند است دستور فرمایید در جهت صدور مجوز اقدام مقتضی مبذول گردد. ضرورت اجرا و اهداف این برنامه عبارت است از: ۱- ۲- ۳- مشخصات عوامل اجرایی این برنامه <table border="1"><thead><tr><th>ردیف</th><th>نام و نام خانوادگی</th><th>مسئولیت</th><th>شماره ملی</th><th>شماره تلفن همراه</th><th>توضیحات</th></tr></thead><tbody><tr><td></td><td></td><td>سرپرست اردو</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table> مهر و امضای مدیر مسئول کانون						ردیف	نام و نام خانوادگی	مسئولیت	شماره ملی	شماره تلفن همراه	توضیحات			سرپرست اردو															
ردیف	نام و نام خانوادگی	مسئولیت	شماره ملی	شماره تلفن همراه	توضیحات																								
		سرپرست اردو																											

تذکر: به آیین نامه اردو ها در فصل شیوه نامه های اجرایی مراجعه شود

لیست مشخصات نفرات شرکت کننده شامل: نام و نام خانوادگی، نام پدر، شماره شناسنامه، شماره ملی و تلفن برای نفرات اعزامی در طول مدت اردو یا بازدید بیمه حوادث انجام شود

فرم رضایت نامه اردو و بازدید

اینجانب ولی (سرپرست) خانم / آقای به

شماره ملی رضایت خود را از شرکت نامبرده در اردوی

فرهنگی/هنری/آموزشی/تفریحی طرح آسمانی ها که از تاریخ لغایت

در محل برگزار می گردد اعلام داشته و ضمناً صحت و سلامت کامل

جسمی و روحی وی را نیز تأیید می نمایم.

امضاء ولی (سرپرست)

نکته: تمام اعضا شرکت کننده در اردو باید بیمه گردند و قبل از حرکت نسبت به تهیه اقلام مورد نیاز اطلاع کسب کنند.

بسمه تعالی

مجوز اردو / بازدید

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
دبیرخانه کانون های فرهنگی هنری مساجد
استان

تاریخ:.....
شماره:.....
پیوست:.....

به کلیه نیروهای نظامی، انتظامی، امدادی و خدماتی

با سلام و احترام

احتراماً بدین وسیله به استحضار می رساند اردو / بازدید -----
از تاریخ-----/-----/۱۳ لغایت-----/-----/۱۳ برای تعداد --- نفر از متربیان پسر ☐ دختر ☐ عضو
کانون فرهنگی هنری----- به شرح لیست پیوست (ممه‌ور به مهر و امضای این
دبیرخانه) بهسرپرستی آقای / خانم ----- در حال برگزاری است؛ لذا
خواهشمند است در این خصوص همکاری لازم مساعدت فرمایید.

مهر و امضای دبیرخانه
کانون های فرهنگی هنری مساجد
استان

تذکرات:

۱. این مجوز بدون مهر و امضای دبیرخانه و لیست اسامی پیوست فاقد اعتبار است.
۲. بیمه حوادث نفرات شرکت کننده الزامی است.
۳. رعایت کلیه ی ضوابط مندرج در آیین نامه اردویی کانون های فرهنگی هنری مساجد الزامی است

پیوست شماره ۲۱: نمونه فرم ارائه گزارش فعالیت کانون های فرهنگی هنری مساجد

فرم گزارش فعالیت	
شهرستان: کانون: شماره ثبت: عنوان برنامه: موضوع برنامه:	
تاریخ برگزاری: از لغایت به مدت روز از ساعت لغایت به مدت ساعت	
جغرافیای فرهنگی طرح: ملی ☐ استانی ☐ منطقه ای ☐ شهرستانی ☐ محلی ☐ مسجد ☐	
هدف:	
خلاصه فعالیت: (عناوین مهم و فهرست برنامه ها ذکر شود)	ماهیت برنامه: ☐ علمی ☐ پژوهشی ☐ فرهنگی ☐ قرآن و معارف ☐ مناسبت ها ☐ اوقات فراغت ☐ کتاب و کتابخوانی ☐ هنری ☐ تبلیغی ☐ تربیت بدنی ☐ سازمانی و تشکیلاتی ☐ پشتیبانی ☐ تولیدی ☐ سایر
	نوع برنامه: ☐ دوره آموزشی ☐ همایش ☐ جشنواره ☐ مراسم مذهبی ☐ تجهیز ☐ یادواره ☐ سمعی و بصری ☐ آتماشگاه ☐ مسابقه ☐ اردو ☐ بازدید و دیدار ☐ سایر
	مخاطبین: خواهر ☐ نفر برادر ☐ نفر جمع: بزرگسال ☐ جوان ☐ نوجوان ☐ کودک ☐ بدون محدودیت سنی ☐
	خروجی کیفی برنامه:
خروجی کمی برنامه:	
توضیحات تکمیلی:	کل مبلغ هزینه شده: ریال
تذکرات: - ارسال گزارشات بدون مهر کانون فاقد اعتبار می باشد. - ارسال گزارش مصور برنامه در قالب لوح فشرده الزامی می باشد. (پیوست شود) - جهت هر برنامه این فرم تکمیل گردد. - تمامی بخش های این فرم به صورت کامل تکمیل گردد.	تاریخ ارسال گزارش: / / مهر و امضای مدیر مسئول کانون

بسمه تعالی

حکم مسئولیت

تاریخ:.....

شماره:.....

پیوست:.....

جناب آقای / سرکار خانم:-----

با سلام و احترام

با عنایت به آیین نامه ستاد اوقات فراغت کانون های فرهنگی هنری مساجد و نظر به شایستگی های فردی، گروهی و دانش، تجربیات ارزنده، پشتکار، دقت و تعامل خوب جنابعالی در فعالیت های فرهنگی کانون و مسجد به موجب این حکم جنابعالی را به عنوان مسئول ستاد اوقات فراغت کانون منصوب می نمایم

شایان ذکر است اهم وظایف جنابعالی عبارتند از:

۱-

۲-

امید است با استعانت از خداوند متعال و با همت، درایت و پشتکاری که بحمداله از آن برخوردارید با همدلی، تلاش و مساعدت کلیه ی همکاران ارجمند، در به ثمر رسیدن اهداف کانون در جهت غنی سازی اوقات فراغت جوانان و نوجوانان موفق باشید.

از خداوند تبارک و تعالی موفقیت جنابعالی و سایر همکاران آن امور را در انجام امور محوله مسئلت می نمایم.

با آرزوی توفیقات الهی

نام و نام خانوادگی

مدیر مسئول کانون فرهنگی هنری---

فرم جمع بندی فعالیت های ستاد اوقات فراغت استان

استان:		تعداد کانون:		تعداد پایگاه فراغتی:		تعداد پایگاه ثبت شده در سامانه:	
تعداد جلسات اوقات فراغت در استان:		تعداد مصوبه:		تعداد جلسات اوقات فراغت در شهرستان ها:		تعداد مصوبه:	
تاریخ جلسه افتتاحیه: ---/---/۱۳		محل جلسه:		تعداد مدعوین:		میهمانان ویژه:	
شرح جلسه:							
تعداد جلسات توجیهی اوقات فراغت:		(نفر ساعت)		مکان جلسات:			
شرح شیوه نظارت و ارزیابی پایگاه ها:							
تعداد پایگاه های بازدید شده توسط ستاد استان:				تعداد تعداد پایگاه های بازدید شده توسط کانون های معین:			
مخاطبان : تعداد مخاطبان طرح اوقات فراغت کانون به نفر و به تفکیک قید شود							
ردیف	جنسیت	کودک (۴ تا ۸ سال)	نوجوان (۹ تا ۱۳ سال)	نوجوان (۱۴ تا ۲۰)	جوان (۲۱-۳۰)	بزرگسال (۳۰+)	جمع
۱	برادر						
۲	خواهر						
		جمع مخاطبان					
دوره ها و فعالیت های برگزار شده در پایگاه های استان							
		کلاس آموزشی	برنامه های ورزشی	برنامه های فرهنگی	مسابقات	اردوهای درون استانی	اردو های برون استانی
دوره							
شرکت کننده							
فعالیت های تبلیغی و اطلاع رسانی: ۱- ۲- ۳- ۴- ۵-							
بکارگیری ظرفیت های فراغتی کانون ها: ۱- ۲- ۳- ۴-							
نقاط ضعف				نقاط قوت			
۱- ۲- ۳-				۱- ۲- ۳-			
عناوین فعالیت های ویژه استانی:							
۱- ۲- ۳-				۴- ۵- ۶-			
اینجانب: مسئول دبیرخانه کانون های فرهنگی هنری مساجد استان							
صحت آن را تایید می نمایم.							
امضاء و تاریخ							
توضیحات:							
کلیه مستندات به شرح آیین نامه نظارت و ارزیابی، ستاد های استانی و شهرستانی اوقات فراغت پیوست شود.							

صحیفه استقامت

ای سید ما، ای مولای ما

ما آنچه باید بکنیم، انجام می دهیم؛ آنچه باید هم گفت هم گفتیم و خواهیم گفت.

من جان ناقابلی دارم، جسم ناقصی دارم، اندک آبرویی هم دارم؛ که این را هم خود شما به ما دادید.

همه این ها را من کف دست گرفتم؛ در راه این انقلاب و در راه اسلام فدا خواهم کرد؛ این ها هم نثار شما باشد.

سید ما، مولای ما، دعا کن برای ما؛

صاحب ما تویی، صاحب این کشور تویی، صاحب این انقلاب تویی، پشتیبان ما شما هستید؛

ما این راه را ادامه خواهیم داد؛ با قدرت هم ادامه خواهیم داد.

در این راه ما را با دعای خود، با حمایت خود، با توجه خود، پشتیبانی بفرما.

امیر قافله بصیرت و استقامت

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه ای (مدظله العالی)

منابع:

- احمدی، محمود. ۱۳۸۵. اقتصاد اوقات فراغت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد.
- بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۷۰.
- بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۷۸.
- تابش م، راعی ک. ۱۳۹۰. اطلس فرهنگی کانون های فرهنگی هنری مساجد استان اصفهان. (جلد اول) اصفهان: انتشارات وسپان.
- تندنویس، فریدون. ۱۳۸۱. نحوه گذرانا اوقات فراغت دانشجو یان دانشگاه های تهران تا تأکید بر فعالیت های ورزشی، تهران، انتشارات دانشکده تربیت بدنی.
- داوودی، ی و فروزان کیا، م. ۱۳۹۰. تعریف اوقات فراغت. www.tebyan.net. دسترسی ۹۲/۲/۲.
- دهخدا، علیا کبر. ۱۳۳۹. لغتنامه، تهران، نشرنی، چاپ سوم.
- رجبی، فریا. ۱۳۸۸. ورزش و اوقات فراغت، نشری هماهنگی مباحث تربیت، شماره ۹۳.
- سازمان آموزش و پرورش استان خراسان، ۱۳۸۹. تعریف اوقات فراغت. www.aftabir.com/articles. دسترسی ۹۲/۲/۲.
- سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۴، برنامه ساماندهی و اوقات فراغت جوانان در جمهوری اسلامی ایران
- سازمان ملی جوانان. ۱۳۸۱. پژوهش بررسی وضعیت اوقات فراغت جوانان، تهران، انتشارات سازمان ملی جوانان.
- سعادت، سعید. مهدوی، حسن. ۱۳۹۰. ره توشه آسمانی ها، اردبیل، انتشارات شیران نگار.
- سفینه البحار، ج ۵، ص ۳۶۸.
- شورای فرهنگ عمومی، ۱۳۷۲. اساسنامه کانون های فرهنگی هنری مساجد.
- صحیفه سجّادیه، دعای ۴۷، ص ۳۵۵.
- صحیفه سجّادیه، فیض الاسلام، دعای ۲۰، ص ۱۴۰ و ۱۴۱
- صفورایی، محمد مهدی. ۱۳۸۷. بهینه سازی اوقات فراغت، فصل نامه زلال هدایت، سال اول، شماره دوم.
- غررالحکم، ج ۲، ص ۳۶۵ و ۸۴۸.
- فرجاللهی، نصر تاله. ۱۳۸۳. بررسی جایگاه گذرانا و اوقات فراغت دانشجو یان دختر دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران.
- کوهستانی، حسینعلی خلیله، علی. ۱۳۷۸. پژوهش در اوقات فراغت راه های بهره برداری از آن، تهران، نشر تیهو.

گودرزی، محمود و اسدی، حسن. ۱۳۷۹. تحلیل میزان نو ع فعالیتها ی فراغت و ورزشی

استادان دانشگاه تهران، مجله حرکت، تهران، شماره ۴.

لومسدن، لس. ۱۳۸۰. بازار یابی گردشگری، ترجمه محمد ابراهیم گوهریان، تهران، نشر دفتر پژوهشهای فرهنگی.

نهج البلاغه، دشتی، ص ۷۲۴، حکمت ۳۹۰.

وفا، جعفر. ۱۳۷۲. تحلیل نیاز اوقات فراغت و تفریحات سالم، تهران، انتشارات شکوری، چاپ اول.

Lipplo Bodo , Die Bedeutung der Freizeit in der modern Gesellschaft aus Sozialthisgher Perspektive. Lizentiatsarbeit Zur Erlangen des Lizentiats der Theologie an der Katholisch – Theologischen Fakultat der Ludwig – Maximilians – Universitat Munchen , 1995, Parker. S: Leisure and Work , Georg Allen and Unwin london ,1983 -32 .